

Gia đình Việt trong kỷ nguyên mới

● Nguồn: Hoàng Hà Mobile

Trang: 4+5+6+7+8

PHÁT HÀNH CHỦ NHẬT HÀNG TUẦN TRÊN TOÀN QUỐC - GIÁ: 7.300Đ

Văn hóa – trụ cột của phát triển bền vững tại Việt Nam

Trong bối cảnh của thời điểm lịch sử khi Việt Nam bước sang kỷ nguyên vươn mình của dân tộc, Việt Nam luôn coi văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, là sức mạnh nội sinh; vừa là mục tiêu, vừa là động lực để thúc đẩy sự phát triển của đất nước, giữ vai trò của văn hóa ngang bằng với chính trị, kinh tế và xã hội. Có thể khẳng định, văn hóa luôn là một trong những trụ cột của phát triển bền vững tại Việt Nam.

● **Biểu diễn bài chòi tại Quảng Ngãi.**
(Nguồn: Trung tâm Văn hóa - Nghệ thuật tỉnh Quảng Ngãi)

● **Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Chỉ thị số 30/CT-Tg về phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam.** (Ảnh minh họa - Nguồn: VGP)

Việt Nam – điểm đến mới của “sức mạnh mềm” châu Á?

Ở thời điểm này, đặt ra câu hỏi này cũng không còn là quá sớm. Bởi theo TS. Bùi Quốc Liêm (ĐH RMIT), năm 2024 đã đánh dấu bước ngoặt của du lịch Việt Nam khi đón 17,5 triệu lượt khách quốc tế, vượt Singapore và tăng gần 40% so với năm 2023. Đây chính là thời điểm để Việt Nam xác định những công cụ “sức mạnh mềm” hiệu quả nhất là điện ảnh và âm nhạc - nổi lên như hai trụ cột cần được ưu tiên đầu tư và phối hợp bài bản với ngành du lịch. Hay nói cách khác, việc định vị điện ảnh và âm nhạc như những “mũi nhọn xuất khẩu văn hóa” là bước đi chiến lược.

Các bộ phim quốc tế quay tại Việt Nam như “Kong: Skull Island hay A Tourist’s Guide to Love” đã chứng minh sức mạnh quảng bá du lịch qua hình ảnh điện ảnh. Cảnh sắc tại Quảng Bình, Hà Giang hay Hội An không chỉ gây ấn tượng về thị giác mà còn trở thành điểm đến thực sự sau khi phim phát sóng. Việt Nam hoàn toàn có thể học hỏi Hàn Quốc, New Zealand hay Anh quốc để phát triển mô hình “du lịch điện ảnh”. Từ hỗ trợ bối cảnh quay, ưu đãi thuế, đến phát triển tour du lịch theo phim - đây là hướng đi cần sự phối hợp bài bản giữa ngành văn hóa và du lịch.

Nếu điện ảnh truyền cảm hứng, thì âm nhạc tạo kết nối. V-pop đang cho thấy khả năng bùng nổ quốc tế: See Tinh, Bắc Bling hay các tên tuổi như Sơn Tùng M-TP, Mỹ Tâm, Đen Vâu... đều có sức lan tỏa vượt biên giới. Đặc biệt, việc các MV gắn với địa danh như Bắc Ninh, Huế, Phú Quốc... có thể biến chính những nơi ấy thành điểm đến hấp dẫn cho du khách toàn cầu. Các lễ hội âm nhạc tại Hà Nội, TP HCM hay Đà Nẵng nếu được quy hoạch thành sự kiện thường niên, kết hợp quảng bá du lịch và đơn giản hóa thị thực, sẽ giúp Việt Nam trở thành điểm đến âm nhạc sôi động của châu Á.

Cạnh đó, TikTok, YouTube, Instagram... đang trở thành trạm phát sóng “sức mạnh mềm”. Những video hậu trường quay phim, clip biểu diễn tại di tích, hay MV quay tại danh thắng hoàn toàn có thể trở thành “quảng cáo du lịch không lời”. Để đẩy mạnh điều này, Việt Nam

Tham dự kỳ họp vừa qua, TS. Nguyễn Phương Hòa - Cục trưởng Cục Hợp tác quốc tế, Bộ VH,TT&DL - cơ quan đầu mối quốc gia của Công ước UNESCO 2005 nhấn mạnh, Công ước UNESCO 2005 được thông qua 20 năm trước là hành động mạnh mẽ của ý chí và nỗ lực tập thể của sự đoàn kết quốc tế. Các biểu đạt văn hóa là cốt lõi của bản sắc, đại diện cho các cộng đồng và khát vọng của chúng ta. Đa dạng văn hóa là một di sản chung của nhân loại cần được bảo vệ và phát huy cho các thế hệ hôm nay và tương lai.

Chia sẻ về những nỗ lực của Việt Nam trong việc phát triển văn hóa, TS. Nguyễn Phương Hòa khẳng định, các chính sách của Việt Nam luôn lấy con người làm trung tâm, xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, nuôi dưỡng sự sáng tạo, bảo đảm các quyền hưởng thụ văn hóa của người dân, văn hóa là một trong những trụ cột của phát triển bền vững. “Chúng ta cần nỗ lực hơn nữa để văn hóa có sự hiện diện vững chắc trong chương trình nghị sự toàn cầu về phát triển bền vững, đặc biệt khi thế giới đang hướng tới khung chương trình nghị sự sau 2030”, đại diện Việt Nam phát biểu.

cần chủ động hợp tác với KOL quốc tế, nghệ sĩ, nhà sáng tạo nội dung, biến các địa danh văn hóa thành “viral destination” toàn cầu...

Ngày 29/8/2024, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Chỉ thị số 30/CT-TTg về phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam. Chỉ thị này nhằm thúc đẩy sự phát triển của các ngành công nghiệp văn hóa, xác định đây là yếu tố quan trọng, bền vững, đóng góp vào phát triển kinh tế - xã hội và định vị thương hiệu quốc gia. Tới đây, Bộ VH,TT&DL trình Thủ tướng ban hành Chiến lược phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 nhằm tạo động lực mới thúc đẩy các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam phát triển. Theo Bộ VH,TT&DL, Chiến lược phải thúc đẩy công nghiệp văn hóa ở tầm cao mới với mục tiêu tổng quát là phát triển các ngành công nghiệp văn hóa trở thành ngành kinh tế quan trọng. Qua đó, góp phần quảng bá văn hóa Việt Nam và khẳng định thương hiệu, vị thế quốc gia trên trường quốc tế. Phát triển có trọng tâm, trọng điểm một số ngành công nghiệp văn hóa để tăng cường tính quảng bá, lan tỏa các giá trị văn hóa, lịch sử đất nước, con người Việt Nam, thúc đẩy giao lưu, hội nhập quốc tế và tham gia vào chuỗi cung ứng toàn cầu. Trong đó, hướng đến năm 2030, các ngành công nghiệp văn hóa đóng góp 7% GDP quốc gia...

Cũng theo Bộ VH,TT&DL, đến năm 2030, có từ 5 đến 10 thương hiệu quốc gia tham gia sâu rộng và khẳng định thương hiệu trên thị trường quốc tế. Các

sản phẩm công nghiệp văn hóa được bảo hộ theo quy định của pháp luật về sở hữu trí tuệ để thúc đẩy phát triển và gia tăng giá trị. Đặc biệt, đến năm 2045, các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam phân đầu doanh thu đóng góp 9% GDP và thu hút 6 triệu lao động để trở thành quốc gia phát triển về công nghiệp văn hóa trong khu vực châu Á; đồng thời khẳng định vị thế của Việt Nam trên bản đồ công nghiệp văn hóa thế giới.

“Chiến lược phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 khi ban hành phải nâng cao nhận thức xã hội, thể hiện được tầm nhìn mới về công nghiệp văn hóa, nâng cao vị thế các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam trong đời sống kinh tế - xã hội. Bên cạnh đó, tạo cơ chế, chính sách để huy động tối đa nguồn lực cho phát triển công nghiệp văn hóa. Chúng ta cần những chủ trương, chính sách có tính dẫn dắt, kiến tạo nhằm tạo ra những động lực mới để các doanh nghiệp của xã hội làm công nghiệp văn hóa” - theo Thứ trưởng Bộ VH,TT&DL Hồ An Phong.

Việt Nam nỗ lực đưa văn hóa vào trung tâm của sự phát triển bền vững

Cũng cần nhấn mạnh rằng, việc phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam dựa trên chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, đặt trong tổng thể phát triển kinh tế - xã hội. Đây là việc làm nhằm thúc đẩy đổi mới sáng tạo, phát huy tối đa nguồn lực văn hóa, con người Việt Nam, tạo sức mạnh nội sinh, trở thành động lực quan

trọng góp phần xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, phát triển bền vững đất nước... Phát triển công nghiệp văn hóa trong sự chú trọng bản sắc văn hóa dân tộc, đất nước.

Về vấn đề này, ngày 20/6/2025 vừa qua, Việt Nam đón tin vui khi lần thứ ba tham gia Ủy ban liên Chính phủ Công ước UNESCO về bảo vệ và phát huy sự đa dạng của các biểu đạt văn hóa.

Trong những thập niên đầu của thế kỷ 21, sự bùng nổ của internet, các phương tiện truyền thông... là điều kiện thuận lợi diễn ra quá trình toàn cầu hóa. Bên cạnh cơ hội quảng bá bản sắc văn hóa của các dân tộc, toàn cầu hóa đem đến tác động tiêu cực đối với những giá trị truyền thống cũng như làm gia tăng tính ngoại lai trong hoạt động và dịch vụ văn hóa. Trong bối cảnh đó, việc ra đời một Công ước mới trong khuôn khổ UNESCO về đa dạng văn hóa là một yêu cầu cần thiết. Ngày 20/10/2005, Đại hội đồng UNESCO đã bỏ phiếu thông qua Công ước UNESCO về bảo vệ và phát huy sự đa dạng của các biểu đạt văn hóa (Công ước UNESCO 2005). Công ước chính thức có hiệu lực thi hành từ ngày 18/3/2007. Việt Nam là một trong những nước nỗ lực tham vào quá trình soạn thảo và sớm phê chuẩn Công ước UNESCO 2005. Đặc biệt, sau khi phê chuẩn Công ước, Việt Nam trúng cử và đảm nhiệm thành công vai trò Phó Chủ tịch Ủy ban liên Chính phủ và Phó Chủ tịch Đại hội đồng Công ước UNESCO nhiệm kỳ 2011 - 2015. Việt Nam cũng được đánh giá là thành viên có trách nhiệm của UNESCO và có đóng góp thiết thực trong công việc của tổ chức.

Kể từ khi phê chuẩn Công ước UNESCO 2005 đến nay, nhiều chính sách văn hóa Việt Nam được xây dựng dựa trên tinh thần Công ước. Ví dụ như năm 2024, trong nỗ lực thực thi Công ước, Việt Nam đạt được nhiều thành tựu, trong đó nổi bật là việc Quốc hội phê duyệt chủ trương đầu tư Chương trình mục tiêu quốc gia về phát triển văn hóa giai đoạn 2025 - 2035 với tổng số vốn đầu tư gần 5 tỷ đô la Mỹ, trong đó đặt ra một loạt mục tiêu toàn diện, cụ thể cho văn hóa Việt Nam trong 10 năm tới. Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Chỉ thị số 30/CT-Tg về phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam. Trên tinh thần đó, năm 2025, Bộ VH,TT&DL trình Thủ tướng ban hành Chiến lược phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 nhằm tạo động lực mới thúc đẩy các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam phát triển...

Việt Nam hiện là thành viên Ủy ban liên Chính phủ Công ước UNESCO 2005 nhiệm kỳ 2021 - 2025. Từ ngày 18 - 20/6/2025 vừa qua tại trụ sở UNESCO (Paris, Pháp) đã diễn ra kỳ họp Đại hội đồng lần thứ 10 Công ước UNESCO 2005. Tại kỳ họp Đại hội đồng lần này, các quốc gia thành viên Công ước tín nhiệm bầu Việt Nam tái đắc cử thành viên Ủy ban liên Chính phủ Công ước UNESCO 2005 nhiệm kỳ 2025 - 2029.

Đây là trường hợp đầu tiên từ khi Công ước UNESCO 2005 ra đời, một quốc gia tham gia Ủy ban liên Chính phủ hai nhiệm kỳ liên tiếp và đây là lần thứ ba Việt Nam tham gia Ủy ban liên Chính phủ Công ước UNESCO 2005. Điều này chứng tỏ sự ghi nhận của Đại hội đồng đối với những nỗ lực và thành tựu của Việt Nam trong việc triển khai Công ước UNESCO 2005, đồng thời thể hiện sự đóng góp tích cực và uy tín của Việt Nam tại Tổ chức Giáo dục, Văn hóa và Khoa học của Liên hợp quốc.

HỒNG MINH

Tội phạm mạng “phủ sóng” mọi lĩnh vực

Tại Tọa đàm “Mức độ trưởng thành của doanh nghiệp, tổ chức Việt Nam trong việc sẵn sàng ứng phó sự cố”, Thiếu tá Trần Trung Hiếu, Phó Giám đốc Trung tâm ANM quốc gia A05 (Bộ Công an) cảnh báo: “Năng lượng, ngân hàng, bệnh viện, truyền thông... không đơn vị nào an toàn tuyệt đối”... Minh chứng là vụ “tin tặc” lấy cắp 100 tỷ đồng từ một ngân hàng nội địa nhà băng này đã đầu tư hệ thống SOC (Trung tâm điều hành, ứng phó ANM). Thiếu tá Trần Trung Hiếu nhấn mạnh, công tác bảo đảm an toàn, ANM đang đối mặt với thách thức lớn do thiếu hụt nhân lực cả về số lượng và chất lượng. Qua hỗ trợ xử lý sự cố tại một ngân hàng lớn, A05 nhận thấy, dù đã đầu tư hệ thống giám sát và điều hành ANM, nhưng do thiếu nhân sự, hệ thống chỉ được giám sát trong 8 tiếng ban ngày, còn ban đêm không theo dõi được hoạt động của “tin tặc”.

Theo Cisco Cybersecurity Readiness Index 2025, chỉ 11% doanh nghiệp Việt Nam đạt mức “Trưởng thành” trong ứng phó sự cố. Khảo sát của NCA (12/2024) cho thấy cứ 220 người dùng smartphone thì một người là nạn nhân lừa đảo, thiệt hại năm 2024 ước 18.900 tỷ đồng.

Ông Vũ Ngọc Sơn, Trưởng ban nghiên cứu công nghệ của NCA cho biết, khảo sát 4.935 đơn vị, tổ chức tại Việt Nam, được Hiệp hội ANM quốc gia thực hiện tháng 12/2024: có tới hơn 20,06% đơn vị cho biết hiện chưa có nhân sự chuyên trách về ANM, 35,56% cơ quan, doanh nghiệp chỉ bố trí được không quá 5 người phụ trách, con số này là rất nhỏ so với yêu cầu thực tế hiện nay. Để bảo đảm ANM, theo mô hình giám sát tập trung SOC 24/7 với 3 ca 4 kíp, mỗi tổ chức cần tối thiểu từ 8 đến 10 vị trí chuyên trách.

Thực tế là việc xây hệ thống bảo mật thì dễ nhưng đi giải quyết hậu quả thì lại rất khó. Các doanh nghiệp sẽ phải tốn nhân lực, máy móc, thiết bị công nghệ, tài chính, thậm chí là pháp lý, mất niềm tin... Bản thân anh Hiếu đã từng gặp nhiều vụ việc tương tự: Một doanh nghiệp khá lớn tại Việt Nam bị lọt dữ liệu từ việc nhân viên của họ bị dẫn dụ tải mã độc về. Và sau đó, hacker lấy trộm thông tin của các khách hàng. Những thông tin nhạy cảm đó bị mang lên mạng để tổng tiền. Sau khi thỏa thuận, hacker có thể trả lại dữ liệu nhưng vấn đề là dữ liệu cũng đã mất, (họ) sử dụng gì cho mục đích gì sau đó thì không thể kiểm soát. Một trong những nguyên nhân gây ra việc bị tấn công mạng là do tình trạng lộ, lọt thông tin, dữ liệu quá nhiều. Thứ hai là do nhận thức của người dùng. Và thứ ba là có những đối tượng tay trong bán thông tin ra bên ngoài. Điều này “tiếp tay” cho những đối tượng hacker, lừa đảo tấn công mạng. Họ biết trước được những thông tin thì sẽ dễ dàng xâm nhập hệ thống, dễ dàng tấn công người dùng...

THiếu 700.0000 NHÂN LỰC AN NINH MẠNG:

“Phép thử” với khát vọng chuyển đổi số quốc gia

● Ông Vũ Ngọc Sơn, Trưởng Ban Nghiên cứu, tư vấn, phát triển công nghệ và Hợp tác quốc tế của Hiệp hội An ninh mạng Quốc gia (NCA). (Ảnh: NCA)

● Các đội sinh viên Việt Nam đứng đầu tại cuộc thi An ninh mạng Đông Nam Á năm 2023. (Ảnh: HHATTVN)

Hiệp hội An ninh mạng quốc gia (NCA) ước tính Việt Nam cần bù đắp 700.000 nhân sự an ninh mạng (ANM) trong ba năm tới. Con số khiến nhiều người giật mình, nhất là khi Việt Nam chuẩn bị ký Công ước Hà Nội về an ninh mạng. Vì sao nhu cầu lại lớn đến vậy và đâu là lời giải cho “bài toán” nhân lực đang thiếu cả về số lượng lẫn kỹ năng?

Theo chuyên gia ANM Ngô Minh Hiếu, việc chỉ có thể giám sát 8 tiếng một ngày không phải vấn đề quá khó để giải quyết. Giải pháp thì có nhưng sẽ tốn kém. Thứ nhất là thuê nhân lực, thay vì thuê một đội, các doanh nghiệp có thể thuê giám sát theo 3 ca. Một số doanh nghiệp sẽ thuê những đơn vị bên ngoài để giám sát 24/7. Nhưng cách làm này rất tốn kém. Không phải tổ chức nào cũng có thể chi trả khoản tiền lớn như vậy...

Cần liên kết ba nhà trước “lỗ hổng” nhân sự ANM

Cũng theo ông Vũ Ngọc Sơn, đến năm 2030, chúng ta đặt mục tiêu trở thành cường quốc về ANM: Việt Nam trở thành một trong những trung tâm bảo đảm an toàn thông tin mạng, ANM hàng đầu châu Á; Hình thành được thị trường về bảo đảm an toàn thông tin mạng, ANM, có sự cạnh tranh và ảnh hưởng trên toàn khu vực và thế giới.

Trong khuôn khổ Hội thảo Security Summit 2025, Hiệp hội đã đề xuất các giải pháp để bù đắp sự thiếu hụt này, nhằm xây dựng một ngành công nghiệp ANM tại Việt Nam, đáp ứng nhu cầu của xã hội, xây dựng niềm tin số cho quá trình triển khai, thực hiện Nghị quyết 57 về đột phá phát triển khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số. Chúng ta chỉ có thể có niềm tin số nếu bảo đảm được ANM.

Lấy ví dụ tại một ngân hàng, ông Sơn cho hay, khi xảy ra sự cố,

nhân sự chuyên trách về ANM có nhiệm vụ và lỗ hổng. Tuy nhiên, việc này thường phải xin ý kiến cấp trên, thông qua nhiều quy trình thủ tục, khiến nhân sự không dám và lỗ hổng vì sợ ảnh hưởng toàn hệ thống, làm ảnh hưởng các dịch vụ của ngân hàng, gây thiệt hại cho đơn vị. Vai trò của nhân sự ANM không có nhiều, khiến họ cảm thấy thiếu cơ hội phát triển, thăng tiến nghề nghiệp.

Từ câu chuyện này, ông Sơn nêu thực tế, hiện các nhân sự ANM đang thiếu cơ hội thực hành, thực chiến, để nâng cao kinh nghiệm, khả năng xử lý tình huống tấn công. Nguyên nhân theo đại diện NCA, hiện Việt Nam có nhiều trường đại học đào tạo nhân lực về công nghệ thông tin, nhưng đào tạo chuyên gia chuyên sâu về ANM không nhiều. Các tài liệu học tập hiện thiếu tính cập nhật các công nghệ mới, khiến sinh viên không được bổ sung kiến thức và kỹ năng thực hành. Mặt khác, nhiều doanh nghiệp nước ngoài có mức thu nhập hấp dẫn, thời gian làm việc linh hoạt và cơ hội thăng tiến khiến không ít sinh viên tốt nghiệp bị thu hút bởi các công ty này, dẫn đến tình trạng “chảy máu chất xám” trong ngành.

Trong khi đó, để đào tạo một nhân sự chuyên trách về ANM cần khoảng 2 năm và một năm thực hành với tổng thời gian 3 năm để họ làm việc. Ông Sơn đánh giá, với sự phát triển công nghệ, chuyển đổi số trong tổ chức, doanh nghiệp, đồng nghĩa số vụ việc về

ANM tăng lên. Dự báo trong 3 năm tới, Việt Nam cần khoảng 700.000 nhân sự ANM. Ông Vũ Ngọc Sơn nhận định: “Nhân lực là trụ cột đầu tiên và quan trọng nhất trong bảo đảm ANM quốc gia. Vì nếu chúng ta có giải pháp công nghệ cao, quy trình hiện đại nhưng không có con người vận hành sẽ không hiệu quả”...

Đề đáp ứng yêu cầu nhân sự đủ điều kiện làm việc, ông Sơn đề xuất liên kết 3 bên gồm Nhà nước - Viện nghiên cứu và Doanh nghiệp trong đào tạo nhân lực. Theo đó, doanh nghiệp có thể cùng Nhà nước đầu tư vào các viện nghiên cứu về đào tạo nhân lực ANM theo cơ chế đặt hàng.

Viện nghiên cứu sẽ phối hợp các trường đại học đào tạo nhân lực, thông qua thực hiện các dự án thực tế giúp sinh viên tăng cường kỹ năng. Khi sinh viên hoàn thành chương trình đào tạo, sẽ được doanh nghiệp tiếp nhận làm việc. Trong quá trình đào tạo, ông Sơn đề xuất, sinh viên cần được tăng cường kỹ năng thực hành ở các phòng thí nghiệm ảo, để được thoải mái diễn tập tình huống giúp họ có kinh nghiệm khi xử lý tình huống thật.

Ngoài nâng cao kỹ năng, theo ông Sơn đề tăng số lượng nhân sự chuyên trách ANM cần tận dụng công cụ trí tuệ nhân tạo (AI). Những sinh viên ngành công nghệ thông tin thành thạo sử dụng AI có thể chuyển đổi trở thành chuyên gia ANM. Họ được đào tạo để ra lệnh cho AI vận hành, giám sát hệ

Chuyên gia ANM Ngô Minh Hiếu (Hiếu PC) cho biết: “Cứ 14 giây lại có một đơn vị bị tấn công”. Ngay cả tập đoàn công nghệ lớn như CMC hay công ty chứng khoán VNDirect cũng từng là mục tiêu. “Tin tặc” ngày càng tinh vi, ẩn danh qua tiền ảo, khiến doanh nghiệp vừa mất dữ liệu, vừa tốn chi phí khắc phục, còn khách hàng thì thiệt hại thông tin cá nhân.

Chưa kể là các hacker hiện nay có nhiều “kỹ xảo” sử dụng giao dịch bằng tiền ảo để che giấu thông tin danh tính. Vậy thiệt hại đầu tiên là khách hàng bị mất thông tin, tiếp đó là doanh nghiệp thì phải bị chi một khoản chi phí nhất định để giải quyết hậu quả. Tiếp theo, dữ liệu một khi đã mất rồi thì sẽ không thể hoàn lại. “Thật ra, ai cũng sẽ có thể bị hack, nếu hacker muốn. Các tập đoàn lớn như Apple, Microsoft vẫn bị hack, thậm chí có những vụ hack cực kỳ lớn”, chuyên gia Hiếu PC cảnh báo.

thông ANM trong doanh nghiệp, tổ chức. Bên cạnh đó, ông Sơn đề xuất các cơ quan nhà nước cần xây dựng khung tiêu chuẩn cho nghề ANM và đưa ra các tiêu chí, tiêu chuẩn đánh giá năng lực của nhân lực làm công việc này để chuẩn hóa theo khung tiêu chuẩn chung.

Công ước Hà Nội và khát vọng 2030

Ông Vũ Ngọc Sơn ví von: “Một đội bóng mạnh phải có hàng thủ chắc chắn. Nhân sự ANM chính là “hậu vệ” để các lĩnh vực kinh tế khác “tấn công”. Với 700.000 chuyên gia ANM, chúng ta không “dư người” mà mới đủ giữ khung thành trước khi mơ tới tốp đầu thế giới: Doanh nghiệp địa phương cần nhân sự để bảo vệ dữ liệu khách hàng, giữ “niềm tin số”. Start-up an ninh mạng cần kỹ sư để biến trải nghiệm thực tế Việt Nam thành sản phẩm xuất khẩu. Chính phủ cần lực lượng nòng cốt vận hành hạ tầng số quốc gia, bảo vệ chủ quyền trên không gian mạng. Thiếu hụt 700.000 nhân sự ANM không chỉ là “lỗ hổng” nhân lực, mà còn là phép thử đối với khát vọng chuyển đổi số quốc gia.

Công ước Hà Nội, sáng kiến do Việt Nam thúc đẩy dự kiến thiết lập chuẩn chung về ANM sẽ được ký kết vào tháng 10 tới đây, cùng cố khung pháp lý quốc tế, đồng thời mở đường cho doanh nghiệp nội tham gia chuỗi giá trị toàn cầu.

Và như thế, Công ước Hà Nội, khung tiêu chuẩn nghề ANM và mô hình liên kết Nhà nước - Nhà trường - Doanh nghiệp, cùng đột phá về AI, chính là ba mũi giáp công cấp thiết. Khi “hậu vệ” đủ đông và đủ giỏi, Việt Nam mới có thể vững tin triển khai chiến thuật “tổng tấn công” để trở thành cường quốc ANM vào năm 2030.

NGUYỆT THƯƠNG

Trong bối cảnh Việt Nam nằm trong nhóm quốc gia bị tấn công nhiều nhất thế giới, “áp lực” lại trở thành “lợi thế”: thị trường thực chiến rộng lớn giúp sản phẩm, giải pháp nội nhanh chóng hoàn thiện, thử lửa và xuất khẩu. Trung tá Triệu Mạnh Tùng, Phó Cục trưởng Cục ANM & PCTP công nghệ cao (Bộ Công an) đánh giá tội phạm mạng đang nằm trong nhóm tội phạm có tốc độ gia tăng nhanh nhất. Đặc tính “không biên giới” khiến

không quốc gia nào tự mình chống đỡ nổi. Ngoài xây SOC quốc gia, Bộ Công an đẩy mạnh điều tra xuyên biên giới, khởi tố hàng trăm đối tượng tại nước ngoài. Tuy nhiên, “thiếu khuôn khổ pháp lý toàn cầu khiến việc thu hồi tài sản, trả lại quyền lợi cho nạn nhân còn chậm”, Trung tá Tùng nêu. Công ước Hà Nội được kỳ vọng sẽ tháo gỡ “nút thắt”, rút ngắn thời gian xử lý, tăng hiệu quả phối hợp giữa cơ quan thực thi pháp luật các nước.

GIA ĐÌNH VIỆT TRONG KỶ NGUYÊN MỚI

Giá trị bị khuất lấp
bởi cuộc sống mưu sinh

Tháng 6 có một dấu mốc ý nghĩa với công tác gia đình. Đó là Ngày Gia đình Việt Nam (28/6) - dịp để nhìn lại vai trò thiêng liêng của gia đình trong hành trình dựng xây con người và quốc gia. Trong dòng chảy mạnh mẽ của công cuộc hiện đại hóa, nơi toàn cầu hóa, xã hội số và đô thị hóa đang làm thay đổi mọi cấu trúc thì hệ giá trị gia đình Việt cũng cần được nhìn nhận lại một cách nghiêm túc, không chỉ dưới lăng kính đạo đức, mà còn như nền tảng bền vững cho khát vọng phát triển hùng cường của dân tộc.

“Hệ giá trị gia đình Việt Nam trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc” - là bài viết của PGS.TS Bùi Hoài Sơn - Ủy viên Thường trực Ủy ban Văn hóa, Giáo dục của Quốc hội đăng tải trên truyền thông vào tháng 6 năm nay. Trong bài viết, PGS.TS Bùi Hoài Sơn nêu vấn đề: “Trong dòng chảy hối hả của xã hội hiện đại, khi nhịp sống đô thị hóa, toàn cầu hóa và số hóa ngày càng tăng tốc, những giá trị truyền thống của gia đình Việt Nam đang đứng trước nhiều thử thách nghiêm trọng. Gia đình - nơi từng được ví như “trường học đầu tiên” của mỗi con người, nơi nuôi dưỡng tình cảm, đạo đức và bản lĩnh - giờ đây đang bị cuốn vào con lốc của thay đổi, nếu không tinh táo nhận diện và gìn giữ, chúng ta rất có thể sẽ đánh mất chính mình, đánh mất cội nguồn sâu xa nhất của văn hóa dân tộc. Sự chuyển dịch từ mô hình gia đình truyền thống ba thế hệ sang mô hình gia đình hạt nhân đã khiến những bữa cơm quây quần bên nhau trở thành điều xa xỉ với không ít người trẻ.

Ở các đô thị lớn như Hà Nội, TP HCM, nhiều người lựa chọn sống riêng, thuận tiện cho công việc nhưng vô tình rời xa hệ sinh thái văn hóa gia đình vốn có. Những câu chuyện về nếp nhà, về gia phong, về dòng tộc - từng là mạch nguồn dưỡng nuôi giá trị đạo đức dân bị lấp bởi âm thanh ồn ào của cuộc sống mưu sinh.

Người ta nói nhiều về “tự do cá nhân”, nhưng lại ít nhắc đến “trách nhiệm gia đình”. Trên mạng xã hội, không thiếu những video chia sẻ về lối sống độc thân, không kết hôn, không sinh con, tạo nên một trào lưu “giải phóng khỏi sự ràng buộc”. Điều này không hoàn toàn tiêu cực, nhưng nếu không có sự định hướng, rất dễ dẫn đến sự mai một của những giá trị nền tảng mà gia đình đã dày công gìn giữ: Lòng hiếu thảo, tình nghĩa vợ chồng, sự hy sinh thầm lặng vì nhau.

Trong một bối cảnh khác, sự phát triển như vũ bão của công nghệ số đã khiến những chiếc smartphone, máy tính bảng, tivi thông minh... trở thành “thành viên thứ ba” chen ngang vào mối quan hệ gia đình. Những bữa cơm im lặng, mỗi người nhìn vào một màn hình, thay vì lắng nghe, chia sẻ, quan tâm lẫn nhau, đang trở thành hình ảnh quen thuộc. Đó là khoảng cách vô hình, nhưng lại rất thật - một sự đứt gãy tinh tế trong mối dây tình cảm.

“Giữ” giá trị cốt lõi,
“mở lòng” với thời đại

● Giữa muôn vàn thách thức đang bủa vây, điều đáng mừng là hệ giá trị gia đình Việt Nam vẫn chưa đánh mất mình.
(Ảnh minh họa - Nguồn: Bộ VH-TT-DL)

Trong dòng chảy toàn cầu hóa và công nghệ số, gia đình Việt đang chuyển mình từng ngày. Những giá trị truyền thống lâu đời như hiếu thảo, gia phong, sự gắn bó vẫn giữ vai trò cốt lõi. Nhưng để không bị tụt lại, gia đình hiện đại cần biết cách “mở cửa” đón nhận bình đẳng giới, cá nhân hóa, đối thoại và đa văn hóa. Vấn đề không phải là “giữ” hay “buông”, mà là biết “giữ” gì và “mở” ra sao...

Không chỉ thế, tỷ lệ ly hôn trong xã hội Việt Nam đang có xu hướng gia tăng đáng báo động. Nhiều cặp đôi chia tay chỉ sau vài năm chung sống, thậm chí vài tháng, vì không tìm được tiếng nói chung, vì thiếu kỹ năng lắng nghe, hay vì không đủ bao dung với những khác biệt. Ly hôn không còn là điều cấm kỵ, nhưng cũng không nên trở thành sự lựa chọn dễ dàng mỗi khi sóng gió nổi lên trong đời sống gia đình”...

“Tế bào truyền thống”
giữa thế giới đổi thay

Cũng theo PGS.TS Bùi Hoài Sơn, “giữa muôn vàn thách thức đang bủa vây, điều đáng mừng là hệ giá trị gia đình Việt Nam vẫn chưa đánh mất mình. Nhiều gia đình, bằng sự kiên định với đạo lý truyền thống, bằng những thích ứng sáng tạo với nhịp sống hiện đại, đang từng ngày chứng minh rằng, những giá trị cốt lõi như yêu thương, thủy chung, hiếu nghĩa, sẻ chia... không hề lạc hậu. Ngược lại, chúng chính là “vốn quý”, là thứ gắn kết con người, nuôi dưỡng nội lực và khơi dậy khát vọng vươn lên trong từng cá nhân và cả cộng đồng”.

Đúng như nhận định của PGS.TS Bùi Hoài Sơn, trong văn hóa Việt Nam, gia đình không chỉ là nơi sinh sống, mà còn là không gian truyền thụ đạo lý, nếp nhà và

nền tảng nhân cách. Truyền thống “tam đại đồng đường”, kính trên, nhường dưới, lễ nghĩa - thủy chung, là những yếu tố định hình bản sắc gia đình Việt qua bao thế hệ. Tuy nhiên, trong bối cảnh khi mạng xã hội, công nghệ và toàn cầu hóa len lỏi vào từng góc nhỏ của đời sống thì cấu trúc và vai trò gia đình đang biến chuyển rõ rệt. Từ đó một câu hỏi đặt ra: Giá trị nào nên được bảo tồn và giá trị nào cần làm mới để thích nghi với thời đại?

Thiết nghĩ, giữa nhịp sống hiện đại, đạo hiếu vẫn là yếu tố văn hóa cốt lõi. Đó không chỉ là việc chăm sóc vật chất mà còn là sự kết nối tinh thần, sự biết ơn với những người sinh thành. Dù sống ở thành phố, làm việc từ xa hay học tập quốc tế, tinh thần “Uống nước nhớ nguồn” vẫn cần hiện diện qua những cuộc gọi, những lời hỏi thăm và cả sự có mặt đúng lúc. Dù lối sống đã thay đổi, thì những nét ứng xử như chào hỏi, ngồi ăn chung, giữ lễ nghĩa trong lời ăn tiếng nói vẫn đóng vai trò quan trọng.

Ở một góc độ khác, gia đình hiện đại phải là nơi mỗi người được sống thật với mình: nghề nghiệp, phong cách sống, lựa chọn tình yêu... Nhưng song song, cũng cần giữ được tinh thần gắn kết, sẻ chia và trách nhiệm chung.

Khoảng cách thế hệ không còn nằm ở tuổi tác, mà nằm ở “tốc độ cập nhật”. Người trẻ ngày nay lớn lên trong môi trường số, đa chiều thông tin, không còn chấp nhận “cha mẹ luôn đúng”. Việc đối thoại, đặt câu hỏi và chia sẻ sẽ giúp rút ngắn khoảng cách, xây dựng sự tôn trọng hai chiều, thay vì duy trì mô hình gia trưởng hoặc độc đoán.

Thực tế đã và đang cho thấy, tình cảm trong gia đình hiện đại cần gắn liền với trách nhiệm: trách nhiệm nuôi dạy con cái không đổ dồn lên một phía, trách nhiệm chia sẻ tài chính, chăm sóc tinh thần cho nhau. Không ai là “trụ cột duy nhất”, mà cả nhà là một kết cấu cộng tác cùng lớn lên. Trong nhiều gia đình Việt, người phụ nữ vẫn đang mang “hai vai” - ngoài xã hội và trong nhà. Tuy nhiên, bình đẳng giới không chỉ là quyền phụ nữ được đi làm, mà là quyền được ra quyết định, được chia sẻ vai trò chăm con, làm việc nhà và sống đúng với khát vọng cá nhân. Một gia đình hiện đại cần sự cộng hưởng, không phải sự gồng gánh...

Gia đình Việt trong kỷ nguyên
đa văn hóa

Trong bài viết, PGS.TS Bùi Hoài Sơn nhấn mạnh, “Không có hệ giá trị nào tồn tại nếu chỉ dừng

lại ở nghị quyết hay khẩu hiệu. Muốn hệ giá trị gia đình Việt Nam thực sự bén rễ trong lòng người, trở thành động lực sống, động lực hành động của mỗi cá nhân, thì những chủ trương đúng đắn ấy phải được hiện thực hóa thành những việc làm cụ thể, chạm đến từng căn bếp, từng mái hiên, từng trái tim trong mỗi gia đình Việt Nam.

Trước hết, cần tái cấu trúc lại hệ thống chính sách liên quan đến gia đình theo hướng đồng bộ, dài hạn và có tầm nhìn chiến lược. Chiến lược phát triển gia đình Việt Nam đến năm 2030 đã được Chính phủ phê duyệt, song vẫn cần được triển khai mạnh mẽ hơn, gắn với các chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới, giảm nghèo bền vững, phát triển giáo dục và y tế cơ sở. Gia đình không thể hạnh phúc nếu thiếu đi những điều kiện cơ bản về an sinh - đó là tiền đề vật chất để vun đắp giá trị tinh thần.

Cùng với đó, giáo dục gia đình cần được đặt trở lại vị trí trung tâm trong chiến lược giáo dục con người Việt Nam. Trường học có thể dạy trẻ tri thức, nhưng gia đình mới là nơi gieo mầm đạo đức. Vì vậy, cần thiết kế những chương trình bồi dưỡng kỹ năng làm cha mẹ, kỹ năng xây dựng hạnh phúc hôn nhân, giáo dục cảm xúc trong gia đình... như một phần của giáo dục thường xuyên cho người trưởng thành. Các tổ chức chính trị - xã hội như phụ nữ, thanh niên... có thể trở thành những “trạm trung chuyển văn hóa” đưa các giá trị này đi vào cộng đồng...”

Cuối cùng, theo PGS.TS Bùi Hoài Sơn, “mỗi người dân, từ cán bộ lãnh đạo đến người lao động bình thường đều là một mắt xích quan trọng trong việc bảo vệ và phát triển hệ giá trị gia đình. Một lời xin lỗi đúng lúc, một bữa cơm quây quần, một buổi chiều dành thời gian chơi với con - tất cả những điều tưởng như nhỏ bé ấy, lại chính là hành động thiết thực nhất để vun đắp một hệ giá trị lớn lao. Gia đình không chỉ là máu mủ ruột thịt, mà là trường học đầu tiên để con người học yêu thương, học bao dung, học cách làm người. Nếu mỗi gia đình là một ngọn lửa yêu thương, thì cả dân tộc sẽ là một mặt trời ấm áp. Từ gia đình, chúng ta có thể khơi dậy khát vọng, niềm tin và bản lĩnh để vươn tới những tầm cao mới. Trong hành trình chinh phục mục tiêu “Việt Nam hùng cường vào năm 2045”, mỗi gia đình hạnh phúc, tử tế, nhân ái sẽ là một viên gạch vững chãi góp phần xây nên nền móng phát triển bền vững, nhân văn và thịnh vượng cho đất nước”.

Có thể nói, gia đình Việt không cần phải giống gia đình ở bất kỳ nơi nào khác trên thế giới. Nhưng để bước ra thế giới, gia đình Việt cần hiểu rõ mình là ai, để biết “giữ” lại điều quý giá và “mở” ra điều cần thiết. Và trên hết, mỗi người trong gia đình bất kể vai trò nào cũng đều xứng đáng được lắng nghe, được là chính mình, trong một mái nhà không chỉ để trú ngụ, mà còn để yêu thương. **HỒNG MINH**

Theo PGS.TS Bùi Hoài Sơn, việc xây dựng hệ giá trị gia đình trong bối cảnh hiện nay không chỉ là hành động đạo đức, mà còn là lựa chọn chiến lược của một dân tộc đang bước vào kỷ nguyên phát triển mới. Cương lĩnh của Đảng (bổ sung, phát triển năm 2011) đã xác định các giá trị nền tảng: Gia đình Việt Nam ấm no, tiến bộ, hạnh phúc. Ngay từ năm 2014, Nghị quyết số 33-NQ/TW của

Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI đã khẳng định: “Gia đình là thiết chế xã hội đặc biệt, nơi bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của dân tộc, đồng thời là nơi hình thành nhân cách con người”. Từ những định hướng đó, hệ thống chính sách về gia đình cần được rà soát và thiết kế lại theo tinh thần “đồng hành - hỗ trợ - khơi mở”.

GIA ĐÌNH VIỆT TRONG KỶ NGUYÊN MỚI

Khi sự hy sinh trở thành “lòng nhốt” yêu thương

Trên các diễn đàn về gia đình, không khó để gặp những chia sẻ đầy nước mắt của những người phụ nữ gặp bất hạnh trong gia đình. Trong số đó có nhiều cuộc hôn nhân địa ngục nhưng không giải thoát được cho nhau. Có người chịu đựng sự bạo lực tinh thần lẫn thể chất từ người đầu ấp tay gối, người thì chồng cờ bạc, nợ nần, ngoại tình thường xuyên. Có đôi vợ chồng tình cảm dành cho nhau đã tắt, chỉ còn ghét bỏ. Và lý do không rời đi dù khổ sở, dù hết cả tình lẫn nghĩa, hầu hết đều là “chịu đựng vì con”.

Một thời gian rất dài, từ xã hội phong kiến cho đến nay, trong văn chương, trong thi ca, trong cả những câu chuyện kể dân gian, người Việt đã ca ngợi đức hy sinh rất nhiều. Nhiều đến mức vô hình trung nó trở thành một chuẩn mực của yêu thương. Yêu thương là phải đi kèm với hy sinh và hy sinh mới là cảnh giới cao nhất của tình thương.

Nhưng, đã bao giờ chúng ta tự hỏi: Liệu tình yêu thương có nhất thiết phải đi kèm với sự hy sinh đến mức khổ đau? Ranh giới nào giữa sự hy sinh và sự dung túng cho bạo lực, cả về thể chất lẫn tinh thần?

Theo "Nghiên cứu quốc gia về Bạo lực đối với phụ nữ ở Việt Nam" năm 2019 do Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội (nay là Bộ Nội vụ) phối hợp thực hiện, một con số đáng báo động được đưa ra: gần 2/3 (62,9%) phụ nữ đã kết hôn từng trải qua ít nhất một hoặc nhiều hơn các hình thức bạo lực (thể chất, tinh dục, tình cảm, kinh tế và kiểm soát hành vi) do chồng gây ra trong đời. Đáng chú ý, 90,4% phụ nữ bị chồng bạo lực thể chất và/hoặc tinh dục không tìm kiếm bất kỳ sự giúp đỡ nào.

Vì sao họ im lặng? Một phần lớn câu trả lời nằm ở hệ giá trị đã ăn sâu vào tiềm thức: "Xấu chàng hổ ai", "vì con mà nhịn". Sự hy sinh đã vô tình trở thành đồng minh của bạo lực, buộc nạn nhân phải chịu đựng trong câm lặng để bảo vệ một thứ hạnh phúc giả tạo. Nỗi đau của họ không được gọi tên, sự tổn thương của họ bị xem nhẹ dưới cái bóng quá lớn của "trách nhiệm" và "đức hy sinh".

Đức hy sinh trong xã hội Việt Nam từ ngàn xưa đến nay, không chỉ nói đến đối tượng chính là người phụ nữ, mà còn chỉ sự hy sinh của cha mẹ dành cho con cái. Về căn bản, cha mẹ hy sinh cho con cái là biểu hiện một tình yêu thương không cần đáp trả, cao đẹp, không vụ lợi. Thế nhưng, có thực là sự hy sinh của cha mẹ bao giờ cũng đem lại hạnh phúc cho con?

Không thiếu những câu chuyện buồn về việc cha mẹ một đời hy sinh, dành tất cả những điều tốt đẹp nhất cho con, để rồi cái nhận được là những đứa trẻ được nuông chiều đến vô ơn, những đứa con bất hiếu, vô dụng với cuộc đời.

Không chỉ thế, rất nhiều khi, sự hy sinh của cha mẹ lại là chiếc “vòng kim cô” khiến con ngột

Gia đình - Yêu thương
đừng đi kèm tổn thương

● Một gia đình hạnh phúc đích thực là gia đình mà mọi thành viên không cần phải hy sinh hạnh phúc của mình để đối phương được hạnh phúc. (Nguồn: AT)

Trong bề dày văn hóa Á Đông và Việt Nam, "hy sinh" luôn được ngợi ca như một đức tính cao đẹp. Chúng ta cảm phục sự hy sinh đó, coi đó là biểu hiện tốt cùng của tình yêu thương. Thế nhưng, xã hội hiện đại với sự thay đổi tư duy, thay đổi định nghĩa về hạnh phúc dường như đang đặt ra câu hỏi ngược lại: Có thực sự tình thương luôn cần đi kèm “hy sinh”. Và liệu sự hy sinh nào cũng đem lại hạnh phúc cho những người thụ hưởng?

ngạt và khổ đau. Đó là khi sự hy sinh đi kèm với kì vọng quá mức, với sự đòi hỏi đáp đền bằng cách này hay cách khác.

Trong một chương trình truyền hình thực tế được phát sóng thời gian qua, có một cậu bé mới chỉ 10 tuổi, nhưng đã chia sẻ những tâm tư đáng để người lớn suy ngẫm: Ba mẹ cứ suốt ngày nói với con là ba mẹ hy sinh tất cả vì con. Cho con ăn những món ngon bổ nhất, cho con học trường tốt nhất, học thêm rất nhiều. Ba mẹ muốn con sau này giỏi giang, đi du học. Nhưng ba mẹ có thực sự biết con muốn gì không? Con thấy việc học rất mệt, con thấy con học quá nhiều, con thấy ba mẹ quá khổ sở, muốn ba mẹ giống như ba mẹ của bạn con, chỉ cần yêu thương và chơi với con, đừng bắt con thành người giỏi giang gì cả...”.

Có bao nhiêu đứa con khi lớn lên nhận ra rằng sự hy sinh cực đoan của cha mẹ đi kèm độc hại, bao nhiêu người con ao ước rằng giá mà cha mẹ biết yêu thương bản thân hơn?

Trong những năm gần đây, tỉ lệ trẻ em trầm cảm ở nước ta có chiều hướng gia tăng mạnh mẽ. Theo báo cáo của Quỹ Nhi đồng Liên hợp quốc (UNICEF) tại Việt Nam, tỷ lệ mắc các vấn đề sức khỏe tâm thần chung ở nước ta là 8 - 29% đối với trẻ em và vị thành niên. Trong số đó, có bao nhiêu

trẻ vì gánh nặng của sự hy sinh và kì vọng quá mức mà trở nên khép kín, tổn thương?

Sự hy sinh, về bản chất, là một hành động tự nguyện cho đi những lợi ích của bản thân vì người khác. Đó là một giá trị đáng quý. Tuy nhiên, khi sự hy sinh bị đẩy đến cực đoan, bị coi là nghĩa vụ mặc định và là thước đo duy nhất của tình yêu, nó sẽ biến thành một chiếc lồng son giam hãm chính người nhận sự hy sinh.

Chuyển hóa hệ giá trị trong gia đình Việt

Thiền sư Thích Nhất Hạnh, trong những bài giảng của mình nói rất nhiều đến “tình thương phải đi kèm hiểu biết”, “hiểu và thương”. Thầy nói rằng: “Trong đạo Phật, từ bị gắn liền với trí tuệ. Không hiểu, không thể thương yêu sâu sắc. Không hiểu, không thể thương yêu đích thực. Hiểu chính là nền tảng của tình thương yêu. Mỗi người đều có những nỗi niềm, những khổ đau, bức xúc riêng, nếu không hiểu, sẽ không thương mà giận hờn, trách móc. Không hiểu, tình thương của mình sẽ làm người khác ngột ngạt, khổ đau suốt đời. Nhân danh tình thương, người ta làm khổ nhau...”.

Đề phá vỡ vòng lặp của tổn thương và xây dựng những gia đình thực sự hạnh phúc, việc chỉ giải quyết những vấn đề ở bề nổi là không đủ. Chúng ta cần một cuộc

● Tôn trọng, công bằng và đối thoại là cốt lõi hạnh phúc của gia đình hiện đại. (Ảnh: ST)

dịch chuyển tận gốc rễ trong hệ giá trị, với những giá trị cốt lõi là sự tôn trọng, công bằng và đối thoại.

Trong đó, tôn trọng không chỉ là lời nói lễ phép, mà là sự công nhận giá trị độc lập của mỗi cá nhân trong gia đình. Mỗi cá nhân cần được tôn trọng không gian riêng tư, bao gồm khoảng trời riêng của cá nhân, những bí mật nho nhỏ cho đến những mối quan hệ bạn bè, sở thích cá nhân.

Mỗi thành viên trong gia đình cũng cần được tôn trọng về mặt cảm xúc. Nhiều gia đình vẫn mặc định rằng “phụ nữ ít tiếng nói hơn đàn ông” hay “trẻ con thì biết gì”. Nhưng, ở gia đình hiện đại, không nên có ý kiến nào là “vô lý” hay “trẻ con”. Mọi cảm xúc, dù là vui, buồn, giận dữ hay thất vọng, đều cần được lắng nghe và thừa nhận thay vì bị phán xét hay gạt đi. Một người vợ được tôn trọng cảm xúc sẽ có động lực mạnh mẽ để vun vén gia đình. Một đứa trẻ được tôn trọng ý kiến từ nhỏ sẽ lớn lên tự tin và biết cách tôn trọng người khác.

Cùng như thế, mỗi thành viên trong gia đình cần được tôn trọng ước mơ và con đường phát triển cá nhân. Tình yêu là sự ủng hộ để mỗi người trở thành phiên bản tốt nhất của chính mình, chứ không phải là sự kìm hãm hay ép buộc người kia phải sống theo mong muốn của mình. Tương tự, cha mẹ là người dẫn đường, không

phải người vẽ sẵn bản đồ cuộc đời cho con cái, con cái cũng không phải là đối tượng gánh vác giấc mơ của cha mẹ.

Nói đến công bằng trong gia đình là nói đến sự chia sẻ để cùng nhau gánh vác và xây đắp. Đối với vợ chồng, “công bằng” không có nghĩa là cao bằng, chia công việc, trách nhiệm như nhau, mà mỗi người, bằng ưu thế, bằng vai trò riêng của mình, đóng góp giá trị để cùng xây dựng gia đình. Đối với con cái, công bằng là cách mà cha mẹ đối xử giữa các con với nhau, cũng là điều luôn dạy con trong cách ứng xử với cuộc đời.

Trong ba yếu tố, thì “đối thoại” là điều ít khi được nhắc đến. Trong khi đó, đối thoại trong gia đình rất quan trọng, là một công cụ chữa lành và kiến tạo mạnh mẽ. Nếu như bạo lực nảy sinh từ sự bất lực trong giao tiếp, thì đối thoại chính là liều thuốc giải hữu hiệu. Đối thoại không phải là tranh luận thắng thua, mà là một nỗ lực để thấu hiểu.

Đối thoại phải luôn đi kèm với các yếu tố: Lắng nghe tích cực, tức lắng nghe bằng cả trái tim, lắng nghe với sự thấu hiểu, không phán xét. Bày tỏ một cách chân thành, thẳng thắn, không đi kèm nóng giận.

Đối thoại không chỉ là giữa những người lớn trong nhà, mà cần phải có sự đối thoại ở trẻ. Đối thoại là cơ hội hiểu nhau, gỡ rối giữa cha mẹ và con cái, của anh chị em với nhau. Đó cũng là cách để giải quyết những mâu thuẫn nhỏ trước khi chúng tích tụ thành những cơn bão lớn. Một khi mỗi thành viên của gia đình học được cách đối thoại đúng đắn, sẽ không còn chỗ cho tức giận, đau khổ và bạo lực.

Thay đổi một hệ giá trị đã tồn tại qua nhiều thế hệ không phải là chuyện một sớm một chiều. Nó đòi hỏi sự kiên nhẫn, lòng dũng cảm và nỗ lực từ mỗi cá nhân. Hành trình đó bắt đầu từ việc chúng ta tự vấn lại chính những định kiến của mình về tình yêu, về hôn nhân, về vai trò của vợ, chồng, cha, mẹ trong gia đình.

Tất nhiên, sự hy sinh, nếu hiểu theo đúng nghĩa tích cực của nó, là điều rất đáng quý, đáng trân trọng. Cái chúng ta cần thay đổi ở đây, là đừng nên có một sự hy sinh mang ý nghĩa cực đoan, hay nói đúng hơn là “nhân danh sự hy sinh” để ràng buộc, tổn thương lẫn nhau.

Một gia đình hạnh phúc đích thực là gia đình mà mọi thành viên không cần phải hy sinh hạnh phúc của mình để đối phương được hạnh phúc, mà đều cảm nhận được tình yêu thương một cách tích cực. Như thiền sư Thích Nhất Hạnh đã nói: “Gia tài quý giá nhất mà bố mẹ dành cho con cái đó chính là hạnh phúc của riêng họ. Bố mẹ của chúng ta có thể để lại cho chúng ta tiền, nhà cửa và đất nhưng có lẽ họ không phải là những người hạnh phúc. Nếu bố mẹ của chúng ta hạnh phúc thì đó là món quà thừa kế giá trị nhất mà chúng ta được nhận lấy”...

NGỌC MAI

GIA ĐÌNH VIỆT TRONG KỶ NGUYÊN MỚI

“Cầu nối” gắn kết các thành viên trong gia đình

Còn nhớ câu chuyện ở TP HCM có lớp học sử dụng công nghệ dành cho người cao tuổi. Lớp học thu hút rất nhiều cụ già, có những người đi hơn 20km để tới tham dự mỗi ngày. Trong đó, có câu chuyện hai cụ bà Nguyễn Thị Cẩm Hồng và Nguyễn Thị Ngọc Dung ngoài 60 tuổi. Mỗi ngày hai cụ đều có mặt ở lớp học trước 20 phút, được biết, cụ Dung và cụ Hồng học để có thể tiện cho việc kết nối, chia sẻ với con cháu trong nhà.

Theo cụ Hồng chia sẻ, các thành viên trong gia đình thường sử dụng Zalo, Facebook, lập nhóm gia đình cùng nhau tâm sự, trò chuyện, gắn kết, lưu giữ hình ảnh đẹp của cả nhà. Trước khi tham gia lớp học công nghệ, các cụ chỉ biết nghe và gọi điện thoại. Nhưng hiện tại, sau khi kết thúc khóa học, hai cụ bà đã có thể “hòa nhập” cùng con cháu trong nhà và có thêm niềm vui mới trong cuộc sống.

Công nghệ không chỉ hỗ trợ người cao tuổi gần gũi hơn với con cháu, mà còn xóa nhòa khoảng cách địa lý. Lấy ví dụ, nhờ công nghệ, những gia đình có người thân đi du học, đi học xa nhà, đi làm xa quê có thể dễ dàng liên lạc, gọi về thông qua nhiều ứng dụng tiện lợi.

Đó là câu chuyện của Nguyễn Hải Đăng, sinh viên Đại học Macquarie (Sydney, Úc), cách xa quê hương gần 8.000km. Việc học tập và tự lập một mình nơi đất khách quê người khiến Hải Đăng rất nhớ gia đình, bạn bè. Đặc biệt là khi Tết đến, xuân về, mỗi lần như vậy, Đăng chỉ có thể cảm nhận phần nào không khí quê hương, gia đình thông qua những video, hình ảnh, cuộc gọi trò chuyện với bố mẹ, anh chị em thông qua ứng dụng như Messenger, Sky, email,...

Một câu chuyện khác được chia sẻ vào năm 2023 của chị Nguyễn Hồng Ngọc đang làm giáo viên tại một ngôi trường ở tỉnh Thanh Hóa. Được biết, chị Hồng Ngọc có chồng là bộ đội biên phòng, hai người ở cách xa nhau khoảng 100km. Một năm hai vợ chồng gặp nhau vài lần. Để gắn kết tình cảm, anh chị thường xuyên trò chuyện với nhau bằng điện thoại hoặc những ứng dụng mạng xã hội tiện lợi. Nhờ vậy, dù ở xa nhau, nhưng chị vẫn có thể dành lời động viên, ngược lại, anh cũng nắm được tình hình ở nhà và gửi lời yêu thương, tâm sự dành cho chị.

Thực tế, theo báo cáo của Digital 2025, Việt Nam có 79,8 triệu người sử dụng Internet vào đầu năm 2025, với tỷ lệ 78,8% dân số có kết nối trực tuyến, tăng hơn 14% so với những năm trước. Số lượng tài khoản mạng xã hội của người Việt Nam cũng có sự tăng lên đáng kể. Điều này cho thấy, công nghệ, mạng Internet đang có sự

Mái ấm 4.0 – Công nghệ là “chất keo” gắn kết

● Công nghệ giúp các thành viên trong gia đình xóa bỏ khoảng cách địa lý. (Ảnh minh họa - Nguồn: Gu công nghệ)

Số lượng người Việt Nam sử dụng mạng Internet ngày càng tăng cao. Công nghệ trở thành một “trợ thủ” đắc lực cho gia đình, giúp các thành viên gắn kết, chia sẻ, lưu lại những khoảnh khắc hạnh phúc bên nhau. Thậm chí, đối với nhiều người, công nghệ thông tin trở thành một quản gia để những bậc phụ huynh tìm hiểu các thông tin cần thiết cho việc chăm sóc, dạy dỗ con cái.

chi phối nhất định đến đời sống, xã hội và cả gia đình Việt Nam.

Trở thành một “trợ thủ” đắc lực cho gia đình Việt

Công nghệ không chỉ giúp các gia đình Việt Nam kết nối với nhau, mà còn trở thành một người quản gia thông thái hỗ trợ các bậc phụ huynh trong việc chăm lo, dạy dỗ con cái. Như hiện nay, độ tuổi dùng mạng xã hội của người Việt Nam có xu hướng trẻ hóa. Cụ thể theo khảo sát của UNICEF năm 2022 cho thấy, 82% trẻ em Việt Nam 12 - 13 tuổi sử dụng Internet hàng ngày, con số này ở lứa tuổi 14 - 15 là 93%. Trung bình, trẻ em Việt Nam dùng mạng xã hội từ 5 - 7 tiếng mỗi ngày. Bên cạnh lợi ích do mạng xã hội mang lại, vẫn còn đó những nguy hiểm tiềm ẩn cho các em.

Trên mạng Internet có rất nhiều thông tin lừa đảo, trang web chứa nội dung không phù hợp với lứa tuổi học sinh, sinh viên. Để thiết lập vòng tròn an toàn cho các em nhỏ trên không gian mạng, nhiều ứng dụng thông minh được phụ huynh lựa chọn để sử dụng. Những hệ điều hành di động như iOS và Android

thường có những chế độ kiểm soát cho cha mẹ. Khi khởi động chức năng này, cha mẹ có thể thiết lập những chỉ số đúng với mong muốn của mình. Chẳng hạn, con không thể truy cập những website đã được cha mẹ gắn nhãn “cấm”. Phụ huynh có thể thiết lập thời hạn cho con chơi game, xem phim, nếu quá thời lượng này, các ứng dụng trên sẽ tạm thời khóa lại. Chế độ cũng sẽ ngăn cản những hoạt động phát sinh chi phí như mua sắm, đăng ký tài khoản, nhằm tránh việc con vô tình hay cố ý mua sắm lung tung bằng điện thoại của cha mẹ.

Để đáp ứng nhu cầu giáo dục con cái của các bậc phụ huynh, có rất nhiều app sử dụng giáo viên AI. Giáo viên AI có thể dạy môn Tiếng Anh, Toán, Tiếng Việt,... Bên cạnh việc dạy học, những app giáo dục sử dụng AI còn tích hợp nhiều chức năng khác. Như tạo ra một kênh kết nối trực tiếp giữa phụ huynh và giáo viên. Mọi thắc mắc của bố mẹ đều được giáo viên giải đáp nhiệt tình và kịp thời, theo dõi sát sao về học lực của từng học sinh, hiểu rõ tình trạng học tập của từng em để có thể thông báo

và hỗ trợ kịp thời. Đồng thời cung cấp các công cụ phân tích và đánh giá hiệu suất học tập giúp bố mẹ có cái nhìn tổng quan về tiến bộ của con qua từng giai đoạn. Bên cạnh đó, bố mẹ có thể xem tiến độ học tập, so sánh kết quả giữa các kỳ học, các bài kiểm tra đánh giá năng lực và nhận ra những điểm mạnh, yếu của con để có biện pháp hỗ trợ kịp thời.

Ngoài ra, các công nghệ hiện đại như robot, AI, Chat GPT đang trở thành một “bảo mẫu” trong các gia đình trẻ, giúp cấp vợ chồng các công việc nhà. Thực tế, thế kỷ XXI, khi cả người phụ nữ, đàn ông đều có công việc, sự nghiệp riêng, việc phân chia công việc trong gia đình đã ảnh hưởng đến hạnh phúc hôn nhân. Những công việc không tên như nấu cơm, giặt giũ quần áo, lau nhà, hút bụi khiến cho những cặp vợ chồng trẻ trở nên bận rộn, khiến tình cảm họ dần xa cách nhau và không đủ thời gian để chăm sóc con cái. Vì vậy, những robot hút bụi, robot lau kính, máy rửa bát,... đã giúp cho các gia đình Việt Nam có thêm thời gian

rảnh để nghỉ ngơi, thư giãn và kết nối với nhau.

Để phù hợp với sự thay đổi của thời đại, hàng loạt công ty công nghệ trên thế giới như Apple, Google,... đang nghiên cứu những robot, ứng dụng từ AI để hỗ trợ việc nhà cho những gia đình bận rộn. Ví dụ như robot tự động nấu ăn, trông nhà, cảnh báo nguy hiểm, hỗ trợ lái xe, tìm đường, lên kế hoạch học tập cho trẻ con.

Ứng dụng công nghệ một cách thông minh

Sự phát triển của công nghệ đang giúp ích rất nhiều cho con người. Nhưng nếu như lạm dụng công nghệ, có thể tạo ra khoảng cách giữa người với người xa hơn, ngay các thành viên trong gia đình, kết nối cũng có nguy cơ bị cản trở. Ngày nay, hình ảnh các thành viên trong gia đình mỗi người “ôm” một cái điện thoại, “thả” mình trên thế giới ảo thay vì thường xuyên tương tác, kết nối trực tiếp với nhau đang ngày càng trở nên phổ biến.

Một nghiên cứu của Đại học Iowa (Hoa Kỳ) cách đây không lâu đã cảnh báo thực trạng trẻ em sử dụng công nghệ quá nhiều gây nên rất nhiều tác động xấu, làm méo mó mối quan hệ giữa con cái với cha mẹ, hạn chế khả năng giao tiếp. Một nghiên cứu khác từ các tổ chức nước ngoài trong 10 năm (2009 - 2019) cho thấy sức hấp dẫn của mạng xã hội, trò chơi công nghệ hay công việc... khiến các thành viên trong gia đình ít trò chuyện, gặp gỡ nhau hơn dù có điều kiện thuận lợi hơn trước. Đây cũng có thể coi là một trong những nguyên nhân khiến tình cảm giữa các thành viên trong gia đình ngày càng xa cách và mất kết nối. Nghiên cứu cũng cho biết, sau độ tuổi 18 - 21 thời gian dành cho gia đình của mỗi người giảm đi đáng kể, trong khi đó thời gian một mình lại tăng lên trông thấy.

Chia sẻ với truyền thông, ThS. Nguyễn Phương Linh - Viện trưởng Viện Nghiên cứu Quản lý phát triển bền vững (MSD) nhận định, trong thời đại công nghệ số, hiện đại, các thành viên trong gia đình thường bận rộn hơn, lệ thuộc vào công nghệ và đôi khi thay đổi cả phương thức giao tiếp thông thường, sử dụng Internet để trao đổi với nhau nhiều hơn trao đổi trực tiếp. Để vượt qua những cám dỗ và lệ thuộc vào công nghệ ấy, cả cha mẹ và con cái cần duy trì kỷ luật và xây dựng văn hóa gia đình, cha mẹ luôn phải làm gương cho con cái. Như gia đình luôn cần dành thời gian chất lượng cho nhau. Dù bận rộn đến đâu cũng nên có bữa ăn cả gia đình, mỗi ngày dành ít nhất 30 phút đến 1 tiếng, cùng trao đổi và chia sẻ các việc trong ngày, tạo nên sự giao tiếp, thấu cảm và tạo niềm tin, sự gắn kết giữa các thành viên trong gia đình.

NGỌC HƯƠNG

● Cần áp dụng công nghệ một cách thông minh, tránh bị lạm dụng, phụ thuộc dẫn đến mất kết nối tình cảm với chính người thân của mình. (Ảnh minh họa - Nguồn: Prudential)

GIA ĐÌNH VIỆT TRONG KỶ NGUYÊN MỚI

Hào quang sân khấu khép lại sau cánh cửa gia đình

Vợ chồng NSND Lan Hương (Hương “Bông”) - NSUT Đỗ Kỳ là cặp đôi lý tưởng bậc nhất trong làng nghệ thuật. Họ học chung khóa đào tạo diễn viên, cùng về Nhà hát Kịch Việt Nam, cưới nhau năm 1988 và làm vợ làm chồng đầm ấm đến hôm nay. Họ đã có ân nghĩa phu thê 40 năm mà vẫn “tương kính như tân”. Kể về chuyện tình ngọt ngào của mình trên một talk show, NSUT Đỗ Kỳ cho biết hai người học cùng khóa tại Nhà hát Kịch Việt Nam, rồi từ tình bạn nảy nở thành tình yêu lúc nào không hay. Ấn tượng đầu tiên của ông về bà xã là rất tốt với mọi người, hy sinh bản thân cho công việc, gia đình, bạn bè. Mỗi tình của họ bền bỉ qua thời gian và bao trọn bằng 2 chữ bình yên là bởi người trong cuộc biết hy sinh cho nhau. Cuộc sống thời kỳ bao cấp, đồng lương nghệ sĩ eo hẹp, cặp đôi Lan Hương - Đỗ Kỳ cùng trải qua những năm tháng khó khăn. Họ cần mẫn, quần quật với cắt vải, thêu thùa, may vá, buôn hàng gia công, sửa máy móc, chớ hàng thuê, bốc vác ngoài bến tàu, bến xe... chẳng nề hà việc gì. Cứ công việc gì kiếm ra tiền, vừa sức là nhận làm. Đêm đêm, trên sân diễn, họ nỗ lực cho từng vai diễn thì ban ngày, không ai nhận ra cô diễn viên Lan Hương phải chạy chợ, chàng Đỗ Kỳ làm nghề bốc vác... NSND Lan Hương tâm sự: “Thực sự đến giờ phút này, chúng tôi vừa là vợ chồng, vừa là bạn bè, đồng nghiệp của nhau mà vẫn vừa như những người đang yêu nhau. Người ta chỉ thực sự hạnh phúc khi có niềm tin ở người bạn đời, chứ yêu mà không tin, sống chung mà nghi ngờ thì có khác gì “địa ngục trần gian”. Tôi vẫn nghĩ rằng, công việc kiếm tiền rất quan trọng nhưng người phụ nữ cũng cần học cách làm vợ, làm mẹ vì theo tôi đây là nền tảng bền vững. Có một gia đình êm ấm và hạnh phúc bạn sẽ có động lực để làm việc lớn hơn rất nhiều”. Hiện họ đã lên chức ông bà với các con, cháu sum vầy. NSND Lan Hương từng chia sẻ mình may mắn khi gặp “nửa kia” hiền lành, biết hỗ trợ, giúp đỡ vợ, luôn hiểu và thông cảm cho công việc của vợ. “Mỗi khi tôi đi diễn mà anh Kỳ ở nhà là tôi rất yên tâm vì anh Kỳ làm được tất cả mọi việc. Thậm chí, ngoài việc chăm con, anh Kỳ còn chăm sóc cả bố mẹ già bởi tôi ở trong gia đình 4 thế hệ”, NSND Lan Hương bày tỏ thêm.

Ở vào tuổi 50, diva Mỹ Linh có một sự nghiệp thành công và cuộc sống hôn nhân viên mãn bên cạnh nhạc sĩ Anh Quân và các con. Đây là niềm ao ước của rất nhiều phụ nữ. Rũ bỏ vẻ hào nhoáng trên ánh đèn sân khấu, Mỹ Linh ngày thường dịu dàng

Bí quyết “giữ lửa” gia đình của nghệ sĩ

● Hạnh phúc giản dị của NSND Lan Hương và NSUT Đỗ Kỳ.

● Cặp đôi Thúy Hằng - Minh Khang luôn hạnh phúc như những ngày đầu yêu nhau.

● Diva Mỹ Linh dành ưu tiên số một là gia đình.

● Gia đình hạnh phúc viên mãn của đạo diễn Lý Hải - Minh Hà. (Ảnh trong bài: FBNV)

Trong xã hội hiện đại, việc nổi tiếng không chỉ đem lại sự ngưỡng mộ mà còn đặt lên vai nghệ sĩ áp lực vô hình. Khối lượng công việc ngập đầu, lịch quay, lịch biểu diễn đầu tắt mặt tối để khiến cuộc sống gia đình trở nên rời rạc. Thế nhưng, có không ít cặp đôi nghệ sĩ vẫn vượt qua thách thức, xây tổ ấm vững chắc. Họ là minh chứng rằng, dù bận rộn, vẫn có bí quyết để “giữ lửa” yêu thương và chăm sóc gia đình.

và vô cùng nữ tính. Hạnh phúc ngập tràn trong đôi mắt nữ diva khi cô chia sẻ về gia đình nhỏ của mình. Với nhiều người, điều quan trọng có thể là tiền, là công danh... nhưng với Mỹ Linh, chị chọn cuộc sống gia đình.

“Có nhiều tiền, công danh chói lọi, nhưng gia đình là con số 0, cũng có nghĩa là bạn không có gì cả. Tôi đặt gia đình lên trên và vì có gia đình nên tôi tìm được sự cân bằng. Mỹ Linh chia sẻ, để “giữ lửa” cho hôn nhân và giữ ấm cho gia đình, dù công việc bận rộn tới đâu, song mỗi ngày chị đều dành những khoảng thời gian riêng cho ông xã - nhạc sĩ Anh Quân và các con. Chị tâm sự: “Tôi luôn cố gắng cân bằng các mối quan tâm trong ngày làm sao để ngoài những lúc tập trung cho công việc mình luôn có những khoảng thời gian riêng chỉ dành cho ông xã và các con. Đặt thứ tự ưu tiên cho từng thời điểm - một bí quyết tuy nhỏ nhưng Mỹ Linh tin là vô cùng hữu dụng với bất cứ ai trong guồng quay bận rộn của cuộc sống hiện đại đấy!”. Về nhà, chị tẩy sạch trang điểm, sẽ không còn Diva nào nữa mà là một người vợ, người mẹ với khuôn mặt mộc cùng những nếp nhăn, tàn nhang và toàn bộ tâm sức vun vén tổ ấm gia đình. Chị thích dọn dẹp,

trang trí nhà cửa, thích cùng chồng con chăm sóc cây hoa ngoài vườn. Mọi ánh hào quang đều ở phía sau sự bình dị của nếp nhà. Hơn 30 năm ca hát, chị vẫn giữ được sự trong trẻo trong trái tim, trong giọng hát. Bởi, hơn ai hết, chị hiểu đó là kết quả của một gia đình hạnh phúc.

Nếu như trước đây, cựu người mẫu Thúy Hạnh cá tính, ương bướng bao nhiêu thì đến khi lập gia đình, chân dài này đã trở nên dịu dàng và sâu sắc bấy nhiêu. Thúy Hạnh cho rằng gia đình muốn bền lâu thì cần dẹp bỏ cái tôi cá nhân. Sau khi trở về mái ấm, cô và chồng là nhạc sĩ Minh Khang đều cố gắng gác bỏ các công việc bên ngoài để dành hết thời gian chăm sóc các con. Chị tâm sự: “Có thể ở ngoài tôi mạnh mẽ bao nhiêu thì về đến nhà tôi chỉ là con mèo ngoan trong lòng ông xã thôi”. Đây cũng chính là bí quyết để gìn giữ hạnh phúc hôn nhân gia đình sau nhiều năm cưới nhau, bởi Thúy Hạnh hiểu được rằng, hạnh phúc gia đình chỉ bền vững khi vợ chồng biết nhường nhịn, biết kiềm chế cái tôi cá nhân để hòa hợp với nhau. Việc phân chia bảng kế hoạch, phân bổ thời gian hợp lý dành cho gia đình... tất cả đều dựa trên nguyên tắc hỗ trợ và chuyển nhịp cho nhau. Thúy Hạnh từng kể: “Khang luôn là

người hỗ trợ mình trong từng quyết định lớn”. Nam nhạc sĩ cũng tiết lộ rằng bí quyết giữ gìn ngọn lửa hôn nhân hạnh phúc của mình là nhờ khả năng nhịn vợ. Mỗi khi bà xã giận, anh sẽ dùng âm nhạc để xoa dịu sự nóng nảy của cô, hát một bài hát bất kỳ và nói đó là bài hát mới sáng tác dành tặng vợ.

Lan tỏa năng lượng tích cực cho tổ ấm

Gia đình của nam ca sĩ, đạo diễn Lý Hải với Minh Hà từ trước đến nay vẫn được công chúng nhớ tới là gia đình hạnh phúc nhất nhì làng giải trí Việt hiện nay. Minh Hà kém Lý Hải tới 17 tuổi, cả hai quen biết sau một lần đóng MV chung. Sau hơn 10 năm bên nhau, Lý Hải - Minh Hà đã có với nhau bốn em bé xinh xắn: hai trai, hai gái. Từ khi còn là người yêu, cả hai đã trưởng thành cùng nhau qua nhiều dự án sự nghiệp. Mỗi khi nam diễn viên, đạo diễn xuất hiện thì Minh Hà luôn luôn sánh đôi và phụ trách livestream, chăm sóc chồng vô cùng chu đáo. Ít ai biết hầu hết các sản phẩm của Lý Hải đều do bà xã giữ vai trò nhà sản xuất. Họ biết về quy mô công việc của đối phương, hiểu về những đêm thức trắng phim trường, tủi hờn bệnh dịch... nên luôn dành cho

nhau sự bình tĩnh và người bạn đồng hành cần thiết.

Dù bận rộn với công việc chăm sóc gia đình, nhưng vợ chồng Lý Hải - Minh Hà vẫn cùng nhau điều hành công ty riêng và thực hiện nhiều dự án nghệ thuật cũng như từ thiện. Bận rộn là vậy nhưng khi có thời gian rảnh, cả hai thường đưa các con đi du lịch để giải tỏa căng thẳng.

Là cặp vợ chồng giàu, có khối tài sản khổng lồ nhưng Lý Hải - Minh Hà có cách nuôi con rất giản dị. Cặp đôi muốn rèn luyện cho con tính độc lập, tự mình làm mọi việc chứ không ỷ lại vào gia đình, bố mẹ. Minh Hà từng nói: “Lý Hải rất thích dạy cho con những kỹ năng sinh tồn hơn là cho con tiền. Hải không muốn cho tiền để làm con hài lòng. Minh muốn cho con vốn sống để khi không có ba mẹ ở bên, con vẫn có thể đứng vững trên đôi chân của mình”.

Tất cả các cặp nghệ sĩ ấy đều nhảu mạnh vào “thấu hiểu”. Nếu không đặt mình vào vị trí người kia, hôn nhân dễ bị chi trích, ngọt nhạt. Nghệ sĩ cũng cần không gian riêng, đam mê riêng, nhưng vẫn tìm cách chia sẻ khi khó khăn. Họ không đợi có thời gian rảnh mới quan tâm, mà chủ động sắp lịch: cuối tuần, sinh nhật, kỷ niệm dành cho nhau. Thời gian không có thì tạo ra, như một buổi đi chơi, một buổi xem phim gia đình.

Dù có lúc cứng rắn, họ chọn cách để người kia biết đã chia sẻ suy nghĩ và quyết định. Những câu nói chân thành như: “Anh hiểu vợ cần gì” hay “Em sẽ lắng nghe anh”, giúp giữ không gian đối thoại tích cực. Không ai có thể yêu thương người khác khi mất bản thân. Hầu hết họ tập luyện, học thêm, làm gì đó cho bản thân. Điều này không chỉ giữ tuổi trẻ, mà còn đưa năng lượng tích cực lan tỏa cho cả tổ ấm.

Con cái sẽ học theo bố mẹ. Các nghệ sĩ dành thời gian dạy con bằng hành động: nấu ăn, đi chợ, thiện nguyện, giúp đỡ người khác. Những việc đơn giản cũng đủ tạo nên nhân cách đáng kính cho thế hệ sau.

Với họ, hạnh phúc gia đình không phải do may mắn hay định sẵn, mà là kết quả của nỗ lực. Họ không đặt hạnh phúc vào thời điểm “nghỉ ngơi”, mà chủ động tạo ra. Họ không im lặng khi mệt mỏi, mà nói ra để được trao đổi. Họ không để mình bị áp lực cuốn đi, mà luôn tự nhắc nhở về lý do bắt đầu của tình yêu và hôn nhân.

Giữa guồng quay công việc không ngừng, mỗi khoảnh khắc bên nhau được họ biến thành chất xúc tác để yêu thương lớn hơn. Họ hiểu, chủ động dành thời gian, chia sẻ chân thành với người thương. Đó chính là công thức để những gia đình hiện đại, dù mỗi người đều bận rộn, vẫn đủ bình yên và hạnh phúc.

BẢO CHÂU

GIA ĐÌNH VIỆT TRONG KỶ NGUYÊN MỚI

“Ngọn hải đăng” của các con trên hành trình làm báo

Nghề báo có tính rủi ro cao, đặc biệt là những nhà báo làm mảng điều tra, an ninh, pháp luật. Nhiều nhà báo âm thầm thực hiện điều tra suốt nhiều tháng, tiếp cận hồ sơ, tìm hiểu nhân chứng, thậm chí chịu đe dọa, khủng bố tinh thần, chỉ để lật tẩy một sai phạm, một sự bất công.

Nhà báo Gia Hải - Ban Bạn đọc Báo Pháp luật Việt Nam từng được trao Giải thưởng Báo chí Quốc gia chia sẻ: “Nhớ hồi tháng 6/2023, khi đã gần 12h đêm, bỗng nhiên có một số điện thoại lạ gọi cho tôi. Đầu dây bên kia nói: “Mày phải Hải không? Mày bên Báo Pháp luật phải không? Mày có biết tao là ai không?”... đủ các câu hỏi và sau đó là liên tiếp những câu đe dọa như: “Mày muốn chết à? Mai tao đến Báo Pháp luật tìm mày, đừng có trốn”... Sau cuộc điện thoại, tôi thấy bất ngờ, nhưng rồi chợt nhớ ra: Thời gian này, tôi đang tìm hiểu, xác minh phản ánh của công dân liên quan đến dấu hiệu sai phạm của một doanh nghiệp. Và rồi tôi quyết định, sáng hôm sau đến cơ quan từ sớm để đợi người đe dọa mình hôm trước, dù trước đó đã có lịch đi công tác tại tỉnh Bắc Giang. Thế nhưng, đợi chờ cả ngày mà chẳng thấy ai đến tìm mình. Vụ việc điều tra phản ánh của người dân ấy sau đó cũng được đưa ra ánh sáng, một số cá nhân, tổ chức sau đó đã bị cơ quan chức năng xử lý theo luật định”.

Lúc bị đe dọa, ngoài các lãnh đạo và các đồng nghiệp ở cơ quan, cha của nhà báo Gia Hải đã trấn an và động viên: “Nghề báo là một hành trình dài, đầy thử thách và cũng đầy những cung bậc cảm xúc. Nó không đơn giản chỉ là viết lách, mà còn mang trong mình sứ mệnh mang đến sự thật, đôi khi con cũng cần kiên cường, dũng cảm đối đầu với sợ hãi. Giống như mỗi cây khi lớn lên cũng phải đương đầu với giông bão và sự khắc nghiệt của thời tiết, khi hậu để lớn lên mà chẳng hề gãy ngã”.

Nhà báo Gia Hải rung rung: “Trong con đường góp phần hoàn thành sứ mệnh nghề báo của mình, cha giống như ngọn hải đăng soi sáng, cũng là “điểm tựa” để tôi bước tiếp. Có những ngày mệt mỏi, hoang mang, chỉ cần được trò chuyện với cha, được nghe cha nói, nghe cha kể chuyện, những câu chuyện tưởng chừng như hài hước, ngẫu hứng nhưng đâu đó, thật sâu sắc, nhân văn và thổi bay hết những mệt mỏi, áp lực”.

Nhiều bậc cha mẹ dù không hiểu hết công việc của con nhưng vẫn luôn âm thầm ủng hộ. Họ gửi những món quà quê vào thành phố, gọi điện chỉ để nhắc “con nhớ mặc ấm”, “đi đường cẩn thận”, “giữ gìn sức khỏe”... hoặc chỉ lặng lẽ dõi theo từng bản tin, bài báo có tên con trên trang báo giấy, hay trên các ấn phẩm điện tử...

Gia đình yêu thương phía sau nhà báo

● Gia đình nhà báo Nguyễn Văn Huy.

● Nhà báo Gia Hải và người cha yêu thương.

● Ngọc Ninh và mẹ - nhà báo Vân Tùng.

● Gia đình nhà báo Hà Dung. (Ảnh trong bài: NVCC)

Nếu ví nhà báo như những chiến sĩ mặt trận thông tin, thì người thân của họ chính là những hậu phương vững chắc. Ít ai nhìn thấy phía sau những nhà báo là cha mẹ luôn lo lắng, là người vợ, người chồng lặng lẽ “giữ lửa” cho ngôi nhà, là đứa con nhỏ giật mình khi đêm khuya bố, mẹ nhận được điện thoại và vội vàng rời nhà... Nhưng chính nhờ hậu phương ấy, người làm báo mới có thể vững tin bước tiếp. Nghề báo không chỉ là hành trình của một người. Đó là cuộc đồng hành đong đầy yêu thương, sẻ chia và hy sinh thầm lặng của cả gia đình.

Gia đình cùng san sẻ nghề “ba không”

Trong mắt nhiều người, nghề báo là một nghề “có tiếng” được đi nhiều nơi, gặp gỡ nhiều người, hiểu biết rộng và có khả năng ảnh hưởng dư luận. Nhưng ít ai thấu được, đó là một nghề “ba không”: không giờ giấc, không ngày nghỉ cố định, không bình yên lâu dài. Người làm báo đi sớm, về khuya, đi công tác đột xuất, bỏ lỡ tiệc sinh nhật, lễ, Tết, ngày kỷ niệm gia đình. Và chính vì thế, gia đình họ cũng trở thành những “người lính hậu phương” bền bỉ và lặng lẽ nhất. Gia đình họ - người vợ, người chồng ở nhà phải học cách chịu đựng sự vắng mặt triền miên, học cách tự xoay xở mọi chuyện lớn nhỏ.

Thư ký tòa soạn, dù không trực tiếp ra hiện trường cũng chịu sức ép không nhỏ. Mỗi lần có tin nóng, có áp lực từ dư luận hay yêu cầu từ nhiều phía, họ phải thức xuyên đêm biên tập, cân nhắc từng dòng chữ, gánh trên vai trách nhiệm pháp lý và đạo đức. Gia đình, người thân của họ phải chứng kiến cảnh người mình thương yêu gầy

mòn vì áp lực mà không thể chia sẻ được nhiều.

Cũng đồng cảm công việc của chồng là vợ của nhà báo - Nguyễn Văn Huy - Phó Trưởng Ban Thư ký Tòa soạn: “Do đặc thù công việc, nhiều buổi tối phải trực ở cơ quan nên những việc anh ấy thường làm như đưa đón con, dạy con học cũng hạn chế hơn. Tôi là giáo viên, đôi lúc hai vợ chồng cùng lịch bận, ông bà hai bên cũng không ở cùng nên anh ấy phải phụ trách đưa đón các con lên cơ quan “cùng trực” với cha, rồi tôi mới tới đón được. Lúc đó, tôi rất thương anh và các con vất vả. Tôi luôn cố gắng tạo điều kiện để anh ấy yên tâm công tác, cố gắng phấn đấu làm tốt nhiệm vụ được giao; là niềm tự hào của các con khi có một người cha công tác ở Báo Pháp luật Việt Nam”.

Những năm tháng “học làm mẹ” của Hà Thị Dung - một nhà báo mảng thời sự Báo Pháp luật Việt Nam gắn liền với những cột mốc lớn của đại dịch Covid-19. Vừa phải chăm con nhỏ lại thêm chồng đi công tác xa nhà khiến chị luôn phải cố

gắng xoay xở để bảo đảm tốt nhất công việc của cơ quan.

Chồng của nhà báo Hà Thị Dung nhớ lại: “Cho đến tận bây giờ, tôi vẫn không thể quên được kỷ niệm vợ tôi tác nghiệp tại Kỳ họp thứ nhất, Quốc hội khóa XV. Một ngày nọ, vào cuối buổi chiều, khi vừa thực hiện xong tin bài về hoạt động của Quốc hội trong ngày và chuẩn bị ra về, vợ tôi hốt hoảng nhận được thông báo tất cả các phóng viên, nhân viên phục vụ tại Kỳ họp sẽ phải tham gia xét nghiệm Covid-19 và có thể không thể về nhà. Lúc đó, con gái đầu của chúng tôi mới tròn 8 tháng tuổi và TP Hà Nội đang thực hiện giãn cách xã hội để phòng, chống dịch. Vợ tôi đã gọi điện cho tôi đầy lo lắng. Tôi lại đang đi công tác xa nhà dài ngày. Chúng tôi hoang mang cùng hàng loạt câu hỏi vang lên trong đầu: “Nếu vợ tôi không thể về nhà thì con gái biết phải làm sao? Ai sẽ trông con? Giãn cách thế này mình có thể nhờ được ai đây?... May mắn là sau khi tiến hành xét nghiệm, vợ tôi được về nhà. Lúc đó đã là gần 21h00 tối, vợ tôi hốt hải đón con gái đang ở nhà bác hàng xóm khóc khản cổ vì

nhớ mẹ. Tôi ở xa càng thương vợ và con thơ nhiều hơn, mong sớm kết thúc công tác dài ngày để về đỡ dần vợ”.

Các con của người làm báo cũng chịu nhiều thiệt thòi, phải học cách trưởng thành sớm hơn. Nhiều em quen với việc “mẹ không đến dự lễ tổng kết vì bận đưa tin”, “bố không ở nhà mỗi dịp sinh nhật”... Con của nhà báo dần học được cách “không trông chờ”. Các em quen với việc bố hoặc mẹ vắng mặt trong những thời khắc quan trọng: dịp lễ, Tết, giỗ chạp, sinh nhật, khai giảng... Những chiếc ghế trống trong lễ tốt nghiệp, bữa cơm tối thiếu bóng dáng thân quen trở thành điều bình thường.

Với Nguyễn Nữ Ngọc Ninh - một cô bé rất yêu và thần tượng mẹ là nhà báo Nguyễn Văn Tùng - Phó Tổng Thư ký điện tử Báo Pháp luật Việt Nam. Nhưng khi quyết định chọn nghề, em đã chọn sự phạm mà không chọn theo nghề mẹ, bởi tuổi thơ của Ninh quá “ấm ảnh” với sự bận bịu của người phụ nữ trong gia đình.

“Người ta có câu người phụ nữ về nhà nên bỏ lại công việc ngoài cửa. Nhưng với mẹ con, dường như không có thời gian riêng. Lúc nào mẹ cũng trong tư thế làm việc. Công việc của mẹ là thư ký điện tử, nên những thời điểm mẹ bắt buộc phải làm việc cũng thường là khoảng thời gian sinh hoạt chung của gia đình. Vào ngày trực, mẹ thường phải làm việc rất sớm. Nhiều khi mẹ không kịp chuẩn bị bữa sáng. Và đương nhiên, bữa chiều và buổi tối của ngày hôm đó, gia đình chấp nhận phải “chia sẻ” mẹ với công việc. Thậm chí đến 12h đêm, mẹ vẫn cặm cụi bên bàn phím. Có lúc đang ăn cơm, có tin nhắn là mẹ lại buông bỏ bát đũa để mở máy làm việc. Vào những hôm có sự kiện nóng, mẹ có thể “ngồi thiền” bên máy tính từ chiều đến nửa đêm vì mẹ bảo: “Các cô chú phóng viên bám hiện trường còn vất vả hơn, lỡ đứng dậy, có tin nóng lại chậm hơn báo khác thì phí công các cô chú”. Khi gia đình đi chơi, mẹ có thể quên mang theo tư trang, nhưng thứ luôn “nặng một bên vai” của mẹ là chiếc máy laptop” - Ngọc Ninh tâm sự.

Những lời tâm sự, chia sẻ của các bậc cha mẹ, người vợ, người chồng, người con ấy đại diện cho hàng trăm gia đình nhà báo làm tại “ngôi nhà lớn” mang tên Báo Pháp luật Việt Nam. Có thể nói, Ngày Báo chí Cách mạng Việt Nam tròn 100 tuổi (21/6/2025) và Ngày Báo Pháp luật Việt Nam bước sang tuổi 40 (10/7/2025) không chỉ là ngày tôn vinh người làm báo, mà còn là dịp để những người làm báo Pháp luật Việt Nam tri ân những người cha, người mẹ, người vợ, người chồng, người con đã âm thầm góp phần giữ cho ngọn lửa đam mê làm báo luôn cháy sáng. Bởi báo chí không chỉ cần bản lĩnh, mà còn cần tình yêu đong đầy, sự sẻ chia ấm áp nhưng thầm lặng từ chính những hậu phương.

THUỖ DƯƠNG

Nhiều thủ tục cầu kỳ để dựng ngôi nhà

“Nhà anh chỉ có một gian/Nửa thì làm bếp nửa toan làm buồng”. Câu ca đó mô tả ngôi nhà của người Việt xưa nhất là ở vùng châu thổ sông Hồng đơn sơ, mộc mạc. Người dân dựng nhà đầu làng, cuối xóm, ven sông, bờ bãi, bên chợ hay chân đồi, núi... đều cần chọn hướng, ngày giờ, năm... phong tục đó tưởng chừng đơn giản nhưng lại rất cầu kỳ.

“Lấy vợ hiền hòa/Làm nhà hướng nam”. Tập quán này được giải thích bằng các lý do như gió bắc thường mạnh và rét, trong khi gió nồm mùa hè lại đến từ phương nam và đông nam. Ngoài hướng gió, thời tiết thì người xưa cho rằng hướng đông - nam không phải là xấu, còn quay về hướng tây và đông - bắc là xấu.

Nhà nghiên cứu Nguyễn Văn Huyền cho rằng, xây cất một cái nhà là một sự kiện quan trọng, nhất là đối với người giàu có và khá giả việc kiêng kị, coi ngày tháng, năm sinh... liên quan đến cái nhà rất được họ quan tâm. Hạnh phúc thực sự bình yên của những người ở trong ngôi nhà đó tùy thuộc công sức bỏ ra để loại trừ những uy lực quái ác.

Người xưa luôn tránh cát nhà vào những năm: Dần, Ngọ, Tuất (năm Hồ, Ngựa và Chó) trong tháng Giêng, tháng 5 và tháng 9; vào những năm Thân, Tý và Thìn (năm Khỉ, Chuột và Rồng) trong những tháng 3, 7 và 11; những năm Hợi, Mão, Mùi (năm Lợn, Mèo và Dê) trong những tháng 2, 6 và 10 và vào những năm Tỵ, Dậu, Sửu (năm Rắn, Gà và Trâu) trong những tháng 4, 8 và 12.

Rời năm sinh của chủ nhà cũng ảnh hưởng đến kích thước của cái nhà. Nếu người làm nhà sinh vào hành kim và sao kim, thì phải làm nhà 47 thước nếu muốn làm nhà lớn, hoặc nếu nhỏ hơn thì làm 28 thước, chiều rộng phải là 7 thước 2 tấc (thước dài khoảng 0.40m, được chia thành 10 tấc).

Người xưa quan niệm rằng: “Địa điểm thuận lợi để cất một ngôi nhà phải gần thân con rồng càng tốt, vì tại đó sinh khí sẽ mạnh lên và càng tản ra đến cuối chân rồng thì khí càng yếu dần. Hàm rồng nơi nơi được chuộng nhất... những suối và sông chảy thành đường thẳng, các dòng suối chảy nhanh đều tai hại, vì chúng gây sự ly tán... Ví như một chỗ đất nhô lên phía trước mặt nhà hứa hẹn rằng người con cả trong nhà sẽ làm quan văn; trái lại, một mỏm núi dốc đứng và có cây cối rậm rạp tạo nên dáng một lá cờ tung bay, sẽ quyết định khung hướng binh nghiệp. Một mảnh đất uốn lượn bao giờ cũng là điềm lành đối với con gái. Nếu từ khắp các hướng nhà bị gió lọt qua các ngọn đồi thì đến thì bệnh tật sẽ tàn hại cả gia đình và người bố sẽ bị cách chức. Nếu các điểm cao bị nhiều khe, lũng cắt khúc, thì bệnh tật chỉ làm hại gia súc mà thôi” (Nguyễn Văn Huyền - Một điều tra về nhà ở tại Đông Dương).

Ngoài địa thế, hướng nhà cũng rất quan trọng. Người xưa cho rằng, người nào xây cất nhà

● Không gian hình ảnh ngôi nhà Việt Đông bằng Bắc bộ gợi thương nhớ... (Ảnh: Tuấn Ngọc)

Trong ngôi nhà của người Việt xưa chở che một gia đình, dù nghèo hay giàu, vui hay buồn, nó vẫn là nơi trú ẩn an toàn để sinh tồn và phát triển. Ngôi nhà vừa là linh hồn, vừa là sự sống.

mà cổng vào nhìn ra một con đường hoặc một dòng nước chảy thẳng, sẽ gặp cảnh con cái chết hoặc người vợ vô sinh.

Khi xây dựng nhà, người thợ được đối xử tử tế, cơm thợ làm nhà phải có thức ăn thơm tất không như thợ cày, thợ cấy. Sau mỗi bữa ăn phải có trà, thuốc, thỉnh thoảng phải có rượu thịt thịnh soạn.

Chủ nhà thiết đãi và chăm sóc thợ như vậy vì sợ họ làm phản. Theo nhà nghiên cứu văn hóa dân gian Nhất Thanh thì chủ nhà sợ: “Người thợ bí mật đặt vào đầu cột, móng xà, nơi kín đáo, một mẫu cái bút tre dùng ghi dấu mực trên gỗ, hoặc là một dụng cụ gì khác của họ với lời nguyện hiềm độc. Nhà chủ sẽ bị tai hại làm ăn không mát, có khi đến lụn bại” (Đất lề quê thói).

Khi thợ mộc xong, gia chủ chọn ngày cất nóc. Đây là thời khắc quan trọng nên phải chọn giờ tốt. Nhà có điều kiện còn đốt pháo. Tiếng pháo nổ giòn lúc cất nóc giúp vui cho ngày tung bưng của chủ nhân. Bà con, bè bạn đến tiếp tay với thợ hoặc sắp xếp giúp... Chủ nhân làm cỗ cúng, thiết đãi thợ và bà con đến mừng.

Không gian ngôi nhà gợi thương nhớ

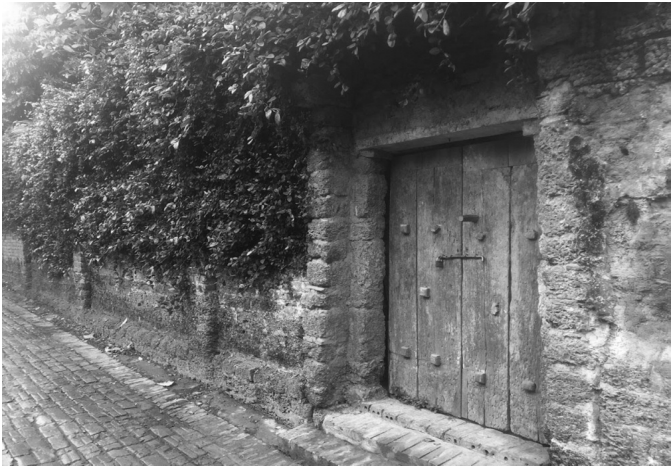
Nhà nghiên cứu người Pháp Pierre Gourou đã có quan sát rất

tinh tế về một ngôi nhà ở nông thôn Bắc Bộ. Theo ông, một ngôi nhà dễ thương nhất có thể thấy ở vùng châu thổ, vì nó được bố trí xung quanh một cái sân trong, lát gạch cẩn thận và nhìn ra một khu vườn khá rộng kéo đến tận bờ ao, được dùng cho riêng người trong nhà. Trong vườn có cây ăn quả: na, ổi, chanh, lựu, bưởi, đào trồng để lấy hoa, hai cây cau đối xứng với trục ngôi nhà chính, những bụi vối dùng để uống thay chè. Trên mặt ao có bắc một tấm ván dùng làm nơi giặt giũ và rửa chén bát, cũng là nơi tắm rửa của cả nhà. Người ta cũng vo gạo ở đây. Ở cạnh bờ ao người ta đặt một cái chum bằng sành màu da lươn để đựng tương.

Bên ngoài sân còn có hai đụn rơm và một cái chuồng lợn làm bằng những thanh gỗ... có khi ghép bằng những tấm ván áo quan sau khi bóc mộ để cho lợn chóng lớn. Sân lát gạch nung không tráng men, để phơi thóc và đập lúa bằng chân.

Dù thời thế đã đổi thay, nhưng ngôi nhà như Pierre Gourou vẫn còn hiện hữu nhiều ở xứ Bắc bây giờ, dù có nhiều cải tiến cho hiện đại hơn, nhưng nhiều gia chủ vẫn mê cái cũ, ngôi nhà cũ của ông cha mà gìn giữ, bảo tồn.

Bước vào không gian ngôi nhà xưa có gian chính, đây là nơi đặt

bàn thờ tổ tiên và là nơi tiếp khách. Những câu đối viết trên bản gỗ hoặc giấy được treo lên tường “Những nhà khoa hoạn thế phiệt thì thường hai bên sập thờ còn có giá cắm cờ biển, lọng... Như vậy, gian giữa nhà chỉ có một khoảng trống đằng trước đủ để cho con cháu làm lễ cúng bái những ngày giỗ, Tết” (Đất lề quê thói).

Ngôi nhà xưa của người Việt cũng tùy gia cảnh mà sắp xếp, nhà giàu có, quan lại, thì cầu kỳ, ngăn nắp, gia phong, nhà nghèo thì đơn sơ, miễn có chỗ chui ra chui vào, trú ẩn mưa nắng. Nhà nghèo không có sập gu, tủ chè, thì giường lát, chiếu trơn, đôi tràng kỷ tre, cái bàn độc ở giữa nhà, chút điều đóm, cối trầu, tích nước để tiếp khách. Thờ mông chút nữa thì trồng vài bụi hoa như cúc, dâm bụt, rồi cũng làm cái cổng cài then lại, xung quanh nhà trồng cây tre, cây mây, như một hàng rào chắc chắn bảo vệ ngôi nhà, tránh trộm cắp, hay động vật xâm lấn.

Trong cuốn Người nông dân châu thổ Bắc Kỳ, nghiên cứu địa lý nhân văn, của nhà nghiên cứu người Pháp Pierre Gourou nhìn nhận về sinh hoạt của người miền Bắc cho biết: “Bên trong các làng mạc đó, cảnh sắc rất đáng yêu. Một cái ao với một phần mặt nước được các cây thủy sinh xanh

rờn lấp lánh che phủ: mặt trời chiếu qua rặng tre vươn lên, dày đặc mà lại rất nhẹ nhàng, làm ánh nắng lúc ẩn, lúc hiện trên mặt nước ao lung linh; một người ngồi tắm trên đầu tấm ván bắc trên mặt ao, đem đến cho bức tranh toàn thể một nét sáng hơn của thân hình con người bóng nhẫy ánh nước...”.

“... Những căn nhà màu xám, những bức vách đất tạo thành một bộ phận của cảnh quan thiên nhiên. Người nông dân đã biết sắp đặt những bờ đầm ao, trồng những cây chuối, cây ăn quả, cây cau một cách hợp lý và tạo ra quanh mình một tổng thể tươi vui đáng yêu. Dù còn nghèo khổ nhưng người nông dân không sống trong sự thô lậu”.

Điều đó có thể thấy người Việt đã biết tìm kiếm niềm vui trong sự khốn khó của mình. Họ vui với cảnh nghèo “ba gian nhà tranh thấp lè tè”, hay “vườn rộng rào thưa khó đuổi gà...”. Một không gian đơn giản, đủ để con người sinh hoạt trong đó an trú và chấp nhận nó. Cuộc sống trông đợi vào nông nghiệp khiến họ chỉ vừa no đủ hoặc bữa đói, bữa no, làm sao dám nghĩ đến sự cao sang. Thôi đành ở vậy, chăm chút xung quanh mình cũng là thú vui ngày rộng tháng dài.

Phạm Đình Hồ viết về căn nhà của gia đình của mình trong Vũ Trung tùy bút rất đẹp và mang phong cách của một ngôi nhà phong lưu: “Nhà trung đường có bảy gian, tọa đông hướng tây, vốn là chính tâm của đại phủ ta ở trước. Phía tây xối nước tiếp theo là nhà khách năm gian, trước mặt trông xuống cái ao vuông. Trong ao thả bạch liên, xung quanh bờ trồng thanh liễu và cam quýt. Cách nhà khách năm sáu bước, lại chắn ngang một rặng rào trúc, từ phía nam nhà trung đường đến bờ ao phía tây; phía bắc thì dựng một cái bình phong vòng quanh che khuất đi. Phía đông ao giáp sân nhà khách, có trồng năm cây hoa nhài, hoa hồng, hoa ngâu, hoa mẫu đơn. Trông xa ra ngoài cánh đồng, cách hàng rào tre, thấp thoáng có một cái quán trọ trệt...”

Tôi đến, lúc mặt trăng mới mọc, đi tản bộ quanh bờ ao, ngâm nga mấy câu Đường thi cũng thú, hoặc tựa gốc dừa, cảnh hoa phát phơ trước mặt, ngồi bệ bông tước lá thử chơi. Khi lần thân trở về nhà khách thì bóng nguyệt hương hoa vẫn còn phảng phất trên án thư, tràng kỷ. Ta thức đến gà gáy mới đi ngủ”.

Ngôi nhà là điểm tựa của gia đình, người Việt rất coi trọng nhà cửa, “an cư lạc nghiệp”. Nên việc xây nhà cũng quan trọng như kết hôn, sinh con, ma chay... Trong nếp nhà đó, nhiều gia đình sinh hoạt qua nhiều thế hệ và có nhiều gia đình cứ quẩn quanh ngôi nhà cũ mà không bán đi vì họ cho rằng ngôi nhà có phước lớn, mang nhiều may mắn cho gia đình.

Nhớ về ngôi nhà cũ, ta lại bồi hồi nhớ cha mẹ, ông bà, anh em ruột thịt có một thời gian dài đã nương tựa lẫn nhau qua một hành trình dài dựng xây.

TUẤN NGỌC

Tôi nhớ lần đầu bước chân vào căn nhà ấy. Một căn nhà thấp, nhỏ, lọt thỏm giữa ngút ngàn sắc tím băng khuâng. Mưa giăng lớp bụi nặng trĩu mái nhà, nặng trĩu vai áo và mí mắt. Tôi liú ríu bước theo mẹ. Mẹ ngập ngừng bước theo người đàn ông. Người đàn ông chậm rãi men theo lối nhỏ phủ đầy hoa tím, rồi đẩy cửa bước vào.

Cánh cửa kêu nặng nhọc. Buổi chiều nồng ả vào căn nhà. Những hạt nước nhỏ li ti vỡ òa xuống nền gạch nâu đỏ. Thời gian như ngừng lại trong không gian đặc quánh một màu u trầm, sức lên mùi thuốc bắc. Một ông cụ ngồi trên xe lăn, cái đầu ngoẹo sang một bên, khoe miệng chảy nước dãi nhầy nhót. Đôi mắt vô hồn thả vào khoảng không. Một bà cụ đứng sát mép cửa, nhướn đôi mắt mờ đục, hấp háy nhìn chúng tôi. Thân hình bà như một dấu hỏi trăm buồn lẫn vào màu nâu thâm u của ngôi nhà cổ. Bà nở một nụ cười nhưng nó lại méo xệch trên khuôn miệng già nua. Những nếp nhăn xô dạt vào nhau, nhấp nhô gọn sóng.

Chúng tôi bước vào nhà.

Cánh cửa khép.

Bên ngoài là một vùng đồi hoa xoan ngằn ngắt tím, nhức nhối trong bóng chiều miên man.

Trong ký ức non nớt của tôi, ngôi nhà cũ chênh vênh nơi lưng chừng núi cũng u trầm như thế. Héo hắt giữa nắng chiều ủ dột, từng sợi nắng cuối ngày lẫn vào khói xám. Rồi một đêm, lũ quét đột ngột đổ về, ngôi nhà của chúng tôi trôi theo dòng nước. Chỉ còn một màu trắng tang tóc trong cội nhớ, ngập chìm giữa bốn bề nước mất và sương giăng, ào ạt trôi về phía cuối nguồn.

Mẹ dắt theo tôi khăn gói lên đường. Những bước chân gập ghềnh, bỏ lại phía sau trống rỗng và hun hút. Những bước chân đưa chúng tôi lang thang về phố thị. Ngơ ngác phồn hoa...

Đêm nằm trong căn nhà lạ, tôi thấy phảng phất mùi hương nồng ả của những cánh hoa xoan tím bầm như đôi mắt thiếu ngủ của mẹ con tôi. Đêm xôn xao trong những âm thanh mơ hồ. Tiếng gió thoảng, hay tiếng sương rơi, hay tiếng cánh hoa vừa bung nở, những con chim đêm mộng du, lạc lối bay về. Tôi mơ màng, thấy mình là cánh

chim, bay qua những triền đồi hoa tím mênh mông, bay mãi về phía nắng cuối chiều. Tan tác trong hoàng hôn màu xám. Một mũi tên từ đầu bay tới đâm xuyên qua ngực tôi. Tôi rớt xuống trong cơn mơ thương tật, máu nhỏ xuống tím lịm chiều. Rồi đổ gục trên tấm phiprôximăng nơi phòng trọ cũ.

Đây là ngôi nhà thứ hai trong cuộc đời tôi.

Mẹ con tôi lang thang khắp các hang cùng ngõ hẻm tìm một chỗ trú chân. Đói khát khiến tôi là người đi. Rồi chúng tôi gặp người đàn ông đó. Ông ta đưa tôi một mẫu bánh mì đã cũ và một chai nước. Chúng tôi theo chân ông ta đi vào một con ngõ nhỏ, hun hút... Cuối ngõ là xóm trọ nhếch nhác, có khoảng bảy, tám phòng trọ. Ông ta dắt chúng tôi vào một căn phòng và bảo mẹ con tôi tạm thời ở đó. Phòng nhỏ, tường đã bong tróc, những mảng giấy dán tường lác đác bung ra. Hàng kiến đen lăm lăm bò từ cửa chính vắt ngang qua khe cửa sổ rồi lại vòng ra cửa chính.

Nơi này là khu trọ cho cánh thợ xây đến từ tứ xứ. Mẹ nhờ đó cũng được phụ việc và nấu cơm cho họ. Vậy là chúng tôi không còn những ngày phải đầu đường xó chợ xin ăn.

Ông Bốc là cai thầu xây dựng. Ông có bà vợ già hơn tuổi, mặt mũi nhăn nhúm và ba cô con gái thấp lùn, ục ịch. Bốn người họ đều đánh đá chùa ngoa, hay cãi nhau với đám thợ. Khu trọ này là của vợ ông Bốc nên cứ đầu tháng, khi ông Bốc vừa trả tiền cho thợ thì bà ta lại đến thu tiền nhà, tiền điện nước và vệ sinh. Khu trọ cũng có mấy gia đình có con nhỏ, còn lại là ba thanh niên và một trung niên. Người đàn ông trung niên đưa chúng tôi về đây là Lâm. Ông ta là thợ chính.

Ngày ngày mẹ tôi ra công trường. Mẹ phụ hồ, xách vữa, tời gạch, đến giờ thì nấu cơm cho cả đám thợ. Những người thợ xây đều quê xa, có người còn ở trên đỉnh núi chứ không phải lưng chừng như chúng tôi. Duy

có một điều giống nhau là tất thấy đều nghèo đói, thất học, phải bỏ quê đi kiếm ăn.

Ông Lâm không thường xuyên ở cùng nhóm chúng tôi. Khi công việc ở công trường đã ổn thỏa, ông Bốc lại điều ông sang những nơi khác. Lâu lâu về xóm trọ, ông lại mua ít thịt chó và bảo mẹ tôi nấu để cả xóm cùng ăn. Mùi giềng mẻ, mắm tôm bốc lên thơm ngào ngạt. Cánh đàn ông lại được dịp mùi mẫn bên những chai rượu nút lá chuối khô.

Có lần, ông Lâm hỏi tôi năm nay mấy tuổi, có muốn đi học không. Lúc ấy, tôi ngập ngừng và cũng không biết trả lời sao. Tôi chưa đi học bao giờ nên không biết mình muốn điều đó hay không. Tôi chỉ thấy những đứa trẻ ở thành phố mặc áo trắng tinh cùng nhau đến trường. Mà tôi lại chưa có cái áo trắng nào đẹp như thế. Nên tôi vừa muốn đi mà lại vừa không.

Một tối, khi mẹ con tôi chuẩn bị ăn cơm, bỗng vợ ông Bốc và một người đàn ông xăm

TIẾNG LÒNG

1. Trong ngày thường, mình thường gặp không ít chị, bạn đến một thời điểm nào đó, quay cuồng trong nỗi đau bị phản bội. Nếu còn yêu, họ thường biện hộ cho những tổn thương của bản thân và họ rồi bời trong đó. Khi ấy, họ hỏi, hay đi tìm sự lý giải nào, cũng không thỏa lòng. Và họ thường bị mắc kẹt trong đó. Chỉ đến một ngày nào đó, tay họ quá bóng, tim họ quá đau, họ mới tự buông tay hay rời đi mà

thôi... Rất nhiều phụ nữ, đến một thời điểm nào đó, sẽ lần lượt đi qua nhiều trạng thái cảm xúc, đau đớn, tuyệt vọng! Họ chỉ có thể nhẹ nhõm, khi cảm xúc của họ, không phụ thuộc vào ai khác, ngoài chính họ... Trở lại câu chuyện của AI, con người có hàng ngàn bạn trên không gian mạng, nhưng khi rồi bời, họ bèn đi làm bạn với một cỗ máy tổng hợp. Trong nhiều trường hợp, AI có thể làm bạn khóc, vì nó rất biết chiều theo cảm xúc

của bạn! Cũng giống như người trẻ ngày nay, họ bận nhìn vào điện thoại, hơn là nhìn vào mắt nhau, họ dùng từ chữa lành phổ biến, nhưng không biết chữa lành điều gì. Và góc độ khác, con người, không ngừng vô cảm với nhau, rồi học chữa lành và sự cô đơn đến tận cùng, khi tâm sự cùng AI.

Trong ngày thường, trước những điều hoàn hảo, chúng ta cũng bắt đầu hỏi nhau: đây là người hay AI? Chúng ta cũng bắt đầu hiểu về AI chính là cái đầu và chỉ có con người chúng ta mới có cảm xúc, những điều chỉ có trong tim hay gần trái tim mà thôi...

2. Trong “Homo Numericus: Con người trong kỷ nguyên số”, Daniel Cohen đặt ra một luận điểm quan trọng: thế giới hiện đại đã không còn vận hành theo những quy tắc truyền thống mà đã bị định hình lại hoàn toàn bởi công nghệ số. AI được tạo ra bằng cách lấy cảm hứng từ bộ não, dựa trên mạng lưới neuron thần kinh để tìm hiểu tiến trình học hỏi của con người: “Mỗi khi máy tính phát hiện một chiến lược giúp nó tiến bộ, nó sẽ ghi nhớ những kết nối tạo chiến thắng, theo cách các khớp thần kinh ở con người hoạt động, nhờ đó có thể xây dựng đường kinh nghiệm riêng cho nó”.

Theo Daniel Cohen, công nghệ tạo ra chủ nghĩa tư bản số mới, con người dễ dàng bị dẫn dắt bởi những thuật toán

theo dõi cuộc sống của họ. Chúng thay đổi cách giải trí, học tập, chăm sóc hay tán tỉnh. Mọi thứ đều mang lại sự tiện lợi chưa từng có nhưng cũng khiến ta đổi mất nhiều mâu thuẫn.

Mạng xã hội cũng không ngoại lệ, người điều hành Facebook Sean Parker từng không ngần ngại thừa nhận ứng dụng này khai thác tính dễ tổn thương của tâm lý con người, gây nghiện: “Xã hội số nhàn người ta chìm sâu vào thế giới ảo, các mạng xã hội kích thích cạnh tranh nhằm thu hút sự chú ý và dẫn đến đặt nặng sự dị biệt thông qua khiêu khích, nói quá, trút giận, thậm chí khoái trá khi có thể nói điều không thể nói, diễn tả điều không thể tả”. Daniel Cohen cho rằng cách mạng số sẽ tái định hình đời sống xã hội. Nhân loại cũng phải đổi mới với nguy cơ của việc mất kết nối khi các trợ lý thuật toán ảo thay thế cộng sự là con người, giảm việc gặp trực tiếp, phá vỡ mối quan hệ với người khác.

3. Tuy nhiên, cuộc cách mạng số cũng mở ra một tương lai khác. Theo ý kiến chuyên gia, chuyển đổi số thực chất là cuộc cách mạng mang tính văn hóa, khi con người và công nghệ trở nên gắn kết và tích hợp với nhau thành một thể thống nhất. Ông Lê Nguyễn Trường Giang - Viện trưởng Viện Chiến lược Chuyển đổi số nhìn nhận, thời đại ngày nay, con người bắt đầu

NGHỆ THUẬT

trở xông vào. Vừa tới cổng mộ ta đã tru tréo và lời chúng tôi ra để chửi. Người ta xì xào, chỉ trỏ và khi mộ bước vào cửa, mộ liền lao vào tát và giạt tóc mẹ tôi. Quá bất ngờ, mẹ chưa kịp phản ứng gì, còn tôi chỉ biết khóc, định xông vào đỡ mẹ nhưng lại bị gã đàn ông kia gạt ra. Cứ thế, mẹ như đòn trong tay người đàn bà hung hãn. Đến khi mộ mệt quá, buông ra thì mẹ cũng ngã lộn xuống đất. Tôi chạy lại ôm lấy mẹ trong cơn hoảng loạn. Hoang mang tột độ vì không hiểu chuyện gì xảy ra. Mẹ tôi chỉ cúi đầu im lặng, nước mắt ngấn dài. Bọn họ vứt đồ đạc, quần áo của mẹ con tôi ra ngoài cửa, đẩy chúng tôi đi và khóa cửa phòng trọ.

Sự việc diễn ra rất nhanh. Thoáng chốc, mộ đàn bà và tên đàn ông xăm trổ đã biến mất. Mọi người trong xóm trọ không ai hỏi han chúng tôi một câu nào, tất cả đều lảng tránh và nhìn chúng tôi bằng con mắt ngờ vực. Tôi hỏi mẹ chuyện gì đang xảy ra nhưng mẹ vẫn cúi đầu im lặng. Chúng tôi chỉ còn biết khóc và lăm lăm thu gom đồ đạc rồi bước đi.

Bóng tối giăng đầy con ngõ. Những con chuột sục sạo kiếm ăn, thấy tiếng động liền chạy biến vào miêng cống. Từng bước chân mẹ con tôi tiêu vẹo trên con đường khắp khênh. Nhà nhà lên đèn. Mùi cơm thơm và tiếng cười nói trong bữa ăn. Chúng tôi lặng lẽ hòa vào bóng tối, nuốt từng cơn đau.

Bước chân vô định đưa chúng tôi ra gầm cầu. Tôi khẽ vuốt những giọt nước mắt trên những vết bầm nơi khuôn mặt mẹ. Rồi gỡ tóc cho mẹ, từng lọn tóc loăn xoăn mắc vào nhau như búi cây đại nhằng nhịt. Tôi không dám hỏi thêm mẹ điều gì nữa, mà thực ra là không muốn hỏi. Bởi điều đó cũng chẳng giúp gì được cho chúng tôi trong giờ phút này. Mẹ lần mò trong mấy cái túi xem còn có mẫu bánh hay cái gì có thể ăn được để cho tôi ăn không. Nhưng chẳng có gì hết. Tiếng bụng tôi sôi lên nghe càng lúc càng to hơn. Xung quanh vắng lặng. Chỉ còn tiếng giun dế nhao lên từng đợt và những tiếng trở mình trong cơn mơ của người ăn mày già. Tôi cố nuốt nước bọt để đi vào giấc ngủ. Gió lạnh vờn rít. Mẹ ôm chặt lấy tôi như ôm chặt lấy nỗi căm lạnh chẳng rõ hình hài.

Trong cơn mê man, chập chờn tôi nghe thấy giọng người đàn ông. Tỉnh giấc, dụi mắt vài cái, tôi nhận ra ông Lâm. Ông bẻ chiếc bánh mì làm đôi, đưa cho hai mẹ con tôi, mỗi người một nửa. Kiên nhẫn nhìn chúng tôi ăn xong rồi lại đưa nước cho uống.

Đạo này, ông Lâm chuyển sang công trình khác ở khá xa nên không gặp chúng tôi. Giờ ông ra bến xe, chuẩn bị về quê mà không ngờ lại gặp mẹ con tôi ở đây.

“Hai mẹ con theo tôi về quê!”. Ông nói nhỏ nhưng dứt khoát.

Thế là một lần nữa chúng tôi lại đi theo bước chân người đàn ông. Vẫn là người đã cứu vớt chúng tôi trong lúc lang thang đói khát với mẫu bánh mì đã cũ.

Đêm gần sáng. Tôi mơ màng giữa triền đồi hoa tím. Vậy là tôi đã ở lại ngôi nhà này. Đây là ngôi nhà thứ ba trong cuộc đời tôi. Ở đó, có ông già ngồi trên xe lăn, có bà già còng đôi mắt hấp háy hay kể những câu chuyện ma và có cha dượng tôi - ông Lâm.

Tôi không hề biết chuyện gì xảy ra với chúng tôi vào đêm bị đánh đuổi, cho đến khi, ông bà già mừng ra mặt vì cha dượng nói mẹ tôi ốm nghén, rồi bụng mẹ lùm lùm. Và trong câu chuyện bí mật của mẹ với cha Lâm, tôi mới hiểu mẹ bị tên cai thầu làm cho có mang cốt để kiểm thăng con trai chống gậy, mộ vợ biết chuyện đã đến dần mặt và đuổi chúng tôi đi cho khuất mắt.

Cha Lâm hơn mẹ tôi mười hai tuổi. Ngày trước, ông cũng đã từng có vợ, nhưng lấy nhau mười năm vẫn không có con, người đàn bà bỏ đi. Ông cũng bỏ làng lên thành phố tìm việc để quên mọi chuyện. Rồi sau những ngày tháng rong ruổi nơi phố thị, ông lại về quê, với cha mẹ già, với ngôi nhà cũ và ngọn đồi hoa xoan tím. Và với gia đình mới, khi ông nhận đứa trẻ trong bụng mẹ tôi là con ông để yên lòng bậc sinh thành.

Nhiều năm sau.

Tôi trở về thăm ngôi nhà hoa xoan.

Ngôi nhà cũ nâu trầm lợt thẫm giữa bốn bề hoa tím.

Hai ông bà đã về với đất từ lâu. Mộ mẹ tôi, cỏ cũng đã xanh theo ngày tháng. Độ này hoa xoan phủ đầy khắp chốn như những cánh tím thuở xưa rắc lên vai áo mẹ ngày chúng tôi lần đầu tiên ngỡ ngàng đặt chân đến nơi đây.

Chỉ còn cha Lâm ngồi bên gốc xoan bạc màu. Thấy tôi về, giọng cha run lên mừng rỡ. Tôi hồ hởi hỏi, thăng Xoan đâu cha? Ồ, nó đi đưa ma lão Bốc. Thôi thì nghĩa tử là nghĩa tận, dù sao cũng máu chảy ruột mềm. **N.C**

ĐỌC SÁCH

Cuốn sách “Tinh hoa cách mạng Việt Nam”

Cuốn sách “Tinh hoa cách mạng Việt Nam” tập hợp các bài viết mang tính lý luận sâu sắc, kết tinh những trăn trở, suy tư và cả khát vọng của một trí thức - chiến sĩ, người làm báo - nhà hoạt động tư tưởng chính trị trong suốt cuộc đời gắn bó với cách mạng.

Nhân kỷ niệm 100 năm Ngày Báo chí Cách mạng Việt Nam (21/6/1925 - 21/6/2025), Báo Nhân Dân phối hợp với NXB Chính trị quốc gia Sự thật vừa ra mắt cuốn sách “Tinh hoa cách mạng Việt Nam” của nhà báo lão thành Hà Đăng.

Cuốn sách tuyển chọn 112 bài viết, trả lời phỏng vấn của nhà báo Hà Đăng từ năm 1955 đến nay; nhiều bài viết đã đăng trên Báo Nhân Dân, Tạp chí Cộng sản, sách của NXB Chính trị quốc gia Sự thật...

Với dung lượng gần 800 trang, cuốn sách gồm ba phần. Trong đó, phần I với 50 bài viết về chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, về đạo đức và tư tưởng Hồ Chí Minh, các nghị quyết quan trọng của Đảng qua các kỳ đại hội, xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước pháp quyền, con đường đi lên chủ nghĩa xã hội, quyền làm chủ của Nhân dân...

Phần II tuyển chọn 32 bài viết về lãnh tụ và một số nhà lãnh đạo của cách mạng Việt Nam, như: Chủ tịch Hồ Chí Minh, Chủ tịch Tôn Đức Thắng, Tổng Bí thư Trường Chinh, Tổng Bí thư Lê Duẩn, Tổng Bí thư Nguyễn Văn Linh, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, Thủ tướng Phạm Văn Đồng, Cố vấn tại Hội nghị Paris Lê Đức Thọ, Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Phạm Hùng...

Cuốn sách mang giá trị đặc biệt trong bối cảnh Việt Nam đang đẩy mạnh công cuộc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch. Những lập luận vững chắc, phân tích sắc bén và tinh thần biện chứng của tác giả là nguồn tư liệu quý để đội ngũ cán bộ tuyên giáo, báo chí, giáo dục chính trị học tập và vận dụng.

Mỗi trang sách là một lát cắt tinh tế về những giá trị cốt lõi của cách mạng Việt Nam: từ tư tưởng Hồ Chí Minh, vai trò của Đảng, bản lĩnh của người lãnh đạo và người cán bộ cách mạng, cho đến các vấn đề nóng bỏng của đời sống chính trị - xã hội hiện nay.

Chia sẻ tại lễ ra mắt sách, tác giả Hà Đăng bày tỏ xúc động, biết ơn những người đến dự, đã đọc cuốn sách “Tinh hoa cách mạng Việt Nam”. “Trong cuốn sách này, bài báo xa nhất tôi viết vào năm 1955 khi mới được điều ra công tác tại Báo Nhân Dân ở Hà Nội, còn bài gần nhất là tháng 7/2024, đăng trên Tạp chí Cộng sản. Ở tuổi 96, tôi đã qua gần 80 năm viết nhiều bài báo, mặc dù đây không hẳn là công việc chính thức của tôi, song sự nghiệp báo chí để lại chính là những gì tôi tự hào và tâm đắc nhất...”. **BẢO CHÂU**

Nơi mà tôi nhớ

Trái tim tôi cứ sắt se
Bây giờ tôi mới được về thăm em
Nơi mà ngày nôi vào đêm
Em và khẩu súng dựng lên vùng trời
Nơi tôi thương suốt một thời
Những đêm đột áp, nhớ lời em trao.

Nơi mà, tôi chẳng thể nào
Không tìm về, với dạt dào tình yêu
Sóng Vàm, thương biết bao nhiêu
Dập dình sóng đánh, những chiều thăm xa
Những chiều lặng lẽ quân qua
Ánh hoàng hôn - chớp lửa xa bão bùng
Một vạt trời, khoác trên lưng
Chúng tôi về với đồng bụng quê mình.

Chúng tôi về với bưng sinh
Nhớ mùa gió chướng, tiếng bìm bịp kêu
Nơi tôi thương nhớ rất nhiều
Không ai biết hết những điều này đâu
Những năm pháo rít ngang đầu
Bom rung đất, phá nát bầu trời thoi
Thế mà, em vẫn nhòen cười
Nụ cười thấp sáng đất trời quê hương
Nơi tôi nhớ, đất chiến trường
Có em du kích dẫn đường quân đi...

Trái tim tôi cứ thăm thẳm thì
Nhớ em có lẽ nhiều khi bạc đầu.

LƯƠNG MINH CỬ
(Hội viên Hội Nhà văn Việt Nam)

nhận thức được một thực tại mới - thực tại số (digital). Trong bối cảnh mới này, mọi thứ đều đo được, đếm được, tính toán được. Để không bị cuốn đi trong “ảo ảnh” dữ liệu, ta cần phải tạo nên bản sắc cho chính mình. Bản sắc là thứ tạo nên danh tính mỗi con người trong thời đại này. Xây dựng bản sắc của mình, xác định điều mình muốn, thực hiện điều đó có phương pháp, là cách chúng ta lèo lái chính mình trong biển dữ liệu. Trước hết là bởi, công nghệ là vì con người, nên phải được định hướng sao cho hữu dụng với con người, chứ không phải thay thế con người...

Sự phát triển của công nghệ mang lại những lợi ích to lớn: tốc độ, sự tiện lợi và khả năng kết nối toàn cầu. Chỉ bằng một cú nhấp chuột, chúng ta có thể mua sắm, học tập, làm việc từ xa hay tìm kiếm thông tin trong tích tắc. Tuy nhiên, tác giả cũng nhấn mạnh rằng kỷ nguyên số không chỉ tạo ra những cơ hội mà còn dẫn đến những nghịch lý sâu sắc. Đó là, chúng ta khao khát tự do, nhưng lại bị theo dõi chặt chẽ bởi các nền tảng số. Chúng ta muốn kiểm soát cuộc sống, nhưng lại dễ dàng bị thuật toán thao túng. Các nền tảng như Facebook hay YouTube sử dụng thuật toán để tối ưu hóa trải nghiệm người dùng, nhưng

đồng thời cũng giam chúng ta trong “bong bóng lọc”, nơi những thông tin trái chiều bị loại bỏ, dẫn đến sự phân cực trong tư duy và nhận thức. Trong mô hình này, các tập đoàn công nghệ không chỉ kiểm soát thông tin mà còn sở hữu dữ liệu cá nhân của hàng tỷ người dùng. Dữ liệu trở thành tài sản quý giá nhất, thậm chí còn quan trọng hơn cả dầu mỏ hay vàng trong nền kinh tế truyền thống.

Một trong những câu hỏi quan trọng mà không chỉ “Homo Numericus” đặt ra là: công nghệ đang phục vụ con người, hay con người đang bị công nghệ kiểm soát? Trong nhiều trường hợp, chúng ta không còn là người đưa ra quyết định mà bị dẫn dắt bởi các thuật toán tinh vi. Mạng xã hội không chỉ phản ánh sở thích của người dùng mà còn định hình và thay đổi chúng theo cách mà chúng ta không nhận ra. Các nền tảng thương mại điện tử có thể dự đoán nhu cầu của chúng ta ngay cả trước khi chúng ta nhận thức được điều đó. Trong lĩnh vực hẹn hò, các ứng dụng như Tinder không đơn thuần kết nối con người mà còn lập trình những tương tác của họ dựa trên dữ liệu hành vi.

Mặc dù chỉ ra nhiều vấn đề của thời đại số, Cohen vẫn tin rằng, công

nghệ không nhất thiết phải kiểm soát con người, mà con người vẫn có thể tìm ra cách khai thác mặt tích cực của nó. Bởi một xã hội số lý tưởng là nơi mà công nghệ giúp mọi người tiếp cận tri thức dễ dàng hơn, nơi mà tiếng nói của mọi cá nhân đều được lắng nghe, thay vì bị thống trị bởi một số tập đoàn công nghệ khổng lồ. Đồng nghĩa với việc, chúng ta luôn phải có phong kiến thức độc lập với AI...

Và như thế, không chỉ là một cuốn sách về công nghệ mà còn là một lời cảnh tỉnh về cách chúng ta đang sống trong thế giới số hóa. Với sự kết hợp giữa kinh tế học, triết học và lịch sử, Daniel Cohen mang đến một góc nhìn sâu sắc về những thay đổi của xã hội hiện đại. Ở đó đặt ra những câu hỏi quan trọng về quyền riêng tư, tự do cá nhân và tương lai của nhân loại trong thời đại số. Nó cho bất kỳ ai muốn hiểu rõ hơn về chính mình trong thế giới phẳng và vô thường, nơi cuộc sống được chạm tới theo một cách khác. Nếu chúng ta biết sử dụng AI và không lệ thuộc vào nó, cả kiến thức cũng như sự trải lòng. Chúng ta sẽ đau lòng biết bao, khi trong sự “nghiện” tâm sự cùng AI khi chúng ta chơi vơi, là một cỗ máy vô cùng thông minh mà thôi... **MIỀN THẢO**

Những mô hình cha mẹ “chữa lành” cùng con trẻ

● Hoạt động ý nghĩa để gắn kết sự tham gia của cha mẹ và con trẻ trong Ngày hội “Lan tỏa yêu thương”. (Ảnh: Thành Đoàn TP HCM)

Là một trong những đối tượng dễ bị tổn thương, trẻ em luôn cần được chăm sóc toàn diện, không chỉ thể chất mà cả tinh thần. Tuy nhiên, thực tế hiện nay cho thấy ngày càng nhiều trẻ em phải đối mặt với những vết thương tâm lý. Từ thực tế đó, nhiều mô hình cha mẹ “chữa lành” cùng con trẻ đã ra đời, như một cách để người lớn hàn gắn thế giới cảm xúc vốn mong manh của trẻ.

Vết thương tâm lý đến từ nhiều yếu tố

Mỗi năm, cứ đến mùa thi, các cơ sở y tế lại ghi nhận sự gia tăng đáng kể số học sinh đến khám vì các vấn đề liên quan đến sức khỏe tâm thần. Phần lớn các ca bệnh bắt nguồn từ áp lực thi cử kéo dài, cường độ ôn luyện quá sức hoặc cảm giác thất vọng, chán nản khi kết quả thi không đạt như kỳ vọng. Không ít trường hợp học sinh phải bỏ thi, nghỉ học để nhập viện điều trị chuyên khoa tâm thần.

Đáng lo ngại, dù năm nào cũng có những cảnh báo, những câu chuyện đau lòng về hệ lụy của áp lực thi cử đối với sức khỏe tâm thần của trẻ em, song nhiều phụ huynh vẫn xem đó là “tâm lý bình thường”, thậm chí cho rằng con trẻ đang “làm quá lên”. Thực tế, áp lực thi cử không hề là vấn đề nhỏ, hoàn toàn có thể trở thành tác nhân dẫn đến những hậu quả nghiêm trọng ảnh hưởng đến tương lai các em.

Đơn cử, những dấu hiệu ban đầu như căng thẳng, lo âu, mất ngủ, suy nhược thần kinh... nếu không được nhận diện và can thiệp kịp thời, rất dễ tiến triển thành các rối loạn tâm lý nghiêm trọng như trầm cảm, hành vi tự gây thương tích, thậm chí dẫn đến ý nghĩ hoặc hành động tự sát. Những hệ lụy này không chỉ ảnh hưởng đến kết quả học tập ở hiện tại, mà còn có thể để lại những tổn thương sâu sắc và kéo dài đối với sức khỏe tâm thần của trẻ em trong suốt quá trình trưởng thành.

Có thể thấy, sức khỏe tâm thần đóng vai trò vô cùng quan trọng trong quá trình phát triển của trẻ em. Khi tâm thần ổn định, trẻ mới có thể học tập hiệu quả, phát triển nhân cách lành mạnh và xây dựng những mối quan hệ tích cực với gia đình, bạn bè cũng như môi trường xung quanh. Tuy nhiên, thực tế hiện nay cho thấy sức khỏe tâm thần của trẻ đang chịu

tác động từ nhiều yếu tố, không chỉ gói gọn trong áp lực học tập hay thi cử.

Theo các chuyên gia tâm lý, nguyên nhân của các vấn đề sức khỏe tâm thần là sự phối hợp của các yếu tố: sinh học, tâm lý và xã hội. Có thể kể đến như tiền sử gia đình có người mắc rối loạn tâm lý, bản thân trẻ có rối loạn phát triển thần kinh, hoàn cảnh gia đình, môi trường sống thiếu an toàn, nghiện thiết bị điện tử, bạo lực học đường, bạo lực qua mạng, trải nghiệm tiêu cực thời thơ ấu...

Những yếu tố này thường không xuất hiện riêng lẻ mà đan xen, tương tác lẫn nhau, trong khi trẻ em vẫn đang trong quá trình phát triển tâm, sinh lý chưa hoàn thiện, khiến nguy cơ tổn thương sức khỏe tâm thần càng gia tăng. Các chuyên gia cũng chỉ ra rằng, bên cạnh những trường hợp trẻ em có rối loạn phát triển bẩm sinh như rối loạn phổ tự kỷ, tăng động giảm chú ý... không ít trẻ sinh ra hoàn toàn khỏe mạnh, nhưng theo thời gian, dưới tác động âm thầm và kéo dài của các yếu tố tiêu cực cũng dần xuất hiện những vết xước tâm lý.

Không để con đơn độc trong “cuộc chiến” cảm xúc

Trước thực trạng trên, bên cạnh việc chủ động ngăn chặn các yếu tố tiêu cực ảnh hưởng đến sức khỏe tâm thần của trẻ em, điều quan trọng không kém là cần hỗ trợ các em vượt qua những rối loạn tâm lý mà mình đang đối mặt. Nhất là khi nhiều trẻ em vẫn đang vật lộn với các vết thương tâm lý trong khi lại thiếu kỹ năng ứng phó, thiếu sự đồng hành đúng cách từ người lớn, cũng như chưa được tiếp cận đầy đủ các dịch vụ hỗ trợ cần thiết liên quan đến sức khỏe tâm thần.

Trong hành trình đó, điều những đứa trẻ cần nhất chính là sự đồng hành trong “cuộc chiến” cảm xúc. Nhiều nghiên cứu chỉ ra rằng, sự quan tâm và tình yêu thương chính là “liều thuốc” hiệu quả

Theo báo cáo của Quỹ Nhi đồng Liên hợp quốc (UNICEF), tỷ lệ mắc các vấn đề sức khỏe tâm thần chung ở Việt Nam từ 8% đến 29% đối với trẻ em và vị thành niên. Các loại hình vấn đề sức khỏe tâm thần phổ biến nhất trong trẻ em Việt Nam là các vấn đề hướng nội (ví dụ như lo âu, trầm cảm, cô đơn) và các vấn đề hướng ngoại (ví dụ như tăng động và giảm chú ý).

nhất đối với quá trình phát triển và hồi phục tâm lý ở trẻ. Điều này càng đặc biệt quan trọng đối với trẻ em gặp sang chấn.

TS.BS Bruce D. Perry Perry - chuyên gia lâm sàng, nhà nghiên cứu về khoa học thần kinh, sức khỏe tâm thần của trẻ em và là tác giả cuốn sách “Đứa trẻ được nuôi trong chuồng chó” cũng đồng tình với quan điểm trên. Trao đổi với truyền thông, TS.BS Perry nhận định, càng có nhiều mối quan hệ lành mạnh đồng hành thì một đứa trẻ càng có nhiều khả năng hồi phục sau sang chấn. Các mối quan hệ chính là tác nhân của sự thay đổi và liệu pháp hiệu quả nhất chính là tình yêu thương của con người.

“Những đứa trẻ thường phải chịu đựng một nỗi đau nào đó. Không hề có phương pháp chữa lành ngắn hạn thần kỳ nào cả, mà chỉ có sự chăm sóc một cách kiên nhẫn, yêu thương và nhất quán mới mang lại hiệu quả. Điều này đúng với một đứa trẻ ba, bốn tuổi và cũng đúng với một thiếu niên”, TS.BS Perry nhấn mạnh.

Như vậy, hành trình vượt qua vấn đề sức khỏe tâm thần không nhất thiết lúc nào cũng diễn ra ở phòng khám mà bắt đầu từ chính những mối quan hệ trong cuộc sống. Nếu thiếu đi sự kết nối này, mọi nỗ lực

khác đều trở nên vô nghĩa. Đương nhiên mỗi quan hệ gần gũi nhất với trẻ em chính là cha mẹ. Thế nhưng, sự quan tâm, tình yêu thương đôi khi là chưa đủ, để thật sự hiểu và đồng hành cùng con trẻ, cha mẹ cần trang bị thêm kiến thức, kỹ năng và sự thấu cảm. Từ nhu cầu đó, nhiều mô hình cha mẹ “chữa lành” cùng con trẻ đã ra đời, như một cách để người lớn hàn gắn thế giới cảm xúc vốn mong manh của trẻ em.

Nhận thức rõ vai trò then chốt của cha mẹ trong quá trình chăm sóc, can thiệp cho trẻ mắc rối loạn phổ tự kỷ, hàng năm, Khoa Tâm thần, Bệnh viện Nhi Trung ương tổ chức các buổi gặp mặt thường niên để chia sẻ chuyên môn, cung cấp kiến thức về hội chứng tự kỷ trong cộng đồng. Đây cũng là dịp để các y, bác sĩ lắng nghe, thấu hiểu những tâm tư, trăn trở và đồng hành cùng những khó khăn mà các cha mẹ đang đối mặt khi chăm sóc con mắc chứng tự kỷ. Đặc biệt, mỗi năm, Bệnh viện đều cập nhật những kiến thức mới về chăm sóc trẻ tự kỷ trên thế giới và Việt Nam nhằm hỗ trợ cho cha mẹ có con tự kỷ sớm hòa nhập với cuộc sống.

Tại buổi gặp mặt năm nay, các y, bác sĩ đã trình bày 4 bài báo cáo chuyên sâu với những nội dung thực tiễn và hữu ích, cung cấp kiến thức chuyên môn và hướng dẫn cha mẹ phương pháp chăm sóc trẻ tự kỷ tại nhà sao cho hiệu quả nhất. Cụ thể như: hoạt động chơi tại gia đình, các kỹ năng tự phục vụ tại gia đình, hoạt động trị liệu vận động cho trẻ... Đồng thời, tạo không gian kết nối để cha mẹ trẻ tự kỷ gặp gỡ, chia sẻ và động viên lẫn nhau. Bệnh viện thấu hiểu rằng chăm sóc, can thiệp cho trẻ tự kỷ là một quá trình dài, đòi hỏi không chỉ kiến thức chuyên môn mà cả sự bền bỉ, yêu thương và niềm tin. Và để có thể kiên trì với hành trình ấy, cha mẹ rất cần được tiếp thêm động lực từ những người cùng hoàn cảnh.

Một hoạt động ý nghĩa khác với mục tiêu lan tỏa những giá trị tốt đẹp của việc giáo dục trong gia đình là chiến dịch thường niên “Lan tỏa yêu thương” do Thành Đoàn - Hội đồng Đội TP HCM phối hợp cùng Viện Nghiên cứu Quản lý Phát triển Bền vững (MSD) và Tổ chức Cứu trợ Trẻ em Quốc tế (Save the Children) thực hiện từ năm 2018. Chiến dịch không chỉ khơi dậy tình yêu thương trong mỗi gia đình, mà còn góp phần tuyên truyền rộng rãi về Luật Trẻ em 2016, đồng thời kêu gọi toàn xã hội chung tay vì một môi trường sống tích cực, an toàn cho trẻ nhỏ.

Năm 2024, chiến dịch được tổ chức với chủ đề “Giáo dục bằng yêu thương - yêu thương đẩy lùi bạo lực”. Ngày hội diễn ra trong khuôn khổ chiến dịch đã tạo ra một không gian vui tươi, gần gũi cho các em nhỏ và phụ huynh, nơi cả gia đình cùng nhau tìm hiểu về quyền trẻ em, cùng nói không với trừng phạt thân thể và tinh thần, đặc biệt ở gia đình và trường học. Một số các hoạt động vui chơi, gắn kết sự tham gia của cha mẹ và con trẻ đã diễn ra sôi nổi, như: gia đình vui khỏe, gia đình cùng hát, chiến dịch gửi đi thông điệp hãy là những cha mẹ trách nhiệm, tích cực, cùng xoa dịu, vỗ về và tặng cho nhau nhiều cái ôm, nhiều lời động viên hơn mỗi ngày. **LINH CHI**

CÔNG TY LUẬT TRÁCH NHIỆM HỮU HẠN FC LEGAL
Trụ sở chính: Thôn Cống Thôn, xã Yên Viên, huyện Gia Lâm, thành phố Hà Nội
Số điện thoại: 0838.931.996

THÔNG BÁO

Ngày 28/5/2025, Sở Tư pháp thành phố Hà Nội ban hành thông báo số 1635/TB-STP về việc cấp lại Giấy đăng ký hoạt động số 01022281/TP/ĐKHĐ cho Công ty Luật TNHH FC Legal do thay đổi người đại diện theo pháp luật, cụ thể như sau:

- Người đại diện theo pháp luật trước khi thay đổi: Luật sư TRẦN THU HẰNG, ngày sinh: 23/02/1978, Căn cước công dân số: 00117831239 do Cục Cảnh sát QLHC về TTXH cấp ngày 02/5/2021, địa chỉ thường trú: 7-H3, tập thể Đại học Sư phạm, tổ 26, phường Dịch Vọng Hậu, quận Cầu Giấy, thành phố Hà Nội, Thẻ luật sư số 8928/LS do Liên đoàn Luật sư Việt Nam cấp ngày 22/5/2014, là thành viên Đoàn Luật sư thành phố Hà Nội)
- Người đại diện theo pháp luật sau khi thay đổi: Luật sư NGUYỄN THỊ TUYẾT, ngày sinh 03/03/1991, Căn cước công dân số: 035191007775 do Cục Cảnh sát QLHC về TTXH cấp ngày 12/01/2022, địa chỉ thường trú: Thôn 4, Xã Nhật Tân, Huyện Kim Bàng, Tỉnh Hà Nam, Thẻ luật sư số 11310/LS do Liên đoàn Luật sư Việt Nam cấp ngày 07/10/2016, Là thành viên Đoàn Luật sư thành phố Hà Nội)

Các thông tin khác của công ty không thay đổi./.

UNESCO:

Gia đình là điểm tựa trong chuyển động xã hội

Trong dòng chảy không ngừng của thời đại, Tổ chức Giáo dục Khoa học và Văn hóa Liên hợp quốc (UNESCO) đã nhấn mạnh: Gia đình không chỉ là nơi khởi đầu của nhân cách, mà còn là trung tâm giáo dục đầu tiên và hạt nhân của xã hội học tập bền vững. Từ Hàn Quốc, Nhật Bản đến Singapore, các mô hình gia đình châu Á đang cho thấy vai trò của gia đình trong việc kết nối các thế hệ, bảo tồn những giá trị văn hóa truyền thống và thúc đẩy bình đẳng.

● Singapore đã xây dựng thành công mô hình liên kết chặt chẽ giữa ba trụ cột: gia đình, nhà trường và chính phủ. (Ảnh trong bài: iStock)

● Gia đình Nhật Bản hiện nay thường là các "gia đình hạt nhân".

Gia đình - Cầu nối giữa thế hệ và nền tảng phát triển

Gia đình được xem là "tế bào" cơ bản của xã hội, giữ vai trò nền tảng trong việc hình thành nhân cách, hình thành giá trị và góp phần vào sự phát triển toàn diện của con người. Theo UNESCO, Chương trình Chăm sóc và Giáo dục Mầm non (ECCE - Early Childhood Care and Education) xác định giai đoạn từ sơ sinh đến tám tuổi là cửa sổ quan trọng cho sự phát triển não bộ, giúp xây dựng nền tảng cho "hạnh phúc, bình đẳng giới, gắn kết xã hội và học tập suốt đời". Với tư cách là nơi đầu tiên trẻ em tiếp nhận tình yêu thương, giáo dục giá trị và kỹ năng sống, gia đình đã trở thành "gạch nối" giữa truyền thống và hiện đại, giữa cá nhân và xã hội.

Theo UNESCO, chương trình mầm non toàn diện cho trẻ không chỉ chuẩn bị cho trẻ những kỹ năng cần thiết bước vào bậc tiểu học, mà còn hướng đến phát triển cảm xúc, kỹ năng ứng xử và xây dựng mối quan hệ gắn kết giữa gia đình, nhà trường và cộng đồng. Trong đó, gia đình đóng vai trò là mái ấm, "trung tâm giáo dục đầu tiên" và cũng là nền tảng cho sức khỏe cảm xúc và khởi đầu cho hành trình phát triển kỹ năng và tư duy của trẻ. Báo cáo Reimagining Our Futures Together (UNESCO, 2021) đã kêu gọi xây dựng "hợp đồng xã hội mới" cho giáo dục,

trong đó gia đình, nhà trường và cộng đồng sẽ cùng nhau chia sẻ trách nhiệm. Nhờ đó, gia đình sẽ bảo lưu giá trị văn hóa và trở thành đối tác thiết yếu trong việc triển khai giáo dục toàn cầu, bảo vệ trẻ em và phát triển xã hội học tập.

Cụ thể hơn, tại Phiên họp Đại Hội đồng Liên hợp quốc, đại diện Belarus nhấn mạnh gia đình đóng góp quan trọng vào sự phát triển bền vững thông qua nhiều vai trò: hỗ trợ người cao tuổi, trẻ em khuyết tật và các nhóm dễ tổn thương; giữ gìn văn hóa và bảo đảm không ai bị bỏ lại phía sau trong thời đại số hóa. Cũng trong bối cảnh này, việc hỗ trợ toàn diện cho gia đình - từ chăm sóc mầm non, khuyến khích đọc tại nhà đến chính sách hỗ trợ đa thế hệ - được xem là "đầu tư dài hạn" để vun đắp nhân cách, ổn định xã hội và thúc đẩy xã hội học tập. Khi đó, gia đình sẽ không chỉ "gieo mầm" nhân cách, mà còn là trung tâm kết nối cho mọi quá trình phát triển xã hội.

Các mô hình gia đình châu Á khi xã hội chuyển động không ngừng

Gia đình Nhật Bản hiện nay thường là các "gia đình hạt nhân" gồm cha, mẹ và con cái, với đặc điểm già hóa dân số và tỷ lệ sinh thấp. Nguyên nhân được cho là do áp lực kinh tế và trách nhiệm giáo dục quá lớn. Nghiên cứu cho thấy chi phí giáo dục trước đại học tại Nhật

rất cao đã khiến phụ huynh, đặc biệt là các bà mẹ, chịu nhiều áp lực. Để đối phó với những thách thức này, Nhật Bản đã phát triển những hệ giá trị nhân văn sâu sắc như hệ Soka - hệ thống này coi gia đình vừa là nơi bảo tồn truyền thống, vừa là môi trường nuôi dưỡng tinh thần trách nhiệm, nhân quyền và hòa bình. Đây cũng chính là cách tiếp cận mà UNESCO khuyến khích trong mô hình xã hội học tập.

Xã hội Hàn Quốc vốn bị ảnh hưởng sâu bởi Nho giáo đã hình thành nên những gia đình gồm nhiều thế hệ chung sống, với tinh thần kính trọng tổ tiên và đạo "hiếu" là "kim chỉ nam" cho mọi hành vi xã hội. Từ nền tảng văn hóa này, một hiện tượng độc đáo đã xuất hiện: xu hướng "mẹ quản lý giáo dục" (Manager Moms). Đây là thực trạng khi phần lớn các bà mẹ Hàn Quốc dành toàn bộ tâm huyết để theo dõi sát sao việc học của con em từ bậc mẫu giáo cho đến đại học. Họ quan tâm đến thành tích học tập, thậm chí coi đó như cách thức nâng cao địa vị xã hội cho cả gia đình và dòng họ. Tuy nhiên, áp lực giáo dục khốc liệt này đã tạo ra hệ quả nghiêm trọng: tỷ lệ sinh ở Hàn Quốc giảm xuống mức báo động. Trước tình hình đó, Chính phủ đã triển khai các biện pháp như trợ cấp sinh con, chăm sóc trẻ em và điều chỉnh giờ làm việc linh hoạt để khuyến khích cân bằng giữa gia đình và công việc. Đồng thời,

sự tham gia tích cực của phụ nữ vào lực lượng lao động, cùng với cải cách hệ thống pháp luật (như luật gia đình 1991) và quan niệm bình đẳng giới tiến bộ đang làm thay đổi cấu trúc gia đình truyền thống.

Cũng trong khu vực châu Á, Singapore đã xây dựng thành công mô hình liên kết chặt chẽ giữa ba trụ cột: gia đình, nhà trường và chính phủ trong việc phát triển xã hội học tập. UNESCO đánh giá Singapore là điển hình thành công của khu vực châu Á. Quốc gia này sở hữu chất lượng giáo dục vượt trội với tỷ lệ học sinh tham gia chương trình Giáo dục Quốc tế (PISA) cao vượt OECD và môi trường tích cực hỗ trợ trẻ học tập suốt đời. Trong mô hình này, gia đình Singapore đóng vai trò kép. Họ giáo dục con cái về các giá trị dân tộc và văn hóa đa sắc tộc đặc trưng của đất nước. Mặt khác, các gia đình còn liên kết chặt chẽ với hệ thống chính sách xã hội của Nhà nước, nhận được sự hỗ trợ toàn diện từ tài chính đến định hướng học tập cho mọi thành viên trong gia đình.

Thách thức và lời giải từ chính sách

Các nền kinh tế phát triển như Nhật Bản, Hàn Quốc và Singapore hiện đang phải đối mặt với tình trạng già hóa dân số và tỷ lệ sinh thấp, bắt nguồn từ áp lực kinh tế, gánh nặng giáo dục và vai trò truyền thống của phụ nữ trong gia đình. Dù ngày càng nhiều phụ nữ tham gia vào thị trường lao động, nhưng trách nhiệm làm mẹ và chăm sóc con cái vẫn chủ yếu đặt lên vai họ, dẫn đến sự bất bình đẳng giới trong gia đình. Bên cạnh đó, chi phí giáo dục cao cũng là một áp lực lớn khiến nhiều gia đình rơi vào trạng thái áp lực, ảnh hưởng trực tiếp đến quyết định sinh con và chất lượng cuộc sống lâu dài.

Để đối phó với tình trạng tỷ lệ sinh thấp và già hóa dân số, nhiều quốc gia như Hàn Quốc đã triển khai các chính sách đồng bộ và có chiều sâu. Trước hết, các chính sách hỗ trợ tài chính và chăm sóc trẻ nhỏ được đẩy mạnh, bao gồm trợ cấp nuôi con, hỗ trợ y tế và linh hoạt về thời gian làm việc nhằm giảm gánh nặng chi phí và tạo điều kiện thuận lợi hơn cho các gia đình có con. Cùng với đó, các cải cách pháp luật của Hàn Quốc cũng được thúc đẩy, điển hình như việc sửa đổi luật gia đình từ đầu thập niên 1990 để tăng cường bình đẳng giới và khuyến khích chia sẻ trách nhiệm giữa cha và mẹ trong gia đình. Quan trọng không kém, làn sóng chuyển đổi giá trị văn hóa cũng đang được khuyến khích nhằm nâng cao nhận thức về vai trò của cả cha và mẹ trong giáo dục con cái, giảm bớt áp lực học tập sớm từ lứa tuổi mẫu giáo, đồng thời thúc đẩy sự phát triển toàn diện thông qua kỹ năng mềm và tư duy sáng tạo.

Trong xã hội đầy biến động hiện nay, gia đình vẫn là điểm tựa vững chắc, nơi truyền thống và toàn cầu hóa tương chừng đối lập nhưng cùng hướng đến một mục tiêu chung: Xây dựng con người toàn diện, xã hội bình đẳng, gắn kết và phát triển bền vững. Các mô hình gia đình tại Nhật Bản, Hàn Quốc và Singapore cho thấy rằng gia đình không chỉ là nơi kết nối cá nhân với tập thể, mà còn là điểm khởi đầu cho mọi chính sách xã hội, từ giáo dục đến dân số. UNESCO khuyến khích đặt gia đình ở vị trí trung tâm trong chiến lược phát triển xã hội học tập và chăm sóc mầm non toàn diện. Đây chính là bài học quý giá mà Việt Nam có thể tham khảo để hoạch định chính sách và vun đắp văn hóa gia đình trong thế kỷ 21.

DIỆU BẢO

Tại sao người trẻ “lười” kết hôn?

Anh Lưu Thành Đạt, 23 tuổi, một sinh viên mới tốt nghiệp tại Hà Nội chia sẻ: “Theo tôi, việc giới trẻ ngày nay kết hôn muộn là một xu hướng khá phổ biến và cũng có nhiều lý do chính đáng. Cuộc sống hiện đại khiến nhiều người ưu tiên cho việc học tập, phát triển sự nghiệp và ổn định tài chính trước khi nghĩ đến chuyện lập gia đình”. Quan điểm của Đạt không chỉ phản ánh khát vọng tự lập mà còn cho thấy một thế hệ trẻ đang tìm cách cân bằng giữa trách nhiệm cá nhân và những kỳ vọng xã hội.

Anh Đinh Trung Hiếu, 24 tuổi, vừa tốt nghiệp đại học tại Hà Nội, chia sẻ câu chuyện của mình: “Bản thân tôi sinh ra trong một gia đình không mấy khá giả, vừa tốt nghiệp đại học nên có nhiều thứ phải lo từ công việc, gia đình. Vì vậy, việc kết hôn sớm là một điều không thể xảy ra đối với tôi vì chưa đủ nền tảng tài chính vững mạnh để xây dựng gia đình. Cho nên, tôi lựa chọn lối sống độc thân, có thể tự do làm điều mình thích, không phải ràng buộc”. Lời chia sẻ của Hiếu không chỉ phản ánh thực tế khắc nghiệt về tài chính mà còn cho thấy một lối sống độc lập, nơi tự do cá nhân được đặt lên hàng đầu.

Bên cạnh áp lực kinh tế, sự thay đổi trong quan niệm sống cũng góp phần định hình xu hướng kết hôn muộn. Giới trẻ ngày nay đề cao sự hoàn hảo trong các mối quan hệ. Chị Nguyễn Thị Đào, 28 tuổi, nhân viên văn phòng tại TP HCM bày tỏ: “Giới trẻ hiện nay có xu hướng kết hôn muộn vì muốn ổn định công việc rồi mới lập gia đình. Và một phần là muốn tìm cho mình một người bạn đời hoàn hảo”. Mong muốn tìm được người phù hợp về cả tính cách lẫn mục tiêu sống khiến nhiều bạn trẻ kéo dài thời gian tìm hiểu, đôi khi dẫn đến sự chần chừ trong việc cam kết.

Theo báo cáo từ Cục Thống kê Việt Nam năm 2024, độ tuổi trung bình kết hôn lần đầu của người Việt đã tăng lên 27,2 tuổi, cao hơn 2 tuổi so với năm 2019 (25,2 tuổi). Tại các đô thị lớn như Hà Nội và TP HCM, con số này còn đáng chú ý hơn, lần lượt đạt 29,8 và 30,4 tuổi. Nam giới hiện nay thường kết hôn ở tuổi 29,3, trong khi nữ giới là 25,1. So với năm 1999, khi tuổi trung bình kết hôn chỉ là 24,1, xu hướng này cho thấy sự thay đổi rõ rệt trong lối sống, đặc biệt ở thế hệ Gen Z (sinh năm 1997 - 2012).

Có nhiều nguyên nhân dẫn tới việc người trẻ hiện nay chọn xu hướng sống độc thân hoặc kết hôn muộn. Lấy ví dụ, trong bối cảnh chi phí sinh hoạt tại các thành phố lớn như Hà Nội và TP HCM ngày càng tăng, giới trẻ đối mặt với những rào cản tài chính khiến việc lập gia đình trở thành một quyết định khó khăn. Theo khảo sát của Viện Nghiên cứu Gia đình và Giới năm 2021, 68% thanh niên

Câu chuyện “kết nối” người trẻ với... hôn nhân

● Gia đình là điểm tựa cho người trẻ như anh Đạt, anh Hiếu, chị Đào. (Ảnh trong bài: NVCC)

● Anh Lưu Thành Đạt bận rộn làm việc với khát vọng phát triển sự nghiệp và ổn định tài chính.

● Đinh Trung Hiếu cho rằng người trẻ muốn phát triển bản thân trước khi đến với hôn nhân.

Xu hướng kết hôn muộn của giới trẻ, phản ánh sự chuyển mình về quan niệm và suy nghĩ của một bộ phận thế hệ thanh, thiếu niên Việt Nam trong cuộc sống hiện đại. Ngày nay, nhiều người trẻ có nhiều lựa chọn, họ không còn xem việc kết hôn là “cột mốc cần thiết” ở một độ tuổi nhất định. Tuy nhiên, dù thế nào, trong trái tim của người trẻ, nền tảng hạnh phúc vẫn là tình yêu gia đình.

từ 16 - 30 tuổi tại đô thị cho rằng cần đạt được sự ổn định tài chính trước khi kết hôn. Chi phí thuê nhà, áp lực mua nhà và chi tiêu hàng ngày là những gánh nặng khiến nhiều người trẻ trì hoãn hôn nhân.

Hơn nữa, những thông tin tiêu cực về ly hôn và bạo lực gia đình trên mạng xã hội đã tác động mạnh mẽ đến tâm lý giới trẻ. Theo Tổng cục Thống kê, từ 2017 - 2023, Việt Nam ghi nhận 187.690 vụ ly hôn, với tỷ lệ ly hôn tăng trung bình 3% mỗi năm. Những câu chuyện này khiến nhiều người trẻ như Đào trở nên thận trọng hơn, thậm chí sợ hãi khi nghĩ về hôn nhân. “Tôi thấy nhiều cặp đôi ly hôn chỉ sau vài năm, nên tôi muốn tìm hiểu thật kỹ để tránh những sai lầm”, Đào nói thêm.

Và những hệ lụy

Mặc dù hiện nay xu hướng kết hôn muộn, sống độc thân là sự lựa chọn của mỗi người. Tuy nhiên, có rất nhiều ý kiến trái chiều về vấn đề này. Ví dụ như, một số người cho rằng lối sống độc thân, kết hôn muộn không chỉ ảnh hưởng đến cá nhân mà còn mang lại những hệ lụy sâu rộng cho xã hội.

Lấy ví dụ như việc kết hôn ở lứa tuổi ngoài ba mươi, có thể làm ảnh hưởng đến khả năng mang thai của người phụ nữ, đàn ông. Hay việc lựa chọn lối sống độc thân đang khiến cho nhiều đất nước đứng trước tỷ lệ dân số già hóa, giảm nguồn lao động trẻ để phát triển đất nước, kinh tế - xã hội trong tương lai.

Chia sẻ với truyền thông, Tiến sĩ Nguyễn Tuấn Anh,

chuyên gia xã hội học tại Học viện Thanh thiếu niên Việt Nam cảnh báo rằng kết hôn muộn dẫn đến sinh con muộn, làm giảm tỷ suất sinh xuống còn 1,8 - 1,86 con/phụ nữ, thấp hơn mức thay thế 2,1. Điều này đẩy nhanh quá trình già hóa dân số, với dự báo đến năm 2030, 20% dân số Việt Nam sẽ trên 60 tuổi. Già hóa dân số không chỉ gây áp lực lên hệ thống an sinh xã hội mà còn làm suy giảm lực lượng lao động trẻ, ảnh hưởng đến sự phát triển kinh tế.

Về mặt cá nhân, nam giới kết hôn muộn cũng đối mặt với nguy cơ suy giảm chất lượng tinh trùng, trong khi phụ nữ sau 35 tuổi gặp nhiều rủi ro về sức khỏe sinh sản. Anh Đạt nói thêm rằng: “Việc kết hôn muộn cũng có thể dẫn đến áp lực từ gia đình, xã hội

hoặc ảnh hưởng đến sức khỏe sinh sản”. Áp lực này không chỉ đến từ kỳ vọng truyền thống mà còn từ những chuẩn mực xã hội về “độ tuổi phù hợp” để lập gia đình, khiến nhiều bạn trẻ cảm thấy bị kẹt giữa lần ranh của tự do và trách nhiệm.

Nhiều chuyên gia về vấn đề hôn nhân, gia đình cũng nhấn mạnh cần xây dựng các chiến dịch truyền thông lan tỏa giá trị gia đình, khắc họa hôn nhân như một hành trình chia sẻ và phát triển. Thay vì tập trung vào những câu chuyện tiêu cực, truyền thông nên kể những câu chuyện về các gia đình trẻ vượt qua khó khăn, cùng nhau xây dựng hạnh phúc. Các nền tảng mạng xã hội như có thể là kênh hiệu quả để tiếp cận Gen Z, giúp họ nhìn nhận hôn nhân một cách lạc quan hơn.

Bên cạnh đó, năm 2020, Quyết định 588/QĐ-TTg năm 2020 của Thủ tướng Chính phủ về Chương trình Điều chỉnh mức sinh phù hợp các vùng, đối tượng đến năm 2030, có nội dung khuyến khích nam nữ kết hôn trước 30 tuổi và sinh đủ hai con. Chương trình này nhằm mục tiêu duy trì mức sinh thay thế, đặc biệt là ở các địa phương có mức sinh thấp.

Hiện chúng ta đang có các chính sách thiết thực như hỗ trợ vay mua nhà ở xã hội với lãi suất thấp, miễn học phí cho trẻ em, tăng lương cơ bản... Trước đó có một số đề xuất giảm giờ làm việc xuống 40 giờ/tuần, tạo điều kiện để người trẻ có thêm thời gian xây dựng mối quan hệ và chăm sóc gia đình. Những chính sách này không chỉ giảm áp lực tài chính mà còn khuyến khích giới trẻ tự tin bước vào hôn nhân.

Một trong những rào cản lớn khác khiến giới trẻ kết hôn muộn là thiếu cơ hội gặp gỡ người phù hợp, đặc biệt với những người bận rộn. Chị Nguyễn Thị Đào cho rằng: “Nếu có những chương trình kết nối giúp người trẻ bận rộn tìm được người phù hợp, tôi nghĩ sẽ khuyến khích chúng tôi nghĩ đến hôn nhân sớm hơn”. Các địa phương nên tổ chức các sự kiện giao lưu, câu lạc bộ thanh niên, hoặc các buổi gặp gỡ theo sở thích chung, như thể thao, nghệ thuật, hoặc du lịch. Những hoạt động này không chỉ giúp giới trẻ mở rộng mối quan hệ mà còn tạo môi trường lành mạnh để tìm hiểu bạn đời.

Thực tế, kết hôn muộn là lựa chọn của mỗi người, nhưng cần được định hướng để giảm thiểu những hệ lụy lâu dài. Như anh Lưu Thành Đạt chia sẻ: “Mỗi người nên lựa chọn thời điểm kết hôn phù hợp với hoàn cảnh và mong muốn cá nhân, miễn sao cảm thấy hạnh phúc và sẵn sàng”. Trong một xã hội đang thay đổi từng ngày, giới trẻ Việt Nam cần được tiếp thêm động lực và hỗ trợ để tự tin bước vào hành trình hôn nhân bằng những chính sách hỗ trợ thiết thực, truyền thông tích cực.

ĐOÀN THÙY LINH

Người trẻ kể câu chuyện văn hóa theo lối riêng

● Các đại biểu góp ý cho Đề án. (Ảnh: Đ.Hải)

Du khách nước ngoài đến Việt Nam không chỉ bởi danh lam thắng cảnh mà cả những trải nghiệm chúng ta nghĩ rất bình thường như cười trâu, bắt cá, đặc sản từng một thời xem là đồ ăn nhà quê; đưa trí tuệ nhân tạo, các KOL, KOC tham gia bảo tồn, quảng bá văn hóa truyền thống... là những ý kiến được chuyên gia văn hóa, các đại biểu trao đổi tại Hội nghị về văn hóa và thanh niên.

Khi bữa cơm gia đình rời rạc bởi smathphone

GS.TS. Lê Hồng Lý, Chủ tịch Hội Văn nghệ dân gian Việt Nam cho rằng, văn hóa truyền thống hiện diện và được truyền tiếp trong nếp sinh hoạt, giao tiếp và lao động sản xuất hàng ngày. Những thế hệ trước đây, “văn hóa ngấm từng đường đi, nước bước, bữa ăn hàng ngày”. “Trước đây, ở thế hệ của tôi, văn hóa thường được cha mẹ truyền dạy trong các bữa cơm gia đình. Nhưng ngày nay nhiều người bận công việc, không thể có thời gian ăn cơm cùng con cái. Hoặc trong bữa cơm, mỗi người một cái smart phone thì văn hóa không bao giờ vào được”...

GS Lê Hồng Lý nhấn mạnh, gìn giữ và phát huy văn hóa phải từ những việc làm, hành động cụ thể gắn với địa phương. Đồng thời ông lưu ý bản sắc, nét đẹp văn hóa truyền thống từ những điều bình dị, thường ngày. Theo GS Lý, việc ứng dụng công nghệ vào giữ gìn phát huy bản sắc văn hóa là rất cần thiết nhưng phải bám sát văn hóa dân tộc để giữ gìn và phát triển. “Công nghệ phải dùng để giữ gìn và phát triển văn hóa chứ không phải làm mất đi. Một điều nguy hiểm là AI bây giờ lấp rập cái nọ vào cái kia, không biết đâu mà lẫn. Nếu không cẩn thận AI sẽ phá tan văn hóa truyền thống”, ông nhấn mạnh.

Để xây dựng được công nghiệp văn hóa, chúng ta phải bắt đầu từ cái đang có là văn hóa truyền thống và những việc rất nhỏ với sự tham gia sáng tạo của các nghệ sĩ trẻ, như Hòa Minzy, Hoàng Thùy Linh...

Xây dựng công nghiệp văn hóa từ truyền thống

Vừa qua, Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam tổ chức Hội nghị lấy ý kiến góp ý dự thảo Đề án Thanh niên tham gia bảo tồn, phát huy bản sắc văn hoá dân tộc Việt Nam giai đoạn 2024 - 2029. Đề án nhằm phát huy vai trò xung kích, tình nguyện của thanh niên trong bảo tồn và phát huy bản sắc văn hoá dân tộc Việt Nam; góp phần giữ gìn và phát triển các giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp trong thời kỳ hội nhập. Nổi bật, có tổ chức các khóa học về bảo tồn, phát huy di sản văn hóa, các loại hình nghệ thuật truyền thống như hát chèo, tuồng, cải lương, múa rối, quan họ, ca trù, dân ca các vùng miền; múa truyền thống; nghệ thuật tạo hình; thủ công, trò chơi truyền thống; văn học dân gian... Định kỳ cung cấp thông tin, tập huấn, bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng, nghiệp vụ về các lĩnh vực văn hóa; tăng cường các hoạt động giao lưu, trải nghiệm văn hóa cho cán bộ Hội.

Thiết kế các tiết học trải nghiệm về văn hóa của các dân tộc trong chương trình giáo dục phổ thông như: Học dân ca, ngôn ngữ, trò chơi dân gian, tìm hiểu trang phục truyền thống, lễ hội. Đồng thời, đề án hướng tới nhiều hoạt động phát huy vai trò thanh niên tham gia đấu tranh chống sự xâm nhập và ảnh hưởng của các hiện tượng phản văn hóa, sự chống phá của các thế lực thù địch trên lĩnh vực tư tưởng - văn hóa, ngăn chặn các hành vi phản cảm, trái thuần phong mỹ tục, đi ngược lại truyền thống văn hóa tốt đẹp của dân tộc. Ông Nguyễn Tường Lâm, Bí thư Trung ương Đoàn, Chủ tịch Trung ương Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam cho biết, thanh niên có vai trò quan trọng trong giữ gìn, phục dựng và phát huy văn hóa dân tộc, là cầu nối để đưa văn hóa truyền thống vào đời sống hiện đại, đồng thời giới thiệu bản sắc Việt Nam ra thế giới.

Theo PGS.TS Lê Hồng Lý: “Chỉ cần mỗi tỉnh, mỗi huyện làm một việc cụ thể mỗi năm, sẽ tạo ra hàng trăm hoạt động lan tỏa đến thanh niên và cộng đồng. Cần thiết kế các hoạt động gắn văn hóa với từng lứa tuổi, từ thiếu nhi đến thanh niên, để văn hóa ngấm dần một cách tự nhiên, hình thành bản sắc và tinh thần dân tộc sâu sắc trong giới trẻ”.

Cùng đó, NSUT Cao Ngọc Ánh, Phó Giám đốc Nhà hát Tuổi Trẻ khẳng định, văn hóa là nền tảng tinh thần của dân tộc và động lực quan trọng thúc đẩy phát triển bền vững. Muốn văn hóa được duy trì và phát triển, nhất thiết phải trao cơ hội cho thế hệ trẻ, những người sẽ tiếp nối, làm giàu thêm bản sắc dân tộc bằng tư duy mới, sức trẻ và khả năng sáng tạo. Từ góc nhìn người làm nghệ thuật, NSUT Cao Ngọc Ánh đề xuất ba vấn đề. Thứ nhất, khai thác hiệu quả thiết chế văn hóa. Nhiều nhà văn hóa địa phương hiện đang lãng phí hoặc sử dụng không đúng mục đích. Cần có cơ chế để thanh niên tham gia vận hành, tổ chức các hoạt động tại đây, biến chúng thành không gian sáng tạo và kết nối cộng đồng, giống như mô hình đã thành công tại Nhật Bản, Hàn Quốc. Đồng thời, mở rộng khái niệm nghệ thuật biểu diễn. Không nên giới hạn ở biểu diễn dân gian truyền thống mà cần khuyến khích nghệ thuật biểu diễn đương đại mang bản sắc Việt. Có thể xây dựng đề án “Nghệ thuật dân gian đương đại Việt Nam” để nuôi dưỡng sáng tạo từ gốc truyền thống.

Cùng đó, phối hợp sâu hơn với Cục Nghệ thuật biểu diễn và các đơn vị nghệ

● Hoa hậu Lương Thùy Linh: Khi người trẻ biết kể câu chuyện văn hóa một cách sinh động thì quốc gia ấy sẽ luôn hiện diện mạnh mẽ trên bản đồ thế giới.

thuật như Nhà hát Tuổi Trẻ để triển khai chương trình vừa gìn giữ văn hóa vừa hấp dẫn giới trẻ. “Nếu có thêm những cơ chế mở, sáng tạo và phù hợp hơn nữa, tôi tin thanh niên không chỉ là người thụ hưởng mà sẽ trở thành chủ thể kiến tạo văn hóa mới đậm đà bản sắc, giàu tính thời đại”, NSUT Cao Ngọc Ánh khẳng định.

Mỗi người trẻ là một “sứ giả” kể câu chuyện văn hóa ra thế giới

Là người trẻ từng có cơ hội bước ra thế giới tại đấu trường Miss World, Hoa hậu Lương Thùy Linh thấm thía văn hóa chính là “căn cước” tinh thần của mỗi quốc gia. Cô bày tỏ: “Một đất nước có thể nhỏ về diện tích nhưng nếu sở hữu bản sắc văn hóa độc đáo và có những người trẻ biết kể câu chuyện văn hóa một cách sinh động thì quốc gia ấy sẽ luôn hiện diện mạnh mẽ trên bản đồ thế giới”.

Hiện nay, thanh niên sống trong một thế giới chuyển động nhanh, với nhịp sống số, ngôn ngữ số và thẩm mỹ thị giác rất đặc thù. Vì vậy, việc gìn giữ văn hóa cần được làm mới cách truyền đạt. Hoa hậu Lương Thùy Linh đánh giá cao tính bài bản và hệ thống của đề án Thanh niên tham gia bảo tồn, phát huy bản sắc văn hóa dân tộc Việt Nam giai đoạn 2024 - 2029, khi đặt thanh niên vào vị trí trung tâm trong hành trình giữ gìn và lan tỏa các giá trị văn hóa dân tộc, từ văn hóa vật thể đến phi vật thể, từ phạm vi địa phương đến tầm vóc toàn cầu. Tuy nhiên, với góc nhìn của một người trẻ, Lương Thùy Linh đề xuất hai ý kiến để đề án thực sự chạm đến trái tim và hành động

của thế hệ thanh niên hôm nay. Đó là, đề án cần tăng cường yếu tố truyền cảm hứng và tính gần gũi với người trẻ. Trong thời đại số, nơi hình ảnh, tốc độ và cảm xúc đóng vai trò quan trọng, việc bảo tồn văn hóa cần được truyền tải theo cách mới mẻ, trực quan và hấp dẫn hơn. “Tôi hy vọng những thông điệp lớn sẽ được cụ thể hóa thành những hành động nhỏ, thiết thực và dễ thực hiện. Chẳng hạn như chiến dịch “Một video - Một di sản” khuyến khích các bạn trẻ sáng tạo video ngắn về phong tục, tập quán quê hương; hay “Check-in văn hóa”, nơi thanh niên trải nghiệm, khám phá di tích, làng nghề, ẩm thực và lễ hội dân gian, rồi chia sẻ hành trình ấy lên mạng xã hội.

Một ví dụ đặc sắc khác là chiến dịch “24h sống như người đồng bào mình yêu quý”, nơi các bạn được hòa mình vào đời sống văn hóa của một dân tộc - từ trang phục, ẩm thực đến sinh hoạt thường ngày. Những trải nghiệm chân thực ấy chính là cầu nối để người trẻ thêm hiểu, thêm yêu và thêm tự hào về văn hóa Việt Nam”, cô nói.

Đồng thời, Lương Thùy Linh cho rằng, cần xây dựng một hệ sinh thái gồm những người trẻ yêu văn hóa, có hình ảnh tích cực và sức ảnh hưởng trên không gian mạng. Họ sẽ là những đại sứ truyền cảm hứng, lan tỏa giá trị truyền thống một cách tự nhiên, gần gũi và giàu cảm xúc. “Văn hóa là hồn cốt dân tộc, còn mạng xã hội hôm nay chính là không gian để những giá trị ấy được kể lại, lan tỏa và sống tiếp trong tâm hồn thế hệ trẻ”, Lương Thùy Linh khẳng định.

Ngoài ra, Hoa hậu Lương Thùy Linh mong rằng, đề án sẽ chú trọng hơn nữa đến việc đưa văn hóa Việt Nam ra thế giới thông qua người trẻ. “Tôi cũng đề xuất cần phát huy vai trò của cộng đồng người Việt trẻ ở nước ngoài, họ chính là những đại sứ tự nhiên, những người kể chuyện văn hóa giữa lòng thế giới. Nếu được kết nối, đào tạo, truyền cảm hứng và hỗ trợ, tôi tin họ sẽ giúp văn hóa Việt Nam đi xa hơn bất kỳ chiến dịch truyền thông nào”, Hoa hậu Lương Thùy Linh đề xuất.

“Việc hiểu rõ cội nguồn văn hóa của chính mình là hành trang vững chắc, tạo ra sự khác biệt của người trẻ khi bước ra thế giới. Nếu như xem những thành tựu về kinh tế, xã hội là trái ngọt thì văn hóa chắc chắn sẽ là gốc rễ âm thầm nuôi dưỡng, giúp cây đời vững chắc, đơm hoa kết trái”, Hoa hậu Lương Thùy Linh tin tưởng.

Đồng quan điểm, bà Ngô Thị Thanh Mai, Phó Chủ nhiệm Ủy ban Nhà nước về người Việt Nam ở nước ngoài (NVNONN) cho rằng, thanh niên NVNONN là lực lượng có tiềm năng to lớn, đóng vai trò cầu nối giữa quê hương và thế giới, mang theo giá trị Việt trong tâm hồn quốc tế hóa. Đưa ra đề xuất cụ thể hóa các nhóm nhiệm vụ đối với thanh niên NVNONN, bà Ngô Thị Thanh Mai nhấn mạnh, cần xây dựng chương trình truyền thông, giáo dục văn hóa Việt Nam cho thanh, thiếu niên kiều bào qua các hình thức hiện đại như e-learning, podcast, trò chơi tương tác bằng tiếng Việt và song ngữ. Đồng thời, tổ chức trại hè, khóa học trực tuyến và trực tiếp tại Việt Nam cho thanh niên kiều bào, tập trung vào các lĩnh vực văn hóa dân tộc, lịch sử, ngôn ngữ, nghệ thuật truyền thống. Ở chiều ngược lại, hỗ trợ thanh niên tham gia các sự kiện văn hóa tại nước sở tại (Lễ hội Việt Nam, Tuần lễ văn hóa - du lịch), truyền cảm hứng tự hào về nguồn cội. “Thanh niên kiều bào là lực lượng nòng cốt, đầy nhiệt huyết, có lợi thế và khả năng hội nhập nhanh chóng. Nếu được tạo điều kiện đúng cách, các em hoàn toàn có thể trở thành sứ giả lan tỏa giá trị văn hóa Việt Nam ra toàn cầu”... **UYÊN NA**

Dấu ấn gia đình có 4 nghệ sĩ đặt tên đường tại thành phố Đà Nẵng

● Chân dung nhà thơ, nhà văn Lưu Trùng Dương.

● Nhà thơ, nhà viết kịch Lưu Quang Thuận thời trẻ.

Nhắc đến nền văn học nghệ thuật Việt Nam, không thể không nhắc đến gia đình nhà thơ, nhà viết kịch Lưu Quang Thuận. Một gia đình có tới 4 thành viên đều là những nghệ sĩ nổi tiếng, có đóng góp quan trọng cho văn học nghệ thuật nước nhà. Điều đáng trân trọng hơn, cả 4 thành viên đều được vinh danh bằng việc lấy tên đặt cho những con đường, tuyến phố tại TP Đà Nẵng. Đây là một vinh dự không phải gia đình nào cũng có được.

● Vợ chồng nhà thơ Lưu Quang Vũ - Xuân Quỳnh. (Ảnh trong bài: Tư liệu gia đình)

Theo đó, 4 thành viên trong gia đình được lấy tên đặt cho những con đường, tuyến phố tại quận Ngũ Hành Sơn, TP Đà Nẵng, gồm: Lưu Quang Thuận, Lưu Quang Vũ, Xuân Quỳnh và gần đây nhất là Lưu Trùng Dương. Ngoài ra, tên Lưu Quang Vũ và Xuân Quỳnh cũng xuất hiện tại nhiều thành phố lớn như Hà Nội, TP HCM, Bình Định... Điều này càng cho thấy ảnh hưởng sâu rộng và vị thế đặc biệt của gia đình trong lòng công chúng cũng như trong dòng chảy văn học nghệ thuật Việt Nam.

Nhà thơ, nhà viết kịch Lưu Quang Thuận: Người đặt nền móng nghệ thuật đầu tiên

Để nói về gia đình nghệ sĩ đặc biệt này, chắc chắn phải bắt đầu với nhà thơ, nhà viết kịch Lưu Quang Thuận. Không chỉ là người anh, người cha, Lưu Quang Thuận còn là người đặt nền móng nghệ thuật đầu tiên cho cả gia đình khi trở thành một trong những nhà thơ, nhà viết kịch tiêu biểu của nền văn học cách mạng thời kỳ đầu. Tư tưởng nghệ thuật và nhân cách sống của ông chính là ngọn lửa âm ỉ nhưng bền bỉ, truyền cảm hứng cho các thế hệ sau tiếp bước. Con gái của ông, PGS.TS Lưu Khánh Thơ từng chia sẻ: “Cha tôi không phải là một người thật nổi tiếng. Cuộc đời ông không có gì chói chang đặc biệt. Điều lớn nhất ông để lại cho chúng tôi là nhân cách của người nghệ sĩ một đời lao động, một đời trong sạch. Tình yêu và niềm tự hào về cha mình đã đi theo chúng tôi suốt đời”.

Lưu Quang Thuận (1921 - 1981) sinh ra và lớn lên tại thành phố biển Đà Nẵng, trong một gia đình trí thức. Ngay từ thuở nhỏ, ông đã sớm bộc lộ tài năng văn chương hiếm có. Khi mới học tiểu học, ông từng đoạt giải nhất cuộc thi học sinh giỏi văn toàn miền Trung và được Vua Bảo Đại thết cơm. Ở cái tuổi còn cắp sách đến trường, thơ và truyện ngắn của ông đã xuất

hiện trên nhiều tờ báo lớn ở Hà Nội, Sài Gòn. Đơn cử như truyện ngắn “Đồng hào ván mới” trên tuần báo Cậu ấm năm 1934, khi ông mới 13 tuổi.

Năm 1937, Lưu Quang Thuận vào Sài Gòn vừa học vừa làm và tiếp tục dần thân vào con đường viết truyện, làm thơ đăng báo. Năm 1941, ông viết vở kịch đầu tay có tên “Chu Du đại chiến Uất Trì”, vở kịch vui một màn từng được biểu diễn nhiều lần tại Đà Nẵng, Hội An và Hà Đông. Năm sau đó, tập thơ “Tóc thơm” được xuất bản, đánh dấu bước chuyển mình rõ nét từ người viết trẻ thành cây bút chuyên nghiệp của ông.

Đến năm 1943, Lưu Quang Thuận quyết định ra Hà Nội, nơi được coi là Thủ đô văn hoá của toàn Đông Dương lúc bấy giờ. Lặn lội với cuộc sống nơi đất khách, ông mưu sinh bằng nhiều nghề, kể cả kéo màn rạp hát. Nhưng chính trong hoàn cảnh khó khăn ấy, ngọn lửa sáng tạo trong ông lại bùng cháy mãnh liệt hơn bao giờ hết. Chỉ trong vòng hai năm, ông không ngừng sáng tác và cho ra đời hàng loạt vở kịch thơ, kịch nói, như: Lữ Gia, Lê Lai đổi áo, Kiều Công Tiễn, Phụng Trì thôn, Hoàng Hoa Thám, Quán Thăng Long... Hầu hết các vở kịch đều được các ban kịch tài tử và đoàn học sinh hướng đạo công diễn ở Đà Nẵng, Huế, Hà Nội... Một số vở được Tạp chí Văn hoá Tri Tân ấn hành như “Lê Lai đổi áo”, “Yêu Ly”.

Trong những năm tiếp theo, hành trình nghệ thuật của Lưu Quang Thuận tiếp tục thăng hoa với nhiều vai trò khác nhau. Ông tham gia ban kịch Anh Vũ, mở Nhà xuất bản Hoa Lư, sáng lập Tạp chí Sân khấu với số đầu tiên ra ngày 20/11/1946 và làm Giám đốc Việt Nam thư án cục tại Chiến khu Việt Bắc. Từ năm 1948, ông tiếp tục hoạt động trong các đoàn kịch và làm việc tại nhiều cơ quan văn hóa, báo chí, trước khi gắn bó với Nhà hát Chèo Việt Nam từ năm 1965 cho đến khi qua đời.

Nhà thơ, nhà văn Lưu Trùng Dương: Một đời thơ gắn bó với quê hương, đồng đội

Lưu Trùng Dương (1930 - 2014), tên thật là Lưu Quang Lũy, còn từng được biết đến với nhiều bút danh như Trần Hương Dương, Trần Thế Sự, Lưu Ly... Ông là em ruột của nhà thơ, nhà viết kịch Lưu Quang Thuận và là chú ruột nhà thơ, nhà viết kịch Lưu Quang Vũ. Sinh ra tại Đà Nẵng, Lưu Trùng Dương sớm bộc lộ tinh thần yêu nước và năng khiếu văn chương.

Đầu những năm 1940, ông cùng anh trai Lưu Quang Thuận ra Hà Nội học tập. Tuy nhiên, đến trước thời điểm Toàn quốc kháng chiến (tháng 12/1946), ông trở về quê hương, tham gia làm cán bộ tuyên truyền xung phong tại chiến khu Quảng Nam - Đà Nẵng. Chẳng bao lâu sau, khi mới 17 tuổi, ông nhận thư gọi và một mình đi bộ từ Quảng Nam vào Quảng Ngãi để nhập ngũ. Kể từ đó, ông trọn đời gắn bó với sự nghiệp văn học của đất nước.

Tự nguyện đi theo cách mạng cầm súng giữ nước, bước chân Lưu Trùng Dương đã trải qua nhiều vùng chiến sự ác liệt, từ Đà Nẵng, Quảng Nam, Đường 9, Khe Sanh, Tây Nguyên cho đến nước bạn Lào. Chính trải nghiệm thực tế đã cho ông vô vàn tư liệu quý báu để xuất bản những tập thơ chiến đấu, thơ của chiến sĩ, thơ của đêm hành quân đánh giặc. Những bài thơ như “Mây biên giới”, “Thương nhất anh nuôi”, “Thơ bay khắp đỉnh Trường Sơn”... từng là hành trang tinh thần của biết bao thế hệ chiến sĩ trong thời chiến.

Đối với Lưu Trùng Dương, văn chương không phải chỉ là đam mê cá nhân mà còn là sứ mệnh. Ông làm thơ không phải cho riêng mình, mà để góp phần tham gia kháng chiến, đánh giặc. Gần 60 năm cầm bút, ông kiên định theo đuổi hai chủ đề xuyên suốt là cảm xúc về quê hương và

đồng đội. Ông là Hội viên Hội Nhà văn Việt Nam, Hội viên Hội Nhà văn Đà Nẵng, nguyên Phó Chủ tịch thường trực, Bí thư Đảng Đoàn Hội Văn nghệ Quảng Nam - Đà Nẵng, Tổng Thư ký Hội Văn nghệ TP Đà Nẵng. Trong suốt cuộc đời mình, ông đã để lại nhiều tác phẩm, trong đó có 19 tập thơ, 15 tác phẩm văn xuôi, 9 kịch bản sân khấu - điện ảnh. Ông đã nhận được 11 giải thưởng văn học, 5 huy chương các loại.

Nhà thơ, nhà viết kịch Lưu Quang Vũ và nhà thơ Xuân Quỳnh: Mỗi tình thơ ca bất tử

Là người con có tài nghệ thuật nổi bật trong 6 người con của nhà thơ, nhà viết kịch Lưu Quang Thuận và bà Vũ Thị Khánh. Lưu Quang Vũ (1948 - 1988) được xem là một trong những nhà viết kịch xuất sắc nhất trong đời sống sân khấu thập kỷ 70, 80 của thế kỷ XX. Sinh ra tại Phú Thọ, tuổi thơ của ông trôi qua êm đềm bên cha mẹ.

Năm 1954, khi hoà bình lập lại, gia đình ông chuyển về Hà Nội. Tại đây, ông học phổ thông, gia nhập quân đội năm 1965 và bắt đầu sáng tác thơ. Từ năm 1970 - 1978, ông xuất ngũ và làm nhiều nghề để kiếm sống, mưu sinh nhưng vẫn không ngừng sáng tác. Trong những năm 1978 - 1988, ông trở thành biên tập viên Tạp chí Sân khấu và bắt đầu chuyển hướng sang sáng tác kịch với tác phẩm đầu tay mang tên “Sống mãi tuổi 17” được viết theo kịch bản của Vũ Duy Kỳ.

Cũng giống như người cha, thiên hướng và năng khiếu nghệ thuật của Lưu Quang Vũ đã sớm bộc lộ từ nhỏ. Trên hành trình sáng tạo, dù ở thể loại nào, ông cũng đạt được những dấu ấn đáng kể. Tuy vậy, chỉ đến khi bước chân vào sân khấu kịch nói, ông mới thực sự tìm thấy con đường ngắn nhất để đến với công chúng.

Dù tuổi đời còn khá trẻ, Lưu Quang Vũ đã là tác giả của gần 50 vở kịch. Hầu hết các vở kịch của ông đều được các đoàn kịch, chèo gây dựng thành công dưới sự chỉ đạo của nhiều đạo diễn nổi tiếng, như: Hồn Trương Ba da hàng thịt, Lời thề thứ 9... Với tài năng vốn có của mình, nhà thơ Lưu Quang Vũ đã đạt được nhiều thành tựu to lớn. Năm 2000, ông được truy tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về nghệ thuật sân khấu.

Nhà thơ Xuân Quỳnh (1942 - 1988), người vợ được nhà thơ, nhà viết kịch Lưu Quang Vũ hết mực yêu thương có tên đầy đủ là Nguyễn Thị Xuân Quỳnh. Bà xuất thân trong một gia đình công chức tại tỉnh Hà Tây cũ. Thuở ban đầu bà gắn bó với nghề múa nhưng về sau khi nhận ra đam mê của mình, bà bước hẳn sang lãnh địa thi ca.

Với tài năng xuất chúng, bà được mệnh danh là “nữ hoàng” thơ tình Việt Nam với những sáng tác chạm đến trái tim bao thế hệ như “Sóng”, “Thuyền và biển”. Xuân Quỳnh là hội viên Báo Văn nghệ từ năm 1967 và là Ủy viên BCH Hội Nhà văn Việt Nam khóa 3. Năm 2001, bà được truy tặng Giải thưởng Nhà nước về Văn học Nghệ thuật. Năm 2017, bà được truy tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh.

Đặc biệt, trong sự nghiệp văn chương của Xuân Quỳnh không thể không nhắc đến người chồng Lưu Quang Vũ, cả hai đã viết rất nhiều bài thơ lấy cảm hứng từ người bạn đời. Dù trước khi đến với nhau cả hai đã trải qua một cuộc hôn nhân đổ vỡ nhưng tình yêu của họ vẫn cháy bỏng và được ví như mối tình thơ ca bất tử. Đáng buồn, giữa lúc sự nghiệp thăng hoa, vụ tai nạn thảm khốc đã cướp đi mạng sống của hai vợ chồng và con trai Lưu Quỳnh Thơ vào năm 1988.

TUỆ ANH (t/h)

Đòi tự tử vì thần tượng “bội bạc”!

Không ít giới trẻ hiện nay mắc hội chứng đam mê thái quá đối với những nhân vật nổi tiếng và tôn thờ họ là thần tượng (idol), đặc biệt là các ngôi sao ca nhạc, thể thao, điện ảnh. “Sống chết vì idol”, “bán cả lương tháng để ủng hộ thần tượng”, “tấn công ai dám đụng tới idol của mình” - những cụm từ từng là chuyện xa lạ, giờ đây đã trở thành một phần quen thuộc trong đời sống giới trẻ hiện đại.

Không ít người hâm mộ (fan) có ảo tưởng rằng giữa mình và thần tượng có một sợi dây liên kết đặc biệt, ví dụ như khi biểu diễn, ca sĩ hướng ánh mắt về phía đông khán giả, hoặc cảm ơn khi được tặng hoa, quà, gọi điện... thì họ lại nghĩ rằng cử chỉ đó, thái độ quan tâm đó chỉ dành cho một mình mình... Nhiều người đi xem ca nhạc về vẫn còn thồn thức mấy hôm liền vì... khi biểu diễn ca sĩ hay nhìn về phía mình, hay cười với mình. Mặc dù nếu tính toán mà suy xét, thì họ thừa biết rằng họ lẫn trong số hàng nghìn khán giả mờ mịt ở phía dưới.

Thần tượng quá khiến nhiều fan bị đi... lạc hướng. Như cô bé Thu Minh, lớp 11 Trường THPT Đống Đa, từ một học sinh giỏi bỗng sa sút, bỏ nhà đi lang thang. Thì ra, cô rất hâm mộ một nam ca sĩ và lúc nào cũng áp ủ ước mơ sẽ được làm người yêu của “anh ấy”. Minh luôn tôn thờ “tình yêu” của mình và thậm chí đặt cả ảnh thần tượng ở gần... trái tim mình. Trong khi cô còn chưa tìm ra cách nào để tiếp cận thần tượng thì nam ca sĩ báo tin sắp kết hôn qua các trang báo. Minh hụt hẫng, thấy mình bị “phản bội” nên không thiết học hành nữa, thậm chí còn đòi tự tử vì “sự bội bạc” của thần tượng.

Hàng loạt các ngôi sao có “tem mác” của nhạc Hàn Quốc biểu diễn tại các đêm nhạc tại Việt Nam những năm qua đã khiến cho hàng chục ngàn bạn trẻ mất ăn, mất ngủ. Họ làm hàng ngàn cách để có thể “ngắm” thần tượng của mình cho dù thoảng qua chỉ... một giây. Những fan không có tiền, không may mắn mua được vé thì bỏ học, trốn bố, trốn mẹ, cắt công phi xe hàng mấy chục cây số, vạ vật ở sân bay để mong vài giây gặp thần tượng. Không hiếm gặp, sảnh chờ khách ở sân bay Nội Bài đông nghẹt fan từ các tỉnh, thành, quy tụ với đủ băng rôn, khẩu hiệu... từ sáng sớm cho tới tận đêm khuya để chờ đón thần tượng của mình. Do Ban Tổ chức không công khai lịch trình của các nghệ sĩ nước bạn, cộng với tâm lý không muốn để lỡ dù chỉ một giây, một phút được gặp “người trong mộng” nên hàng ngàn bạn trẻ đôi cũng không dám đi ăn vì sợ mất chỗ, chờ suốt mười mấy tiếng đồng hồ ở sân bay chỉ với bánh mì và nước lọc cầm hơi, mòn mỏi chờ đợi trong hi vọng, quyết tâm không bỏ cuộc. Rất nhiều người trong số đó đã bị ngất xỉu vì “chùn chân, mỏi gối”.

Cần có định hướng cho “văn hóa thần tượng”

● Các fan chạy theo ô tô ban nhạc Hàn Quốc bất chấp vi phạm giao thông và đe dọa tính mạng của mình. (Ảnh: PV)

Bỏ học, nhịn đói đứng đợi hơn 10 tiếng đồng hồ đến nỗi phải ngất xỉu chỉ để một giây lướt nhìn thần tượng; sẵn sàng “ăn thua đủ” với những ai nói xấu thần tượng; chấp hai tay vái lạy, luôn miệng xin lỗi thần tượng; sẵn sàng quỳ xuống để hôn ghế thần tượng mình vừa ngồi... đó là những hành động kỳ quặc, quá lỗ gây bất bình dư luận của một số giới trẻ khi biểu hiện tình cảm của mình đối với thần tượng trong nước và quốc tế...

Trong suốt đêm diễn ca nhạc của xứ Hàn, không ít các fan khi nhìn các thần tượng của mình nhún nhảy trên sân khấu Mỹ Đình đã ngồi khóc cả buổi. Hỏi vì sao không nghe ca nhạc mà cứ khóc, những fan này gạt nước mắt trả lời: “khóc vì sung sướng”.

Bức ảnh các fan Việt chạy theo xe chở các nghệ sĩ Hàn Quốc làm náo loạn đường phố đã gây “chấn động” giới hâm mộ Kpop ở khắp châu Á. Bất chấp việc xe đã di chuyển ra đến đoạn đường nơi có rất đông các phương tiện khác đang tham gia lưu thông, các fan hâm mộ quá khích vẫn không màng đến vi phạm luật giao thông, bỏ mặc sự nguy hiểm của tính mạng, hò nhau chạy bộ đuổi theo ô tô của thần tượng khiến những người đi đường hốt hoảng. Thật đáng buồn khi các fan đó coi rẻ tính mạng của mình chỉ để được nhìn thấy thần tượng.

Tôn sùng thái quá khiến các fan có những hành động xấu xí khi sẵn sàng vái lạy thần tượng của mình. Còn nhớ một lần có ban

nhạc nước ngoài tới Việt Nam biểu diễn, một nhóm fan đã xếp hàng cùng chấp tay vái lạy thần tượng, vừa vái lạy, vừa luôn miệng xin lỗi thần tượng vì... lần đầu được nghe thần tượng hát “quá đã”!

Không chỉ vái lạy, một số fan còn có hành động quá trớn khác là quỳ xuống và hôn chiếc ghế của ngôi sao ca nhạc Hàn Quốc đã ngồi, trong đêm lưu diễn tại Hà Nội. Sự việc này như giọt nước tràn ly khiến nhiều người bức mình cho rằng: “Văn hóa fan thể hiện nhận thức của chính fan. Fan không có văn hóa, ngông cuồng, thái quá... thể hiện một cái đầu thiếu suy nghĩ, thiếu nhận thức. Phong văn hóa, lòng tự tôn dân tộc các fan này đã để “rơi” ở đâu?”...

Giới trẻ không chỉ thần tượng những ngôi sao, nghệ sĩ nổi tiếng, hiện nay, nguy hiểm hơn, đã và đang xuất hiện hiện tượng một số bạn trẻ thần tượng những đối tượng “giang hồ mạng” với hàng triệu lượt follow. Phần lớn những idol này

● Bị ngất khi chờ đợi quá lâu để gặp thần tượng. (Ảnh: fb)

Thời gian qua, Thượng úy Lê Hoàng Hiệp và nhiều quân nhân đã mang đến một làn gió mới trong suy nghĩ của giới trẻ. Hình ảnh quân nhân Việt Nam không hề xa cách mà rất gần gũi, đẹp và đáng tự hào. Điều đáng nói là cách ứng xử của người hâm mộ trong nhiều trường hợp đã đi quá xa, thậm chí méo mó, tạo ra những hình ảnh phản cảm: Chen lấn, xô đẩy, đeo bám, đăng ảnh, bình luận quá trớn lên mạng xã hội đến mức người trong cuộc cảm thấy mệt mỏi. Nhiều người bày tỏ sự bất bình: “Quân nhân không phải người nổi tiếng để xin chữ ký, ôm hôn hay vây kín kiểu sao Hàn. Ngưỡng mộ là tốt, nhưng người lính làm nhiệm vụ cần được ứng xử đúng mực và tôn trọng người lính cũng như tự trọng với chính mình!”...

● Nam quân nhân bị đám đông vây kín, hò hét, xô đẩy và lôi kéo, phải nhờ đến sự hỗ trợ của đồng đội và lực lượng dân quân tự vệ mới có thể thoát ra ngoài. (Ảnh: Phong Vũ)

đều có xuất thân bất hảo, xăm trổ đầy mình nhưng lại có những câu nói, hành động thể hiện, ra oai, xem thường pháp luật. Các đối tượng thường sản xuất, đăng tải lên trang mạng xã hội cá nhân những video, clip có nội dung vô bổ, nhảm nhí, cổ vũ bạo lực, thậm chí có những lời nói tục tĩu, kích động... không phù hợp với lứa tuổi đang phát triển về tâm sinh lý của phần đông “khán giả”. Điều đáng lo ngại là các đối tượng trên lại được rất đông các bạn trẻ, học sinh đón nhận, tung hô như những vị “ido”... Nguy hiểm hơn là từ tính tò mò, xem để biết, để “bắt trend” nhiều bạn trẻ đã bắt chước lời nói, hành động sai lầm, lệch lạc nhưng lại được sự cổ vũ, tán thưởng từ bạn bè xung quanh và cảm thấy tự hào về chiến tích đó.

Cần có văn hóa về thần tượng

Theo TS, nhà tâm lý học Nguyễn Ngọc Mai, ở góc độ tâm lý học, việc giới trẻ ngưỡng mộ

một người nổi tiếng, có hình mẫu để noi theo là điều hoàn toàn bình thường. Tình cảm dành cho thần tượng giúp họ có động lực phấn đấu, học hỏi, thậm chí vượt qua khó khăn trong cuộc sống. Tuy nhiên, ranh giới giữa “ngưỡng mộ tích cực” và “tôn thờ mù quáng” lại mong manh. Thần tượng khác với si mê, cuồng tín. Cuồng thần tượng sẽ hành động không suy nghĩ, mê muội, mất kiểm soát cảm xúc và đánh mất chính mình. Từ hâm mộ, bạn trẻ đã biến mình thành nô lệ của thần tượng đó.

Để hạn chế hành vi thần tượng phản cảm của giới trẻ cần sự phối hợp đồng bộ từ nhiều phía. Cha mẹ làm gương và định hướng sớm với con bằng cách trò chuyện cởi mở với con về việc yêu mến thần tượng là bình thường, nhưng cần giữ giới hạn. Thay vì cảm đoán, hãy giúp con hiểu rõ sự khác biệt giữa yêu mến và mù quáng. Các trường học nên tổ chức các buổi tọa đàm, chia sẻ: Mời chuyên gia tâm lý, nghệ sĩ đến giao lưu, tọa đàm, chia sẻ để trẻ có góc nhìn đa chiều về đời sống nghệ sĩ và giới giải trí, giảm ảo tưởng về “cuộc sống hào nhoáng”.

Các nền tảng mạng xã hội cần kiểm duyệt nghiêm ngặt hơn: Các nội dung cổ sục hành vi cuồng thần tượng, chửi bới người nổi tiếng khác cần được gỡ bỏ, hạn chế hiển thị. Các báo chí truyền thông thay vì giật tít “câu view”, cần có nhiều bài viết điều tiết cảm xúc fan, phân tích văn hóa thần tượng một cách lý trí, đưa ra thông điệp “thần tượng văn minh”; Tăng cường các chương trình truyền hình, phim tài liệu giáo dục cảm xúc, nhân cách: Những nội dung này giúp giới trẻ hiểu rõ giá trị thật của một người nghệ sĩ: tài năng, nhân cách, cống hiến - chứ không phải chỉ là “đẹp” hay “drama”; Thay vì chỉ mê idol showbiz, cần truyền thông nhiều hơn về các “thần tượng đời thường” như bác sĩ, kỹ sư, nhà nghiên cứu, nghệ nhân... để giới trẻ thấy rằng thành công không chỉ đến từ sân khấu; Thúc đẩy văn hóa đọc, hoạt động thể thao, nghệ thuật, khoa học bởi khi giới trẻ có nhiều hoạt động lành mạnh, họ sẽ bớt lệ thuộc vào cảm xúc với thần tượng.

Các cơ quan chức năng cần xử lý mạnh tay với hành vi quấy rối, đe dọa người khác vì idol: Những vụ việc fan gửi tin nhắn xúc phạm, tấn công người che thần tượng cần bị xử phạt hành chính hoặc truy cứu trách nhiệm; Nâng cao nhận thức pháp lý cho giới trẻ: Tổ chức lớp học luật học đường, chương trình ngoại khóa giúp học sinh - sinh viên hiểu rằng tung tin sai, công kích mạng là vi phạm pháp luật.

Các nghệ sĩ và công ty quản lý fanchub nên thường xuyên tổ chức sinh hoạt, hướng dẫn lối hành xử chuẩn mực, tổ chức hoạt động thiện nguyện, từ đó chuyển năng lượng thần tượng thành năng lượng tích cực.

BẢO CHÂU

Lợi thế đón du khách

khám phá kết hợp chữa bệnh

Những năm gần đây, bên cạnh việc khám phá thiên nhiên, du khách có xu hướng cải thiện sức khỏe, nâng cao thể chất, tinh thần khi đi du lịch. Theo báo cáo của Grand View Research, doanh thu năm 2030 của ngành du lịch y tế trên toàn cầu sẽ lên đến gần 100 tỷ USD. Xuất hiện và phát triển từ thời Hy Lạp và La Mã cổ đại, ngày nay, du lịch y tế đã trở thành ngành dịch vụ phổ biến toàn cầu, là lựa chọn của hàng triệu người mong muốn được trải nghiệm dịch vụ y tế chất lượng cao với mức chi phí lý tưởng.

Việt Nam đang có những bước tiến mạnh mẽ trong ngành công nghiệp du lịch chăm sóc sức khỏe. Việt Nam đang được coi là “mỏ vàng” thu hút du khách quốc tế bởi có nhiều tiềm năng trong phát triển loại hình du lịch y tế.

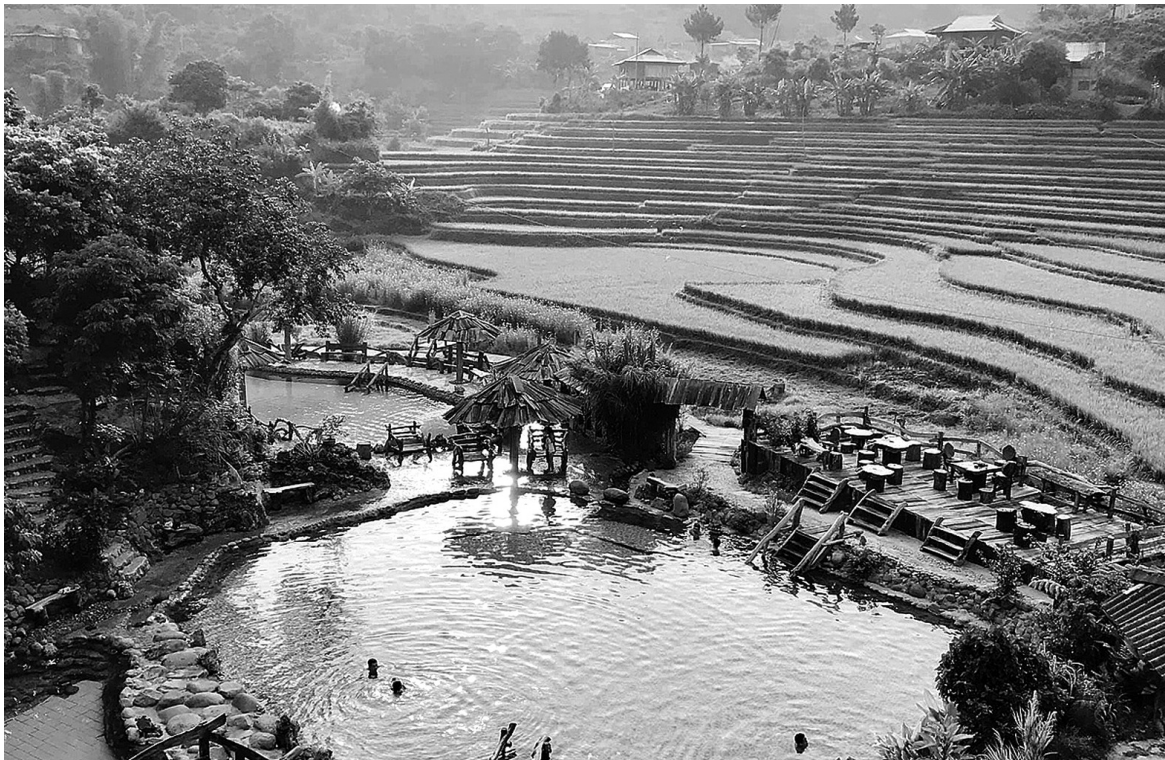
Mới đây, một ca can thiệp thông tim bảo thai thành công cho sản phụ người Singapore do ê kíp bác sĩ Bệnh viện Nhi đồng 1 và Bệnh viện Từ Dũ (TP HCM) thực hiện đã làm dấy lên sự quan tâm của cộng đồng y tế khu vực. Sự thành công của ca mổ không chỉ cho thấy các bác sĩ Việt Nam đã tiếp cận, làm chủ và ứng dụng thành công kỹ thuật mới mà còn là “cú hích” thu hút người nước ngoài đến Việt Nam để khám và chữa bệnh.

Du khách đến đây chữa bệnh cũng có thể khám phá di sản văn hóa và lịch sử phong phú, chiêm ngưỡng nhiều kỳ quan thiên nhiên và tận hưởng khí hậu nhiệt đới ấm áp. Hoa trái, thảo dược 4 mùa, ẩm thực được thế giới đánh giá cao. Việt Nam sở hữu bờ biển dài hơn 3.200km cùng nhiều bãi tắm đẹp, hàng nghìn hòn đảo lớn nhỏ phù hợp cho du lịch nghỉ dưỡng, thể thao mặt nước, chữa bệnh. Ngành địa chất đã phát hiện khoảng 400 nguồn nước khoáng nóng, vừa có tác dụng chữa bệnh vừa có thể sản xuất nước uống đóng chai. Điều này càng làm tăng thêm sức hấp dẫn của Việt Nam. Đây là một điểm đến chăm sóc sức khỏe và sắc đẹp mà ít quốc gia nào có được.

Du khách có thể lựa chọn: chăm sóc sức khỏe định kỳ, phục hồi và nghỉ dưỡng, phẫu thuật và điều trị chuyên sâu, chăm sóc nha khoa, hiếm muộn, các phương pháp thay đổi ngoại hình... Theo nhiều chuyên gia, hiện nay nhu cầu khách du lịch đến Việt Nam để kết hợp giữa du lịch nghỉ dưỡng và khám, chữa bệnh rất cao, có thể đạt doanh thu mỗi năm khoảng 2 tỷ USD. Nền y học Việt Nam được kết hợp giữa y học hiện đại và y học cổ truyền cùng trình độ chuyên môn cao của các y, bác sĩ nên đây cũng là những thế mạnh của ngành Y tế Việt Nam.

Việt Nam cung cấp các dịch vụ y tế giá cả phải chăng với mức giá thấp hơn khoảng 10% so với ở Mỹ. Việt Nam cũng có lợi thế đáng kể so với các điểm đến du lịch y tế khác như Singapore, Thái Lan và Malaysia. Ví dụ, chi phí

Du lịch y tế Việt Nam hút khách

● Suối khoáng Trầm Tấu (Yên Bái) giúp cải thiện sức khỏe khiến nhiều du khách trong và ngoài nước yêu thích. (Ảnh: Nguyễn Thu Phương)

● Bệnh nhân Hàn Quốc tới Bệnh viện TWQĐ 108 chữa bệnh. (Ảnh: An Ngọc)

● Du khách nước ngoài đến khám chữa bệnh. (Ảnh: Bệnh viện Hữu Nghị Lạc Việt)

Với tính chất là mô hình du lịch nghỉ dưỡng kết hợp chăm sóc sức khỏe bằng các liệu pháp truyền thống kết hợp kỹ thuật y tế hiện đại, mang lại những trải nghiệm thư giãn, đồng thời phòng ngừa các tác nhân gây bệnh, sử dụng thẩm mỹ làm đẹp không xâm lấn hay phẫu thuật và điều trị bệnh chuyên sâu... du lịch y tế góp phần là đòn bẩy phát triển ngành du lịch Việt.

phẫu thuật bắc cầu tim ở Việt Nam là 10.000 - 15.000 USD, trong khi ở Thái Lan chỉ phí từ 25.000 - 30.000 USD. Việt Nam đã là một trong những điểm đến được du khách lựa chọn để đến... làm răng. Lý do khá đơn giản. Việt Nam có chi phí làm răng thấp hơn rất nhiều nước trên thế giới. Cụ thể, theo thống kê của tạp chí International Living (Australia), chi phí làm răng tại Việt Nam thấp hơn một số quốc gia như Mỹ, Canada, Australia từ 6 đến 10 lần. Còn so với một số quốc gia lân cận như Thái Lan, Malaysia thì chi phí làm răng ở Việt Nam cũng rẻ hơn từ 30% đến 50%. Dù chi phí rẻ nhưng tại Việt Nam, chất lượng tay nghề của các nha sỹ cũng như việc đầu tư trang thiết bị, máy móc chữa trị cũng không thua kém so với bất kỳ quốc gia có nền nha khoa tiên tiến nào. Năm 2018, International Living đã bình chọn Việt Nam là một trong 3 quốc gia hàng đầu Đông Nam Á được du khách Australia

ưa chuộng vì có dịch vụ nha khoa chất lượng cao và chi phí thấp.

Thẩm mỹ bằng phẫu thuật cũng được nhiều du khách quan tâm. Lượng khách hàng đến điều trị thẩm mỹ tại Khoa Thẩm mỹ da (Bệnh viện Da liễu TP HCM) ngày càng gia tăng, đặc biệt có nhiều du khách quốc tế, khách hàng Việt kiều đến làm đẹp. Năm 2020, khoa tiếp nhận 41.490 lượt khách hàng đến làm đẹp thì đến năm 2022, con số này tăng lên 58.622 lượt.

Còn tại Viện Tim TP HCM, những năm gần đây, Viện đã cung cấp các gói dịch vụ du lịch y tế chuyên sâu như can thiệp mạch máu, tim mạch... thu hút sự chú ý của du khách quốc tế đến thăm khám, điều trị. Hiện bệnh viện đã xây dựng khu khám bệnh dành cho du khách quốc tế.

Việt Nam sau 7 năm triển khai mô hình du lịch y tế đã được đánh giá thành công với nhiều thành tựu, sản phẩm du lịch y tế đáng ghi nhận, nhiều hoạt động được

Chiến lược phát triển du lịch Việt Nam đến năm 2030 cũng đã đặc biệt nhấn mạnh đến phát triển các sản phẩm du lịch có chất lượng, đa dạng và khác biệt, trong đó ưu tiên các loại hình du lịch gắn với sức khỏe như du lịch y tế, du lịch chăm sóc sức khỏe, nhằm tận dụng lợi thế tài nguyên thiên nhiên, văn hóa và tài năng, tâm huyết của đội ngũ y, bác sĩ, phát huy giá trị bản sắc dân tộc.

triển khai thực hiện mang lại hiệu quả cao. Có thể kể đến như: TP HCM đã xây dựng hơn 30 combo chương trình tour kết hợp du lịch y tế, chăm sóc sức khỏe phù hợp với thị trường khách nội địa và quốc tế; ra mắt video clip giới thiệu, quảng bá về sản phẩm du lịch y tế trên địa bàn thành phố; cập nhật, bổ sung và điều chỉnh “Cẩm nang du lịch y tế” bằng 6 thứ tiếng với nội dung ngắn gọn, rõ ràng, hiệu quả; tổ chức xúc tiến, quảng bá sản phẩm du lịch y tế để thu hút khách du lịch tại thị trường Campuchia và khảo sát, học tập kinh nghiệm phát triển các mô hình du lịch y tế tại Thái Lan...

Đà phát triển này không chỉ đến từ nhu cầu thị trường, mà còn được thúc đẩy bởi chính sách khuyến khích chính phủ. Cục Du lịch Quốc gia từng xác định du lịch sức khỏe góp phần nâng cao giá trị điểm đến và kéo dài thời gian lưu trú, chi tiêu, trải nghiệm của du khách. Theo dự báo, ngành du lịch chăm sóc sức

khỏe tại Việt Nam có thể đạt giá trị 3 tỷ USD vào cuối năm 2025, tăng 12% so với năm 2024.

Cần phát huy tiềm năng tài nguyên và bản sắc dân tộc

Từ năm 2024, ngành y tế TP HCM định hình phát triển thành trung tâm y tế chuyên sâu, hiện đại và là trung tâm chăm sóc sức khỏe khu vực ASEAN. TP HCM - địa phương chiếm hơn 40% khách nước ngoài sử dụng dịch vụ y tế trên cả nước - đang có tiềm năng lớn trong phát triển du lịch y tế.

Bà Bùi Thị Ngọc Hiếu - Phó Giám đốc Sở Du lịch TP HCM đánh giá: “Với sự phát triển ứng dụng công nghệ cao, chuyên sâu trong khám và điều trị bệnh, cũng như trình độ tay nghề của đội ngũ y, bác sĩ, sản phẩm du lịch y tế thành phố sẽ tập trung vào thị phần du khách tầm trung và cao cấp nhằm tăng sự trải nghiệm, kéo dài thời gian lưu trú và tăng mức chi tiêu khi kết hợp du lịch nghỉ dưỡng. TP HCM và các tỉnh, thành lân cận là những chất liệu quan trọng để du lịch y tế trở thành sản phẩm du lịch tiềm năng. Sự phát triển của sản phẩm du lịch y tế trong 5 năm tới sẽ mang tính quyết định để đưa du lịch y tế trở thành thương hiệu mang tầm khu vực của TP HCM”.

Việc khai thác tài nguyên để phát triển du lịch chăm sóc sức khỏe đã góp phần đa dạng hóa sản phẩm, kéo dài thời gian lưu trú, tăng chi tiêu của khách du lịch ở Việt Nam.

Tuy nhiên, theo các chuyên gia, một trong những điểm yếu của du lịch y tế ở Việt Nam hiện nay là còn quá ít thông tin về các dịch vụ du lịch kết hợp chữa bệnh, còn ít hãng du lịch lữ hành tổ chức các tour kết hợp chăm sóc sức khỏe. Không ít bệnh viện chưa đạt các tiêu chuẩn quốc tế như JCI hay ISO nên du khách nước ngoài còn ngần ngại đăng ký dịch vụ khám, chữa bệnh. Trên website các bệnh viện chưa có nhiều thông tin, thậm chí còn không có cả tiếng Anh để tra cứu, cũng như chưa có các dịch vụ hỗ trợ kèm theo nên người nước ngoài khó tìm kiếm một dịch vụ du lịch y tế trọn gói để sử dụng. Ngoài ra, ngoại ngữ của y tá, điều dưỡng còn hạn chế.

Bên cạnh đó, sự hợp tác giữa các địa phương, cơ quan y tế, các cơ sở lưu trú có điều kiện phát triển du lịch y tế với các hãng du lịch lữ hành còn thiếu đồng bộ. Phần lớn cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch như: resort, khách sạn, homestay chăm sóc sức khỏe chỉ ở mức đáp ứng nhu cầu cơ bản cho du khách.

Giám đốc Sở Y tế TP HCM Tăng Chí Thượng cho rằng, phải sớm hoàn thành hệ thống tổng đài du lịch và cổng thông tin du lịch quốc tế, để cho người dân các nước trong khu vực đăng ký đặt lịch khám, chữa bệnh tại Việt Nam. Để thực hiện điều này, Sở Y tế TP HCM cùng các sở liên quan như Du lịch, Công Thương... sớm xây dựng đề án để có cơ chế đặc thù triển khai trong thời gian sắp tới.

THUỖ DƯƠNG

Thấp "ngọn lửa" tuồng trong lòng giới trẻ

● Ảnh trong bài: Tuấn Ngọc

Rất nhiều bạn trẻ ngồi kín khán phòng rạp Hồng Hà, Hà Nội chăm chú xem Tuồng khiến tôi thấy thú vị. Thú vị vì lần đầu họ được “chạm” vào nghệ thuật truyền thống kinh điển của Việt Nam và đều thốt lên: Tuồng đẹp quá, hay và độc đáo.

Làm sao để Tuồng bền vững với giới trẻ?

Tuồng đẹp, hay, thú vị, sắc sảo, nhưng tại sao sân khấu của loại hình nghệ thuật này lại ít và nhiều người trẻ không biết giá trị của nghệ thuật hát Tuồng này? Tôi đã đi tìm câu trả lời và có ý kiến chung: Vì họ chưa bao giờ được xem nên họ không biết cái hay của Tuồng chứ không phải họ thờ ơ. Chúng ta không làm truyền thông mạnh mẽ cho Tuồng mà trình diễn vẫn mang tính bao cấp, theo cách xưa cũ, biểu diễn theo đúng “quy trình”. Điều đó khiến loại hình nghệ thuật đặc sắc này thiếu gắn kết với giới trẻ.

Diễn viên Trần Tuấn Hiệp của Nhà hát Tuồng Việt Nam chia sẻ rằng: “Các bạn trẻ chưa tiếp xúc với Tuồng, chưa tìm hiểu sâu, mà chỉ qua lời kể thể hiện đi trước. Các bạn nghĩ Tuồng rất khó xem, khó hiểu, nhưng đó là cách hiểu chung của mọi người. Còn khi các bạn trẻ đến với Tuồng, xem nghệ sĩ biểu diễn các bạn thốt lên: “Tuồng đẹp quá, hay, vậy mà bấy lâu các bạn

trẻ không đề ý”. Loại hình nghệ thuật này không khó xem, nhưng cách chúng ta tiếp cận lại hời hững do cả hai bên. Phần nữa, các bạn trẻ giờ quá nhiều loại hình giải trí để lựa chọn. Tôi mong muốn các bạn trẻ tìm hiểu nghệ thuật truyền thống của Việt Nam vì tôi biết họ rất yêu nước, yêu những giá trị văn hoá của cha ông. Chính các bạn trẻ là đại sứ để truyền bá văn hoá dân tộc”.

Còn nghệ sĩ Danh Thái thừa nhận rằng: “Tuồng chưa được tiếp cận nhiều với khán giả, bộ môn nghệ thuật diễn ít, nếu tìm hiểu kỹ, xem Tuồng mới thấy cái hay của Tuồng và yêu say mê luôn”.

Nghệ sĩ Ưu tú Tống Xuân Tùng cho rằng, không có rào cản, mà là các bạn trẻ chưa có nhiều cơ hội tiếp cận, đề ý đến. Nếu người trẻ quan tâm, các bạn sẽ yêu thích bộ môn nghệ thuật truyền thống đang dần được chú ý trở lại trong những năm gần đây.

Đã có những nhóm bạn trẻ hoạt động tích cực để truyền bá Tuồng với thể hệ Gen Z, như nhóm Tuồng Sắc của các bạn đang học cấp 3 hay Tuồng Đi

của nhóm sinh viên Đại học Đại Nam. Các nhóm này đều mong muốn dự án của mình phát triển bền vững, lâu dài, phi lợi nhuận để đưa Tuồng thêm nhiều cơ hội đến với các bạn trẻ.

Ý kiến từ các nhóm trên cho rằng, để Tuồng bền vững với giới trẻ, cần thay đổi cách tiếp cận sao cho gần gũi và phù hợp với lối sống hiện đại. Việc đưa nghệ thuật Tuồng vào môi trường giáo dục, kết hợp với công nghệ số, tạo sân chơi sáng tạo và khuyến khích người trẻ tham gia biểu diễn, nghiên cứu sẽ giúp tăng sự gắn kết.

Đồng thời, nâng cao nhận thức về giá trị văn hóa truyền thống và khơi gợi niềm tự hào dân tộc là yếu tố then chốt để nghệ thuật Tuồng không bị mai một theo thời gian. Từ các hoạt động thiết thực như workshop về mặt nạ, triển lãm, trò chuyện giữa nghệ sĩ và thế hệ Gen Z, trình diễn các trích đoạn... Điều đó sẽ giúp giới trẻ, đặc biệt là trẻ em, được trải nghiệm trực tiếp và cảm nhận sâu sắc giá trị nghệ thuật truyền thống.

Chia sẻ của bạn Ngọc Thúy: “Mình đã rủ một nhóm bạn đi xem. Ban đầu, các bạn ấy hỏi rằng: “Sao tuổi này lại đi xem Tuồng? Cái này chỉ có ông bà tao xem thôi”. Nhưng sau khi xem xong, ai cũng bất ngờ và thích thú. Có lẽ do định kiến ban đầu khiến nhiều bạn trẻ nghĩ Tuồng là thứ gì đó xa vời. Nhưng nếu có cách tiếp cận phù hợp, truyền thông hiệu quả hơn, thì mình tin Tuồng hoàn toàn có thể chạm tới nhiều khán giả trẻ. Và mình sẵn sàng trở thành một người lan tỏa tình yêu với Tuồng đến mọi người. Mình mong rằng sẽ có thêm nhiều bạn trẻ quan tâm để những bộ môn nghệ thuật này có được vị trí xứng đáng trong đời sống văn hóa hiện đại”.

Bạn Hán Thị Lợi, Khoa Sư phạm Trường Đại học Thủ đô Hà Nội: “Trước đây, em chưa từng nghĩ Tuồng là một loại hình nghệ thuật phù hợp với mình. Em vẫn mặc định rằng Tuồng là dành cho thế hệ lớn tuổi hơn. Nhưng hôm nay, lần đầu tiên được trực tiếp xem biểu diễn, em cảm thấy tuồng tượng của mình khác xa so với thực tế. Mọi thứ đều rất ấn tượng, từ cách diễn xuất cho tới trang phục của các diễn viên”.

Bạn Hà Chí Mạnh, một học sinh cấp 3 trong dự án Tuồng Sắc bày tỏ sự lo âu nếu giữa nghệ thuật truyền thống và bạn trẻ không có kết nối: “Nếu giới trẻ không quan tâm, Tuồng sẽ rất dễ trở thành một di sản bị bỏ quên, không còn được truyền thụ và phát triển. Nghệ thuật Tuồng sẽ mất dần sức sống, sân khấu thu hẹp, người làm nghề giảm dần, dẫn đến nguy cơ mai một hoàn toàn. Điều này không chỉ làm mất một phần quan trọng của văn hóa dân tộc mà còn khiến thế hệ sau thiếu đi sự kết nối với cội nguồn nghệ thuật truyền thống”.

Mạnh cũng cho biết, nhóm Tuồng Sắc thu hút giới trẻ bằng cách làm mới nghệ thuật Tuồng truyền thống thông qua các hoạt động tương tác như workshop vẽ mặt nạ và triển lãm giới thiệu trang phục, mặt nạ cùng các giá trị văn hóa đặc sắc. Dự án không chỉ giúp người trẻ tiếp cận trực tiếp với nghệ thuật mà còn khơi dậy sự tò mò và niềm tự hào về di sản dân tộc. Qua đó, Tuồng trở thành một phần sống động và có ý nghĩa trong cuộc sống hiện đại của các bạn trẻ.

Những nỗ lực để Tuồng đến với công chúng

Trong bối cảnh bùng nổ các hình thức giải trí hiện đại, Tuồng dần bị rút khỏi đời sống thường nhật và trở nên xa lạ với khán giả trẻ. Đứng trước thực trạng này, nhiều nghệ sĩ, đơn vị nhà hát cùng các nhóm sáng tạo nội dung đã không ngừng nỗ lực gìn giữ nghệ thuật Tuồng.

Không ít nghệ sĩ trẻ chọn gắn bó lâu dài với Tuồng, dù điều kiện nghề nghiệp còn hạn chế. Ví dụ như diễn viên Thanh Phương thuộc Nhà hát Tuồng Việt Nam đã đi làm thêm DJ để “giữ lửa” với nghệ thuật Tuồng, cho thấy tinh thần bền bỉ và khả năng thích ứng của lớp diễn viên trẻ.

Bên cạnh đó, là các chương trình giáo dục sân khấu học đường được thể hiện qua mô hình giao lưu giữa Nhà hát Tuồng Việt Nam cùng các bạn học sinh. Và đặc biệt, nghệ thuật Tuồng đã được số hóa qua dự án Trường ca Kịch viện, hay những thể nghiệm kết hợp Tuồng với âm nhạc điện tử, múa đương đại như “Đối diện với vô cùng”.

Thu Uyên, Trưởng nhóm Tuồng Đi cho rằng, khi được hiểu đúng và làm mới đúng cách Tuồng sẽ không bao giờ lỗi thời. “Truyền thống và truyền thông phải tựa vào nhau, một bên có tính cổ điển, bên kia có tính hiện đại. Tuy nhiên, nếu nhìn sâu hơn cả hai đều bắt nguồn từ cùng một mạch là khao khát lan truyền những điều có ý nghĩa. Đặc biệt, với nghệ thuật Tuồng, một loại hình kịch hát cổ truyền, khi gặp gỡ truyền thông đã mở ra những khả thể mới, giúp cho Tuồng tiếp cận với thời đại ngày nay”, Thu Uyên chia sẻ.

Nghệ thuật Tuồng mang đậm tính tự sự và mỹ cảm phương Đông khi lấy ước lệ và cách điệu là tiêu chí nghệ thuật trình diễn cơ bản. Các tác phẩm Tuồng thường chú trọng đến đề tài trung quân ái quốc, nghĩa khí anh hùng và tình cảm gia đình. Nhưng với đặc điểm kể những câu chuyện lớn, đặc biệt những câu chuyện về lịch sử vô cùng khô khan thì Tuồng rất khó cạnh tranh với các nghệ thuật giải trí khác.

Vì vậy, nhờ có truyền thông trong công tác quảng bá giá trị của nghệ thuật Tuồng trên các nền tảng Tiktok, Youtube,... Tuồng đã được thổi vào sức sống mới. Những sáng tạo của các bạn trẻ như vở diễn “Son Hậu - Beyond the mountain”, vở diễn “Cõi tinh không”, vở diễn “Đối diện với vô cùng”,... hay các dự án làm phim, các triển lãm tranh được lấy cảm hứng từ Tuồng. Tất cả các điều đó đã khiến Tuồng truyền thống đến gần hơn với nhịp sống hiện đại.

“Truyền thông không làm mờ đi những nét truyền thống mà là người bạn đồng hành, mở cánh cửa để nghệ thuật Tuồng tiếp tục sống trong dòng chảy văn hóa của thời đại và hơn hết chạm đến nhiều khán giả trong kỷ nguyên số”, Yên Linh, phụ trách truyền thông của Nhà hát Tuồng Việt Nam khẳng định.

TUẤN NGỌC

Việt Nam trên bản đồ “điểm đến sống chậm”

● Hội An được The Times of India đánh giá là “một viên ngọc quý về chăm sóc sức khỏe với chi phí hợp lý”. (Ảnh: Times of India)

Trong những năm gần đây, Việt Nam đang nhanh chóng trở thành điểm đến được ưa chuộng của du khách quốc tế tìm kiếm sự thư giãn và chăm sóc sức khỏe. Nhiều trang du lịch nước ngoài đều ghi nhận Việt Nam là một trong những “điểm đến sống chậm” hàng đầu châu Á.

Du lịch chăm sóc sức khỏe đã trở thành một xu hướng nổi bật trên toàn cầu. Theo Viện Sức khỏe Toàn cầu (Global Wellness Institute - GWI), du lịch sức khỏe chứng kiến tốc độ tăng trưởng ấn tượng, với mức tăng 21% hàng năm từ 2020 đến 2025. Dự báo thị trường sẽ vượt mốc 1.000 tỷ USD vào năm 2025 và đạt hơn 2.000 tỷ USD vào năm 2034.

Nhiều tiềm năng chưa được khai phá

Mới đây, tờ The Times of India (tờ báo gần 190 năm tuổi tại Ấn Độ) đã giới thiệu Hội An - Di sản Thế giới được UNESCO công nhận - như “một viên ngọc quý về chăm sóc sức khỏe với chi phí hợp lý”. Tờ báo này viết: Thị trấn cổ kính lung linh ánh đèn lồng này mang đến các khóa yoga phải chăng, liệu pháp spa truyền thống Việt Nam và nhiều chương trình thanh lọc cơ thể hấp dẫn. Hội An khéo léo kết hợp nét kiến trúc cổ điển với các liệu pháp trị liệu toàn diện, dễ dàng chinh phục du khách. Nếu bạn tìm kiếm một nơi nghỉ dưỡng mộc mạc, Hội An chính là lựa chọn hoàn hảo. Đứng cùng danh sách “05 điểm đến chăm sóc sức khỏe hàng đầu châu Á” này còn có những điểm đến nghỉ dưỡng nổi tiếng như Bali (Indonesia), Kerala (Ấn Độ), Minakami (Nhật Bản), Chiang Mai (Thái Lan).

Trong khi đó, chuyên trang Spa & Wellness Australia cho biết, số lượng tìm kiếm từ khóa liên quan đến “spa holidays in Vietnam” đã tăng tới 175% trong 12 tháng qua, vượt xa nhiều quốc gia trong khu vực. Báo cáo này nhận định, xu hướng du lịch chăm sóc sức khỏe (tiếng Anh: wellness tourism) đang chứng kiến sự lựa chọn khôn ngoan của những ai tìm kiếm sự cân bằng cuộc sống với chi phí phải chăng hơn so với Bali hay Thái Lan - những điểm đến nổi tiếng đang trở nên đắt đỏ và đông đúc hơn.

Chuyên trang này cũng nhận định, Việt Nam nổi tiếng với những bãi biển

vàng, nền văn hóa sôi động và cảnh quan ngoạn mục, đang nhanh chóng trở thành một trong những điểm đến được săn đón nhất thế giới cho các kỳ nghỉ thiên về trải nghiệm nghỉ dưỡng chuyên sâu và liệu trình phục hồi. Sự quan tâm đến loại hình du lịch này tăng mạnh khi ngày càng nhiều du khách tìm kiếm nơi để thư giãn, tái tạo năng lượng và kết nối lại với chính mình. Kết hợp tinh tế giữa các phương pháp trị liệu cổ truyền và xu hướng chăm sóc sức khỏe hiện đại, các khu nghỉ dưỡng spa cao cấp tại Việt Nam mang đến không gian lý tưởng để chữa lành cả thể chất lẫn tinh thần.

Cùng với đó, Tatler Asia gần đây đã xếp hạng một số khu nghỉ dưỡng của Việt Nam vào danh sách những điểm đến sức khỏe nổi bật nhất châu Á. Trong đó, TIA Wellness Resort Đà Nẵng đặc biệt được nhắc đến như một mô hình Đông - Tây giao thoa, với liệu trình yoga, thiền, xông hơi, ăn thuần chay và detox trọn gói. Resort này đang dần chiếm ưu thế trên Tripadvisor và Booking.com, đặc biệt thu hút du khách nữ trung lưu Âu Mỹ. Các khu nghỉ dưỡng nổi bật trong dòng du lịch chăm sóc sức khỏe tại Việt Nam còn có: Six Senses Ninh Vân Bay (Khánh Hòa), Nam Hai Resort (Quảng Nam)... Đáng chú ý, trong tháng 6, Việt Nam còn đăng cai Global Wellness Day tại Đà Nẵng, đánh dấu một bước tiến quan trọng trong việc khẳng định thương hiệu quốc gia về du lịch sức khỏe.

“Bài toán” định vị trong kỷ nguyên sống chậm, xanh và lành

Dù đang có những bước tiến ấn tượng trên bản đồ “wellness” châu Á, Việt Nam vẫn phải đối mặt với nhiều thách thức không nhỏ - đặc biệt trong bối cảnh cạnh tranh khốc liệt từ các quốc gia như Thái Lan, Indonesia, Malaysia hay Ấn Độ. Đây đều là những nước đã đi trước, có chiến lược phát triển bài bản và định vị rõ ràng từ sớm trong lĩnh vực du lịch chăm sóc sức khỏe.

Indonesia, đặc biệt là đảo Bali, tiếp tục là điểm đến biểu tượng của du lịch tinh thần, thiền định và detox. Bali nổi tiếng không chỉ nhờ cảnh sắc thiên nhiên và văn hóa bản địa, mà còn vì cách họ biến “wellness lifestyle” thành một phần bản sắc du lịch. Tại đây, các mô hình nghỉ dưỡng chuyên sâu như chữa lành bằng âm thanh, yoga kết hợp nghi lễ, hay các khu nghỉ gắn với thiền Phật giáo và ăn chay toàn phần đã phát triển mạnh, thu hút đông đảo du khách Mỹ, châu Âu và Úc. Indonesia còn triển khai chiến lược quốc gia về du lịch chăm sóc sức khỏe, với những định hướng rõ ràng về các khu vực trọng điểm, đồng thời khuyến khích phát triển doanh nghiệp trong lĩnh vực này.

Malaysia, dù kém cạnh hơn vẫn tạo dựng được chỗ đứng nhờ mô hình kết hợp du lịch y tế và chăm sóc sức khỏe, với hệ thống bệnh viện hiện đại kết nối chặt chẽ với các khách sạn và resort nghỉ dưỡng. Họ định vị khách “wellness” là

nhóm cần kết hợp phục hồi thể chất - tinh thần - y tế chuyên sâu, qua đó mở rộng phân khúc du lịch cao cấp.

Trong khi đó, Ấn Độ là “cái nôi” của yoga, Ayurveda và thiền Vipassana - ba nền tảng trong du lịch tinh thần toàn cầu. Các trung tâm như Rishikesh, Kerala hay Dharamsala luôn nằm trong danh sách điểm đến hàng đầu cho du khách “wellness” quốc tế, nhờ sự uy tín, chiều sâu triết lý và bề dày văn hóa trị liệu. Tuy nhiên, chính nền tảng vững chắc và sự am hiểu sâu sắc về “wellness” lại có thể khiến Ấn Độ trở thành một thị trường du khách tiềm năng cho Việt Nam. Dù có các trung tâm trị liệu hàng đầu, nhưng không phải mọi du khách Ấn Độ đều tìm kiếm một trải nghiệm chữa lành chuyên sâu tại quê nhà. Nhiều người mong muốn khám phá những điểm đến mới, với chi phí hợp lý hơn và những liệu pháp kết hợp, nơi họ có thể vừa thư giãn, vừa trải nghiệm văn hóa độc đáo như bài viết trên The Times of India đã gợi ý. Quả thực, nếu ngành Du lịch Việt Nam có thể tận dụng lợi thế cảnh quan đa dạng, chi phí phải chăng và sự phát triển của các khu nghỉ dưỡng “wellness” hiện đại, hoàn toàn có thể đáp ứng nhu cầu đa dạng của thị trường Ấn Độ, biến họ từ đối thủ cạnh tranh thành nguồn khách quý giá.

Nhìn chung, mặc dù tiềm năng rất lớn, so với các quốc gia đi trước về lĩnh vực du lịch chăm sóc sức khỏe, ngành Du lịch Việt Nam vẫn còn thiếu một chiến lược định vị rõ ràng. Sự thiếu gắn kết giữa các địa phương, giữa cơ sở dịch vụ và chính sách nhà nước khiến mảng du lịch “wellness” tại Việt Nam phát triển thiếu đồng đều, chưa tạo được chuỗi sản phẩm hoàn chỉnh.

Một điểm yếu đáng chú ý khác là thiếu chuẩn hóa về chất lượng dịch vụ và nhân lực. Nhiều cơ sở spa, khu nghỉ dưỡng vẫn đang hoạt động tự phát, thiếu các chương trình đào tạo bài bản, không có chứng chỉ hành nghề quốc tế, khiến trải nghiệm du khách đôi khi không nhất quán. Điều này ảnh hưởng đến khả năng giữ chân khách cao cấp, những khách hàng rất quan tâm đến độ tin cậy, uy tín và tiêu chuẩn toàn cầu. Ngoài ra, sự hiện diện thương hiệu Việt trên các nền tảng quốc tế còn hạn chế. Trong khi các resort Thái Lan, Bali hay Ấn Độ đã có mặt dày đặc trên các kênh báo chí, chuyên trang quốc tế như Retreat Guru, Healing Hotels of the World, hoặc Global Wellness Institute..., thì tên tuổi các điểm đến “wellness” Việt Nam vẫn chưa được biết đến rộng rãi.

Trong bối cảnh xu hướng “wellness” toàn cầu ngày càng tinh tế, hướng đến “chữa lành đúng nghĩa” thay vì chỉ là thư giãn tạm thời, Việt Nam cần nhanh chóng hành động để không bị bỏ lại phía sau. Bài toán thực sự là: Làm sao để Việt Nam không chỉ là điểm đến giá rẻ, mà là một điểm đến có chiều sâu, có “chất” riêng, thực sự hiểu và đáp ứng được nhu cầu du khách “wellness”? Đây không chỉ là thách thức của ngành Du lịch, mà còn là “bài toán” phát triển thương hiệu quốc gia trong kỷ nguyên sống chậm, sống xanh và sống lành. **ĐỖ TRANG**

Pháp luật
VIỆT NAM

● Tổng Biên tập:
TS VŨ HOÀI NAM

● Phó Tổng Biên tập:
HÀ ÁNH BÌNH
TRẦN NGỌC HÀ
VŨ HỒNG THÚY

● Tổ chức thực hiện:
BUI THỊ XUÂN HOA

● **TÒA SOẠN:** Số 42 ngõ 29
Nguyễn Chí Thanh, phường Ngọc Khánh,
quận Ba Đình, Hà Nội.
*ĐT: (024) 37245180
*Fax: (024) 37245178
*Email: baoplvn2014@gmail.com.
● **GPXB** số 180/GP-BTTTT
ngày 05/07/2024 do Bộ Thông tin và
Truyền thông cấp.
● **Thiết kế mỹ thuật tại Tòa soạn.**
● In tại Cty TNHH MTV In báo
Hà Nội Mới; Cty In Ba Đình.

● **Văn phòng đại diện tại TP Hồ Chí Minh (thuộc vùng Đông Nam Bộ):**
200C Võ Văn Tần, phường 5, quận 3, TP Hồ Chí Minh.
*ĐT: 0903941211 * Email: phuonthaoha@gmail.com

● **Văn phòng đại diện tại tỉnh Lào Cai (thuộc vùng Trung du và miền núi phía Bắc):**
581 Hoàng Liên, phường Kim Tân, TP Lào Cai, tỉnh Lào Cai.
*ĐT: 0914433388 * Email: dieuphamplvn@gmail.com

● **Văn phòng đại diện tại TP Hải Phòng (thuộc vùng Đồng bằng sông Hồng):**
10A Hồ Sen, quận Lê Chân, TP Hải Phòng.
*ĐT: 0973465555 * Email: vanphongplvn@gmail.com

● **Văn phòng đại diện tại TP Đà Nẵng (thuộc vùng Bắc Trung Bộ và duyên hải miền Trung):**
tầng 3, số 271 Nguyễn Văn Linh, phường Thạc Gián, quận Thanh Khê,
TP Đà Nẵng
*ĐT: 0903029099 * Email: quangtam07@gmail.com

● **Văn phòng đại diện tại tỉnh Gia Lai (thuộc vùng Tây Nguyên):**
92 Hoàng Văn Thu, Pleiku, Gia Lai.
*ĐT: 0914876019 * Email: longbc07@gmail.com

● **Văn phòng đại diện tại TP Cần Thơ (thuộc vùng Đồng bằng sông Cửu Long):**
109 Trần Văn Hoài, phường Xuân Khánh, quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ.
*ĐT: 0913601551 * Email: tranphongtranplvn@gmail.com

Liên hệ thông tin - quảng cáo:
Nguyễn Sinh Hùng - ĐT: 0349610152

MÃ ĐẶT BÁO: B51

Giá: 7.300Đ
(BẢY NGHÌN BA TRĂM ĐỒNG)